

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

H) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 6.

ÅREN

1881—1885.

SÖDERMANLANDS LÄN.

---

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.

Södermanlands läns gränser hafva under den femårsperiod, hvarom nu är fråga, icke undergått någon förändring. Dess areal utgör således fortfarande 59 6348 kvadratmil, deraf 54 2678 kvadratmil fast land och öar samt 4 7670 kvadratmil vatten, oberäknadt länets andel i Hjelmaren, Mälaren och Östersjön.

I *judicielt* hänseende är länet numera indeladt i tre domsagor, nemligen Nyköpings domsaga, bestående af Jönåkers, Rönö, Hölbo och Daga härad, hvart och ett utgörande ett tingslag; Oppunda och Villåttinge härads domsaga, bestående af nämnda två härad, som hvartdera bilda ett tingslag, samt Lifgedingets domsaga, bestående af Vester- och Öster-Rekarne härad, som bilda ett tingslag, och Åkers och Selebo härad jemväl utgörande ett tingslag. Inom sistnämnda två domsagor, hvilka, såsom nämndt, hvardera utgöra två tingslag, tillämpas följaktligen nådiga förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i bestämmelserna om häradsting, hvaremot inom Nyköpings domsaga den gamla tingsordningen fortfarande är gällande. Ett under förvarande femårsperiod väckt förslag om sammanförande af denna domsagas fyra härad till två tingslag vann ej häradsbornes bifall och blef ej genomfördt. I sammanhang härmed må nämnas, att under år 1881 Oppunda härads tingsställe jemte häradsarkivet förflyttats från gamla tingsstället Stensjö i Stora Malms socken till det nyuppförda tingshuset vid Katrineholms jernvägsstation.

Beträffande *jurisdiktionen och förvaltningen i länets ser städer* må nämnas, att, i enlighet med Kungl. Maj:ts förnyade

nådiga reglemente för Eskilstuna af den 28 mars 1879, sedan förutvarande stadsnotarien derstädes afgått, i stället antagits en lagfaren rådman, som tillika är magistratssekreterare, i och med hvilken förändring den genom berörda Kungl. Bref stadgade, i föregående femårsberättelse omförmälta förändrade sammansättningen af rådstufvurätten och magistraten i Eskilstuna, enligt hvilken densamma skall utgöras af en borgmästare och tre rådmän, deraf en lagfaren, samt magistratssekreterare, blifvit fullständigt genomförd. För magistraten i Nyköping har genom Kungl. Brevet den 3 juni 1881 fastställts ändrad arbetsordning, enligt hvilken magistraten skall utgöras af borgmästare, som tillika är magistratssekreterare, samt tre rådmän, deraf en lagfaren.

I *administrativt* hänseende är länet fortfarande indeladt i fyra fögderier. Enligt nådigt bref den 17 maj 1885 benämnas dessa numera Nyköpings, Vingåkers, Rekarne och Gripsholms fögderier; men deras, likasom äfven de tolf länsmansdistriktens områden hafva förblifvit orubbade.

För den allmänna ordningens öfvervakande hafva särskilda polisuppsyningsmän varit anställda vid Katrineholms, Flens och Gnesta jernvägsstationer under hela femårsperioden, vid Oxelösunds jernvägsstation och lastageplats sedan den 11 maj 1881, samt för visst område af Fors och Klosters socknar invid Eskilstuna stad under år 1881 och januari—april månader 1882, vid hvilken tid sistnämnda befattning indrogs såsom onödig, sedan då nyutnämnde ordinarie länsmannen i Vester-Rekarne härad tagit sin bostad i Eskilstuna i det ifrågakvarande områdets omedelbara närhet.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utgiver ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-35.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Invånare.....	3.
3. Näringar.....	7.
Tab. Litt. A. Egoviddens fördelning, utsädes- och skördebelopp...	8.
Tab. Litt. B. Allmänna skogarnes inom länet ytvidd.....	16.
Tab. Litt. C. Häradsallmänningsskassornas ställning under räkenskapsåret 1/7 1884-1/7 1885	17.
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	21.
Tab. Litt. D. Sammandrag af nedanuppgifna jernvägsstationers inkomster.....	21.
Tab. Litt. E. De förnämsta varuartiklar, som afsändts från eller anländt till statens jernvägsstationer i länet.....	21.
Tab. Litt. F. Sammandrag af nedanuppgifna jernvägsstationers inkomster.....	22.
Tab. Litt. G. Inkomst vid Oxelösund-Flen-Vestmanlands jernväg	22.
5. Kameralförhållanden.....	27.
Tab. Litt. H. Uppgift å redovisade bränvinsförsäljningsmedel inom Nyköpings län under åren 1881-1885	28.
Tab. Litt. I. Utdrag af Södermanlands läns Landstings räkenskaper för åren 1881-1885	29.
6. Politi.....	30.
Tab. Litt. K. Södermanlands enskilda banks rörelse åren 1881-1885	33.
Tab. Litt. L. Södermanlands läns försäkringsbolags för hästar och nötkreatur verksamhet 1881-1885	34.
Tabellbilagor	36-54.
Tab N:o 1. Folkmängden i Södermanlands län åren 1881-1885.....	36.
Tab N:o 2. Allmänna vägar och skjutsning i Södermanlands län åren 1881-1885	37.
Tab N:o 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m.m. i Södermanlands län år 1885.....	38.
Tab N:o 4. Egendomar af fideikommissnatur i Södermanlands län år 1885.....	39-40.
Tab N:o 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag i Södermanlands län år 1885.....	40-41.
Tab N:o 6. Egendomar tillhörande främmande magters undersåtar i Södermanlands län år 1885.....	42.
Tab N:o 7. Brandförsäkrings-inrättningarnes verksamhet i Södermanlands län åren 1881-1885	42.
Tab N:o 8. Fromma stiftelser, stipendiefonder, pensionsanstalter, sjukkassor och dermed jemförliga inrättningar i Södermanlands län år 1885.....	42-54.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

H) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 6.

ÅREN

1881—1885.

SÖDERMANLANDS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.

Södermanlands läns gränser hafva under den femårsperiod, hvarom nu är fråga, icke undergått någon förändring. Dess areal utgör således fortfarande 59 6348 kvadratmil, deraf 54 2678 kvadratmil fast land och öar samt 4 7670 kvadratmil vatten, oberäknadt länets andel i Hjelmaren, Mälaren och Östersjön.

I *judicielt* hänseende är länet numera indeladt i tre domsagor, nemligen Nyköpings domsaga, bestående af Jönåkers, Rönö, Hölbo och Daga härad, hvart och ett utgörande ett tingslag; Oppunda och Villåttinge härads domsaga, bestående af nämnda två härad, som hvartdera bilda ett tingslag, samt Lifgedingets domsaga, bestående af Vester- och Öster-Rekarne härad, som bilda ett tingslag, och Åkers och Selebo härad jemväl utgörande ett tingslag. Inom sistnämnda två domsagor, hvilka, såsom nämndt, hvardera utgöra två tingslag, tillämpas följaktligen nådiga förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i bestämmelserna om häradsting, hvaremot inom Nyköpings domsaga den gamla tingsordningen fortfarande är gällande. Ett under förvarande femårsperiod väckt förslag om sammanförande af denna domsagas fyra härad till två tingslag vann ej häradsbornes bifall och blef ej genomfördt. I sammanhang härmed må nämnas, att under år 1881 Oppunda härads tingsställe jemte häradsarkivet förflyttats från gamla tingsstället Stensjö i Stora Malms socken till det nyuppförda tingshuset vid Katrineholms jernvägsstation.

Beträffande *jurisdiktionen och förvaltningen i länets ser städer* må nämnas, att, i enlighet med Kungl. Maj:ts förnyade

nådiga reglemente för Eskilstuna af den 28 mars 1879, sedan förutvarande stadsnotarien derstädes afgått, i stället antagits en lagfaren rådman, som tillika är magistratssekreterare, i och med hvilken förändring den genom berörda Kungl. Bref stadgade, i föregående femårsberättelse omförmälta förändrade sammansättningen af rådstufvurätten och magistraten i Eskilstuna, enligt hvilken densamma skall utgöras af en borgmästare och tre rådmän, deraf en lagfaren, samt magistratssekreterare, blifvit fullständigt genomförd. För magistraten i Nyköping har genom Kungl. Brevet den 3 juni 1881 fastställts ändrad arbetsordning, enligt hvilken magistraten skall utgöras af borgmästare, som tillika är magistratssekreterare, samt tre rådmän, deraf en lagfaren.

I *administrativt* hänseende är länet fortfarande indeladt i fyra fögderier. Enligt nådigt bref den 17 maj 1885 benämnas dessa numera Nyköpings, Vingåkers, Rekarne och Gripsholms fögderier; men deras, likasom äfven de tolf länsmansdistriktens områden hafva förblifvit orubbade.

För den allmänna ordningens öfvervakande hafva särskilda polisuppsyningsmän varit anställda vid Katrineholms, Flens och Gnesta jernvägsstationer under hela femårsperioden, vid Oxelösunds jernvägsstation och lastageplats sedan den 11 maj 1881, samt för visst område af Fors och Klosters socknar invid Eskilstuna stad under år 1881 och januari—april månader 1882, vid hvilken tid sistnämnda befattning indrogs såsom onödig, sedan då nyutnämnde ordinarie länsmannen i Vester-Rekarne härad tagit sin bostad i Eskilstuna i det ifrågakvarande områdets omedelbara närhet.

Genom förordnanden af den 12 januari 1881 erhöilo dessutom polisuppsyningsmännen vid Gnesta och Katrineholms jernvägsstationer, i anseende till den å dessa platser samlade större befolkning och den deraf betingade nödvändigheten af jemnare tillsyn, bemyndiganden att, i egenskap af vice-länsmän, hvar vid sin station och inom en omkrets af 0.2 mil derifrån, hafva noggrann tillsyn öfver ordningens vidmagthållande och åtala de derstädes förekommande förseelser mot lag och allmänna stadgar, hvilka utgjorde föremål för allmän åklagares beifran.

Beträffande den *kyrkliga* indelningen har under perioden den i förra femårsberättelsen omförmälta förändrade indelningen af Domprosteriets samt Öfver-Selö och Oppunda Östra kontrakt genomförts, så att de församlingar, hvilka förut utgjort Öfver-Selö kontrakt lagts till Domprosteriet, och att derifrån afskilts Dunkers, Lilla Malma, Helgesta, Hyltinge, Lilla Mellösa och Flens socknar, hvilka i förening med de till Oppunda Östra kontrakt förut hörande Årdala och Forsa församlingar numera utgöra ett nytt kontrakt, Villåttinge kontrakt. Någon annan rubbning i den kyrkliga indelningen har icke under den nu ifrågavarande perioden egt rum. Pastoratens antal är sålunda fortfarande 60 med 91 socknar och 7 stadsförsamlingar, fördelade på 10 prosterier, af hvilka 3 endast delvis tillhöra länet. Af pastoraten äro 10 regala (Aspö har nemligen öfvergått från prebende till regalt), 1 regalt patronelt, 31 konsistoriela, 12 patronela, 4 vexelvis patronela och konsistoriela samt 2 prebenden.

Likaså hafva under femårsperioden *provinsialläkaredistriktet* förblifvit oförändrade och äro således fortfarande desamma, som i förra femårsberättelsen omförmältes. Förutom de 8 provinsialläkarne hafva jemväl under denna period i länet tienstgjort 3 stadsläkare, 4 lasaretsläkare och 2 militärläkare, af hvilka senare den ene tillika innehaft beställning såsom slotts- och stadsläkare.

Länet tillhör östra bergmästaredistriktet.

För *val af riksdagsmän* i Andra Kammaren har länet fortfarande varit indeladt i 7 valkretsar, nemligen 1) städerna Nyköping, Strengnäs, Mariefred och Trosa, 2) Eskilstuna och Torsåhälla, 3) Jönåkers härad, 4) Rönö, Hölebo och Daga härad, 5) Oppunda härad, 6) Villåttinge härad och 7) Lifgedingets domsaga. Inom samtliga dessa valkretsar, med undantag af Jönåkers härad samt Rönö, Hölebo och Daga härad, har tillämpats det omedelbara valsättet. Enligt Länsstyrelsens kungörelse den 8 augusti 1884 kommer emellertid, på grund af vederbörande kommuners beslut, att vid näst inträffande val det omedelbara valsättet att tillämpas jemväl inom sistberörda två valkretsar.

I Första Kammaren har länet haft att välja 4 riksdagsmän, hvilket antal dock, i anseende dertill att vid 1885 års slut folkmängden i länet uppgick till 150,032 personer, redan vid nästlidet års val ökats till 5.

I afseende å *kommunernas* inom länet antal har under perioden icke någon förändring egt rum. Här må dock nämnas, att enligt Kungl. Brevet den 17 maj 1885 namnen å följande fyra kommuner förändrats, nemligen Husby socken i Oppunda härad till Husby-Oppunda, Husby i Öster-Rekarne härad till Husby-Rekarne, Råby i Rönö härad till Råby-Rönö och Råby i Vester-Rekarne härad till Råby-Rekarne.

Sedan vid Katrineholms jernvägsstation i Stora Malms socken folkmängden under senare åren ökats, så att den vid slutet af år 1882 uppgått till 850 personer, hvilka bodde sam-

manträngda på ett jemförelsevis mindre, tätt bebygdt område och samhället i afseende å handel och industriel rörelse kunde jemföras med flere mindre städer, förordnade Konungens Befallningshafvande genom resolution den 20 mars 1883, i öfverensstämmelse med invånarnes tillkännagifna önskan, att ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer skulle i tillämpliga delar lända till efterrättelse inom det område, som innefattades af jernvägsstationen och densamma närmast omgifvande bebygda delar af hemmanen Stensäter, Nollnäs och Mauritztorp i Stora Malms socken; och har genom nådigt bref den 13 juli 1883 denna resolution blifvit af Kungl. Maj:t gillad.

På liknande sätt har genom resolution den 11 maj 1883 Konungens Befallningshafvande förordnat, att omförmälta stadgar skola i tillämpliga delar gälla för Gnesta jernvägsstation och densamma omgifvande bebygda delar af hemmanen 1 mantal Gnesta N:ris 1 och 2, 1/2 mantal Kärf, 2 mantal Siggtuna N:ris 1 och 2 samt Knäppinge utjord, allt i Frustuna socken, a hvilket område, som under senare åren blifvit tätt bebygdt, vid 1882 års slut var bosatt en befolkning af 779 personer och hvarest i öfrigt samma skäl för stadgarnes tillämpning förefunnos som vid Katrineholm. Enligt nådig skrifvelse den 31 augusti 1883 har berörda beslut af Kungl. Maj:t fastställts. — Jemlikt Kungl. Brevet den 17 augusti och 12 oktober 1883 skola äfven de bestämmelser i helsovårdsstadgan, som afse stad, a omförmälta två stationssamhällen tillämpas.

Under år 1885 hafva jemväl förberedande åtgärder vidtagits för införande af mera ordnade förhållanden inom den del af Fors socken, som närmast gränisar till Eskilstuna stad och hvarest befolkningen enligt 1885 års mantalslängder uppgick till 1,460 personer, mest arbetare vid fabrikerna i Eskilstuna, antingen genom tillämpning å berörda område af ofvan omförmälta förstäderna gällande ordningsstadgar eller genom områdets införlifvande med Eskilstuna stad. De för detta ändamål nödiga förberedande åtgärderna hafva emellertid icke under perioden hunnit afslutas.

De flesta i föregående femårsberättelser omförmälta *oregelbundenheter i länets indelning* kvarstå ännu oafhjelpa. Följande förändringar hafva emellertid under perioden stadgats:

1:o) Enligt nådigt bref den 26 augusti 1884 har ängen Storängsfjellen N:o 1 vid 1885 års början i kyrkligt hänseende och i jordeboken öfverflyttats från Öfver-Enhörna till Ytter-Enhörna socken;

2:o) Jemlikt nådigt bref den 27 februari 1885 skola vid 1886 års ingång *dels* utjorden Håresta N:o 3, i kyrkligt och kommunalt hänseende samt i jordeboken, öfverföras från Runtuna till Spelviks socken, och *dels* utjorden Juresta N:o 3, kallad Vålfvestalund, i kyrkligt och kommunalt hänseende och i jordeboken, öfverföras från Ludgo till Lids socken;

3:o) Enligt nådigt bref den 6 mars 1885 skall vid början af år 1886 kronotorpet Gränsen N:o 1 i alla afseenden öfverföras från Strengnäs socken och Åkers härad till Toresunds socken och Selebo härad;

4:o) Genom nådiga brevet den 29 maj 1885 har förklarats, att torpet Sandtorpsstugan skall i kyrkligt och kommunalt hänseende öfverflyttas från Gryts till Gåsinge socken.

Under perioden har icke förekommit något som är att hänföra till förändring i länets naturliga beskaffenhet.

2. Invånare.

Angående folkmängden under femårsperioden finnes redogjort i bilagde **tabell N:o 1**. Enligt densamma har folkmängden i länet, som vid 1880 års slut utgjorde enligt husförhörslängderna 147,186 personer, hvaraf 130,358 på landsbygden och 16,828 i städerna, ökats med 2,846 personer, deraf 783 på landet och 2,063 i städerna, så att densamma vid 1885 års slut utgjorde sammanlagdt 150,032 personer, nemligen 131,141 på landet och 18,891 i städerna. Denna folkökning faller sålunda till allra största delen på städerna, nemligen 1,110 i Eskilstuna, 561 i Nyköping, 202 i Torshälla, 92 i Mariefred, 78 i Trosa och 20 i Strengnäs, då den deremot på landsbygden, i förhållande till

hela folkmängdssiffran, varit ganska ringa; ja inom ett fögderi, Gripsholms, har under perioden folkmängden minskats med 75 personer. Enligt mantalslängderna åter, hvilka vid 1880 års slut utvisade en folkmängd af 146,308 personer, var folkmängdssiffran vid femårsperiodens utgång 149,996 och sålunda 36 mindre än efter husförhörslängderna. Den förutvarande stora skillnaden emellan folkmängdssiffran efter husförhörslängderna och efter mantalslängderna har således vid periodens slut reducerats till en obetydlighet.

I likhet med föregående år lemnas i nedanstående tabell en öfersigt af befolkningens tillväxt under den nu ifrågavarande perioden, jemförd med föregående sju femårsperioder:

Å r.	Folkmängdstillväxten efter husförhörslängderna,		Antalet ingångna äktenskap,		Antalet levande födda,		Antalet afidne,		Nativitetsöfverskottet.
	absoluta.	i procent.	absoluta.	på 10,000 invånare.	absoluta.	på 10,000 invånare.	absoluta.	på 10,000 invånare.	
1881	386	0.26	947	64.17	4,213	285.48	2,606	176.59	1,607
1882	194	0.13	967	65.44	4,248	287.48	2,620	177.30	1,628
1883	665	0.45	950	64.0	4,211	283.70	2,638	177.72	1,573
1884	989	0.67	982	65.71	4,279	286.30	2,496	167.04	1,783
1885	612	0.41	1,034	68.91	4,323	288.14	2,805	186.95	1,518
Summa	2,846	1.92	4,880	328.23	21,274	1,431.10	13,165	885.60	8,109
Årligen i medeltal under åren 1881—1885	569.2	0.38	976	65.65	4,254.8	286.22	2,633.0	177.12	1,621.8
D:o d:o 1876—1880	1,252.8	0.87	966.8	66.9	4,268.8	294.4	2,687.0	186.0	1,581.8
D:o d:o 1871—1875	961.6	0.70	1,088.6	72.6	4,148.6	298.9	2,635.4	189.7	1,513.2
D:o d:o 1866—1870	442.8	0.33	850.2	62.4	3,854.2	283.1	2,759.8	202.7	1,094.4
D:o d:o 1861—1865	1,439.0	1.13	1,030.0	76.9	4,221.4	315.2	2,876.0	214.7	1,345.4
D:o d:o 1856—1860	604.2	0.49	1,038.4	81.9	3,789.6	299.0	2,839.0	224.0	950.6
D:o d:o 1851—1855	715.2	0.59	878.4	71.0	3,559.6	287.7	2,377.6	192.2	1,182.0

Af denna tabell synes, att folkmängdstillväxten varit i medeltal 569.2 för hvarje år under perioden eller 0.38 procent. Den understiger sålunda betydligt folkökningen under näst föregående femårsperiod, då den utgjorde i medeltal 1,252.8 eller 0.87 procent årligen; ja den är så låg, att siffran endast för en femårsperiod under de senaste 35 åren varit ens jemförelsevis så låg, eller perioden 1866—1870, då den utgjorde allenast 0.33 procent. Då emellertid nativitetsöfverskottet under denna period icke varit mindre, utan större än under de föregående, kan man söka anledningen till den ringa tillväxten allenast i utflyttningar från länet. Dessa hafva väl till stor del egt rum till orter inom riket, förnämligast naturligen hufvudstaden, men desslikes har äfven emigrationen under perioden, särdeles dess två första år, varit stor. Den har nemligen för hela perioden, enligt kända meddelanden, uppgått till den för detta län höga siffran af 2,152, deraf på åren 1881 och 1882 ej mindre än 1,325. Denna utvandring har så godt som uteslutande egt rum till Nordamerikas Förenta Stater. Immigrationen har deremot under perioden uppgått, enligt meddelanden från Statistiska Centralbyrån, till allenast 181 personer.

I afseende å befolkningens *skaplymne och sedlighet* är att anteckna samma gynsamma och glädjande förhållande, som hittills. Brottmålen antal har, såsom visas af nedanstående tabell, varit inom länet jemförelsevis ringa.

Å r.	Ett brottmål på nedanstående antal invånare,		Länets plats i ordningsföljden mellan länen.
	i länet.	i riket.	
1881	149	79	16
1882	117	76	14
1883	134	81	14
1884	155	86	15
1885	136	89	13

Härtill kommer att antalet af gröfre förbrytelser varit högst obetydligt och att det ojemförligt största antalet beifrade lagöfverträdelse utgjorts af fylleriförseelser och underlåtet iakttagande af gällande polisförfattningar. Särskildt har, såsom för länets befolkning hedrande, i detta afseende anmärkts, att nästan inga förfalskningar af låne- och andra sådana handlingar, som omförmålas i 12 kap. 4 § strafflagen, hvilka under de senaste åren i flere delar af riket så ofta egt rum, under perioden varit inom länet föremål för beifran.

Äfven de civila tvisternas antal har, på sätt Justitieministerns årliga embetsberättelser nog samt gifva vid handen, inom länet varit ringa, särdeles i de tingslag som ligga på afstånd från jernvägslinierna, i hvilka vid hvarje ting de civila målen antal ofta nog ej ens uppgått till ett tiotal.

Det ekonomiska tillståndet har under den ifrågavarande perioden icke visat samma gynsamma utveckling, som under de föregående. Särdeles under det sista året har en ganska allmän klagan öfver ekonomiskt betryck, isynnerhet från länets norra del, låtit sig förspörjas. Otvifvelaktigt har ock denna klagan varit berättigad, såväl beträffande länets modernäring jordbruket och dess närmast deraf beroende binäringar som äfven öfriga förvärfsgrenar, af hvilka dock bergshandteringen och sjöfarten äro af jemförelsevis mindre betydelse för länets ekonomi. Särskildt hafva handeln och handtverkerierna lidit af enahanda betryck som jordbruket, till följd af det väsentliga inflytande, som detta utöfvar på de förres ställning, hvaremot fabriksindustrien, som hufvudsakligen omfattar jernmanufaktur samt tillverkning af gjutgoods, landtbruksredskap och bomullsvaror, icke i lika hög grad berörts af de ekonomiska svårigheterna.

Rörande orsakerna till detta det ekonomiska välståndets sjunkande har Länsstyrelsen uti sin till 1886 års ekonomiska komité förut afgifna redogörelse haft tillfälle sig yttra. Men då detta för länets utveckling under femårsperioden viktiga ämne äfven här torde böra vidröras, må här upptagas det hufvudsakligaste af hvad derom i nämnda redogörelse yttrades. På sätt der säges, torde orsakerna till det under slutet af perioden börjande och ännu fortgående ekonomiska betrycket endast undantagsvis vara af att söka i bristande feretagsamhet, öfverproduktion eller dyrbara lefnadsvanor. Tvärtom har företagsamheten, särskildt inom jordbruksnäringens område, på sätt nedan närmare kommer att beröras, varit ganska stor. Någon öfverproduktion har ej veterligen egt rum. Och om än forna dagars tarflighet i lefnadsvanor äfven här i länet gifvit vika för ökade anspråk på vällefnad, motverkas dock hvarje öfverdrift i detta hänseende af den sparsamhetsanda, som fortfarande kännetecknat länets invånare inom alla samhällslager. Deremot torde anledningarna till det öfverklagade ekonomiska betrycket vara att söka i främsta rummet i bristande planmessighet och beräkning, särskildt i fråga om jordbruket. Under de gynsamma åren af föregående femårsperiod och början af förevarande, ja äfven sedermera, hafva inköpts en mängd jordegendomar för köpeskillingar, som ej motsvarats af fastigheternas afkastningsförmåga och köparnes förmögenhetsvilkor. Härigenom har uppkommit en ej ringa skuldbörda, som i anseende till jemförelsevis höga räntesatser och jordbruksafkastningens otillräcklighet till skuldernas förräntande, alltmera vuxit och slutligen undergrävt jordegarens bestånd, der detta ej genom skogsafverkning, utvidgad ladugårdsskötsel eller annat mer eller mindre tillfälligt förvärf kunnat uppehållas. Ett likartadt förhållande råder äfven bland de jordbrukare, som utan nödiga förlags- och driftkapital, inlåtit sig på jordarrenden, ofta mot för höga arrendeafgifter. Öfriga bidragande anledningar till den ogynsamma ekonomiska ställningen vid periodens slut anser Länsstyrelsen böra sökas, dels i flere års ogynsamma skörde-resultat inom länet, hvilka, fastän närmast drabbande jordbruket, derjemte, till följd af dess naturliga samband med och inflytelse på andra näringsgrenar, ganska menligt återverkat på de senare, dels i det långt drifna kreditsystemet, som banat lätt väg för lättsinnig skuldsättning, dels i dyra produktionskostnader, som icke märkligt påverkats af produktionens sjunkna försäljningsvärden, och dels slutligen i de ytterst låga försäljningspris, hvilka, främst jordbrukets, men äfven åtskilliga handels- och industri-grenars alster de senaste åren betingat.

Oaktadt således vid periodens slut det ekonomiska tillståndet företett ett inom länet under en lång tidsföljd okänt betryck, visar sig dock, vid en jemförelse med förhållandena i öfriga delar af riket, att ställningen här i länet varit bättre än på många andra håll. Säsom ett bevis härpå torde lagsökningarnas antal fa gälla; och bifogas här en jemförande tabell öfver de afgjorda lagsökningarnas mängd under perioden inom länet och inom riket.

Å r.	Afgjorda mål.	Ådömdt skuldbelopp. Kronor.	Antal mål på 10,000 invånare		Ådömdt skuldbelopp på 10,000 invånare	
			i Södermanlands län.	i riket.	i Södermanlands län.	i riket.
1881	218	97,187	14	60	6,585	17,867
1882	164	82,863	11	50	5,615	17,637
1883	183	76,332	12	47	5,142	16,356
1884	193	96,301	12	51	6,444	19,176
1885	225	121,829	15	55	8,120	22,087

Af denna tabell framgår, att de afgjorda målen och de utdömda beloppen under hvarje år inom perioden varit i länet jemförelsevis högst ringa. Särskildt gäller för detta län, att de egentlige arbetarnes ställning fortfarande varit och är god. Deras under förra goda tider förbättrade lefnadsvilkor hafva icke, efter hvad allmänt vitsordats, lidit något afbräck, utan fastmera förbättrats genom det inträffade priset på lifsförnödenheter utan afsevärd sänkning af arbetsprisen. Till ledning för bedömandet af den ekonomiska ställningen bland olika samhällsklasser må nämnas, att af 1,658 hos Länsstyrelsen under perioden anhängiggjorda lagsökningssmål — deraf det ojemförligt största antalet eller 384 under år 1885 — 1,026 varit rigtade mot jordbrukare, 117 mot handlande, 168 mot handtverkare och 347 mot personer, tillhörande andra samhällsklasser. Härvid må dock anmärkas att i städerna Nyköping, Eskilstuna och Strengnäs magistraterna äro öfverexekutorer och att der förekommande utsökningssmål, rörande hvilkas fördelning uppgifter saknas, sannolikt i viss mån öka antalet af de mot handlande och handtverkare rigtade målen.

Konkursernas antal har under detta tidskifte utgjort 250 mot 206 under det näst föregående. Af dessa hafva omkring en tredjedel drabbat jordbrukare, torpare och lägenhetsinnehafvare deri inbegripne, och ett ungefär lika stort antal fabriks-, handels- och handtverksidkare. De under femårsperioden verkställda exekutiva fastighetsförsäljningar hafva uppgått till 45; och hafva egendomarne till nära halfva antalet afyttrats något under taxeringsvärdena; hvaremot vid andra de betingat icke obetydligt högre köpeskillingar än uppskattningsbeloppen.

Rörande de skismatiska rörelserna inom länet under femårsperioden är att omnämna följande:

Baptismens lärosatser hafva under perioden vunnit ytterligare anslutning, förnämligast inom Eskilstuna med närmast omgifvande landsbygd, Vestra Vingåkers och angränsande socknar af Oppunda härad, Strengnäs stad med omgifvande delar af Åkers härad samt Nyköping. Då baptisterne emellertid ännu kvarstå i statskyrkan kan deras antal icke med större noggrannhet uppgifvas. I Eskilstuna och närmaste omnejd lär dock deras antal uppgå till omkring 550, i Nyköping till något öfver 100. i Vestra Vingåkers samt angränsande socknar till omkring 400 samt i Strengnäs och kringliggande landsbygd till omkring 300.

I Eskilstuna hafva de eget bönehus, taxerad till 36,000 kronor. Likaså ett i Nyköping, benämndt »Emanuelskapellet», ett i Vestra Vingåker och ett i Strengnäs. Vid alla dessa är anställd särskild predikant eller föreståndare. Inom öfriga delar af länet är antalet baptister mindre, ehuru väl denna sekt äfven der är bland dissenters jemförelsevis mest omfattad. På några ställen lära de till och med hafva egna bönehus. Antalet baptister för hela länet torde uppgå till öfver 1,500.

Methodismens bekännare, hvilka vid förra periodens slut redan bildat två af staten erkända och till offentlig religionsöfning berättigade särskilda församlingar i Eskilstuna och i Dunkers socken, hafva icke under perioden vunnit någon afsevärdt större utbredning. Deras antal utgjorde vid 1885 års slut på förra stället 450, förutom 80 ställda på prof i afseende å deras bekännelsestrohet, och på senare stället 10. De hafva på båda hållen egna bönehus; det i Eskilstuna af sten, uppfördt å egen tomt och taxeringsvärderadt till 37,000 kronor. Härjemte lärar af metodister finnas ett femtiotal i Nyköping, hvarest de hålla gudstjenst i förhyrd lokal, samt ett mindre antal i den omkring Eskilstuna stad belägna landsbygden och i Torshälla stad.

Såväl baptister som metodister vinnlägga sig om nykterhet och om en jemväl i öfrigt i yttre måtto föredömlig vandel, hvar igenom och genom den fridsamhet, hvarmed deras framträdande i detta län skett, deras verksamhet måste anses hafva varit i allmänhet gänelig.

Mormonismen, som vid periodens början räknade ej så få anhängare inom länet, har, hvad med glädje är att anteckna, gått mycket tillbaka. Endast inom Vestra Vingåkers, Österåkers och Julita socknar af Oppunda härad lärar den räkna ett femtiotal af anhängare, hvartill möjligen torde komma en eller annan bekännare i derintill gränsande socknar af Öster-Rekarne härad. Det är att hoppas, att folkets sunda begrepp och den motvilja, som denna villomening i allmänhet väcker hos dess flertal, skall åstadkomma att denna sekt inom länet icke vidare får någon tillslutning, helst, såvidt känt är, genom vederbörande presterskaps i förening med kommunalmyndigheternas verksamhet, allt proselytmakeri af mormonismens apostlar numera torde hafva här upphört.

Af de under det gemensamma namnet *Separatister* inbegripna frikyrkliga bekännare, hvilka, fastän de ej skilt sig från den lutherska bekännelsen och statskyrkan, dock hysa en från densamma mer eller mindre afvikande mening i afseende förnämligast å kulten och kyrkoordningen, finnas inom länet ett stort antal. Störst är detta på de orter, hvarest, på sätt ofvan är nämnt, baptismen har den mesta spridningen, till hvilken sekt ock dessa separatister ej så sällan efter någon tid öfvergå. Bland dessa s. k. separatister finnas jemväl flere olika rigtningar: medlemmar af de äldre s. k. »evangelisk-lutherska» missionsföreningarne, hvilka närmare ansluta sig till statskyrkans lärosatser, medlemmar af nyare missionsföreningar med en från statskyrkans något mera afvikande uppfattning, samt anhängare af den rigtning, som erhållit sitt namn efter lektorn P. Waldenström, med flere andra. Alla dessa frikyrkliga utmärkas af att de till stor del afhålla sig från den allmänna gudstjensten — detta dock olika inom olika församlingar — samt förnämligast sammankomma till andaktsöfningar i särskilda af dem egda eller förhyrda bönehus till afhörande af särskilda aflönade predikanter eller kringresande kolportörer. Att ens närmelsevis angifva an-

talet af dessa separatister är icke möjligt; de lära i särskilda delar af länet ega, enligt inkommen uppgift, aderton bönehus. I likhet med baptisterna och metodisterna hafva desse frikyrkliga utmärkt sig genom ett anständigt och stilla lefverne, hvadan de öfver hufvud taget verkat mycket godt.

I afseende å befolkningens *nykterhet* kan fortfarande det glädjande förhållandet antecknas, att densamma gått framåt. Härtill hafva i hög grad bidragit de enskilda föreningar, hvilka i sådant syfte under de senare åren bildats bland arbetarne, särskildt i städerna, men äfven flerstädes på landsbygden. Främst bland dessa står i detta afseende den s. k. Goodtemplarorden, af hvars olika föreningar numera en stor del af arbetarebefolkningen i städerna äro medlemmar. Enligt meddelade uppgifter infördes denna orden först i Eskilstuna i december månad 1879, vann stor anslutning inom dervarande arbetarebefolkning och utbreddes sig till städerna Torshälla, Nyköping och Strengnäs samt Mariefred. Äfven på landsbygden och i Malmköping har orden vunnit insteg; dock har detta varit mindre än i städerna, beroende på svårigheten att i allmänhet der finna passande ledare för verksamheten, hvarjemte de stora afstånden lägga hinder för arbetets gång. Orden är delad i två grenar: den amerikanska och verldsgoodtemplarorden. Från den förra grenen hafva, oaktadt framställda förfrågningar, inga uppgifter kunnat erhållas.

Hvad verldsgoodtemplarorden angår hafva för tiden efter 1883 meddelats följande statistiska uppgifter:

år 1883	den 1 maj	funnos	26	loger	med	1,284	medlemmar
» 1884	»	»	28	»	»	1,233	»
» 1885	»	»	28	»	»	1,464	»

Egna ordenshus finnas i Eskilstuna, der fastigheten är brandförsäkrad för 30,000 kronor, i Torshälla, der den är värd omkring 3,500 kronor, och i Nyköping, der den är taxerad till 6,200 kronor. Sjuk- och begravningskassor finnas inom de flesta logerna i städerna.

En annan bidragande orsak till dryckenskapens aftagande är den ordning, som numera öfver allt införts i afseende å bränvinshandeln, det ökade priset å bränvin och det minskade antalet försäljningsställen. Bränvinsförsäljningsrättigheter hafva under perioden funnits, förutom i länets städer och köpingen Malmköping, allenast vid Malma gästgivareregård i Lilla Malma socken, hvarest denna rättighet tillkommer Kungl. Södermanlands regemente såsom egare af gästgiverihemmanet, samt intill den 1 november 1885 vid Eksågs gästgivareregård i Häradssocken. Inom städerna har bränvinshandeln varit upplåten till bolag i Eskilstuna, Nyköping och Mariefred under hela perioden, i Torshälla alla åren utom 1884, i Strengnäs de två sista åren af perioden och i Trosa från den 1 oktober 1885. Försäljningsställets antal har varit: i Nyköping 5, i Eskilstuna 10, i hvardera af städerna Strengnäs, Torshälla, Mariefred och Trosa 3 och i Malmköping 2. Försäljningens handhavande af bolag har i allmänhet visat sig förmånlig i afseende på ordningens och nykterhetens befrämjande. Rörande bränvinshandelns omfattning och derför erlagda afgifter hänvisas för öfrigt till de under 4:de afdelningen af berättelsen här nedan meddelade uppgifter. Den del af utminuterings- och utskänkningsavgifterna, som tillfallit städerna har i allmänhet gått till utgifter för kommunens gemensamma behof.

I detta sammanhang torde förtjena nämnas, att Nyköpings utskänkningsbolag af inkomsten utaf den jemte bränvinshandeln bedrifna vinhandelsaffären hvartera af åren 1884 och 1885 anslagit 300 kronor till beredande af föreläsningar för arbetarne i ämnen af allmännyttig beskaffenhet; och hafva sådana föredrag jemväl hållits till ett antal af åtta hvartera året.

Förbrukningen af maldrycker har fortfarande varit stor, om den än mot periodens slut något aftagit. Försäljning af dylika drycker till förtäring på stället har under perioden utöfvats inom städerna på 22 ställen, deraf 11 i Eskilstuna, 6 i Nyköping, 3 i Strengnäs, 1 i Trosa och 1 i Mariefred. Å landsbygden hafva maldrycker till förtäring på stället funnits att tillgå dels vid gästgifvaregårdarne och skjutsstationerna och dels vid jernvägshotellen i Gnesta, Flen, Katrineholm och Vingåker, på sistnämnda platser jemväl i förening med vin. På såväl gästgifvaregårdarne och skjutsstationerna som jernvägshotellen har dock utskänkningsrum egt rum förnämligast till vägförande och resande. Förutom å dessa ställen har intet sådant försäljningsställe för maldrycker funnits, med undantag för köpingen Malmköping, der en sådan rättighet varit tillåten. Hvad som, oaktadt det jemförelsevis ringa antalet utskänkningsställen, hållit maldrycksförbrukningen uppe, är förnämligast den af så godt som alla landthandlande och jemväl en del handlande i städerna idkade försäljning af maldrycker till afhemtning. Denna försäljning har på somliga orter skett i synnerligen stor skala och man har sökt på mångfaldiga sätt kringgå lagens förbud mot utskänkning, som ock flerstädes i större eller mindre grad vid handelsbodarne idkats. Endast med svårighet har en dylik handel kunnat städfjas; men åklagaremagtens och kommunalmyndigheternas, af Konungens Befallningshafvande understödda gemensamma bemödanden hafva numera, efter hvad det vill synas, krönts med den framgång att dylika olagligen bedrifna utskänkningsrörelser, hvilka under de första åren af perioden, särskildt på vissa orter, t. ex. vid Katrineholm, i Österåkers socken och inom Daga härad voro synnerligen talrika, numera upphört eller åtminstone sakna vidare betydelse och omfattning. Det måste dock rättvisligen erkännas, att äfven arbetarebefolkningens, med den framfart, som nykterhetssträfvandena tagit, aftagande smak för starka drycker härvid mycket medverkat; den aftagande förbrukningen har minskat förtjensten och dermed äfven lusten att utsätta sig för risken att drabbas af lagens hand. Jemväl öfver missbruk af den åt gästgifvare och skjutsstationsföreståndare medgifna utskänkningsrätten hafva klagomål försports, ity att denna rättighet utsträckts, så att maldrycker hållits ej blott vägförande, utan ortens befolkning i allmänhet tillhanda för förtäring på stället. Äfven till begränsande af denna utskänkning inom det område, som lagen utstakat, har åklagaremagten flerstädes och med gynnsamt resultat ingripit.

33 landthandlande uppgifvas hafva under perioden försålt vin till afhemtning. Sådan försäljning har jemväl idkats af en stor del handlande i städerna. Särskildt har, på sätt förut vidrörts, utskänkningsbolaget i Nyköping jemte sin försäljning af spirituosa, i ganska stor omfattning bedrifvit handel med vin. Om denna handel gäller, i hvad angår landsbygden, hufvudsakligen detsamma, som angående den under perioden bedrifna handeln af maldrycker till afhemtning här ofvan blifvit yttradt.

Beträffande *byggnadssättet, klädedräkten och folknöjen* finnes intet nytt af betydelse att omförmåla till hvad i föregående femårsberättelse meddelats.

Den *intellektuella utvecklingen* skrider stadigt framåt. Insigten om bildningens förmåner sprides till allt vidare kretsar; det är numera ej så ovanligt, att bondsöner, innan de egna sig åt landtbruket, genomgå någon eller några klasser af ett elementarläroverk. Hågen för läsning tilltager alltmera. Mest söker dock denna håg sin tillfredsställelse i tidningslitteraturen, hvilken sprides alltmera samt genom sin billighet och sin lätta spridning, med fäst afseende derjemte å den ringa tid, den arbetande befolkningen kan använda för läsning, måste till stor del undantränga annan läsning. Att dock jemväl intresse för annan läsning förefinnes, derom vittnar det förhållandet att sockenbiblioteken under perioden förökats och förstörats. Nya sådana hafva bildats inom Lilla Mellösa socken, der det år 1885 innehöll 150 band, inom Vestermo socken af 250 band samt inom Helgarö socken, ännu bestående af endast få band. Samtliga sockenbiblioteken inom länet omfattade vid 1885 års slut, enligt meddelade uppgifter:

inom Nyköpings fögderi.....	5,790 band
” Vingåkers ”	7,722 ”
” Rekarne ”	5,043 ”
” Gripsholms ”	4,348 ”
	Summa 22,903 band;

sälunda en tillökning på 3,454 band.

Inom länet finnes fortfarande en frivillig *skarpskytteförening*, nemligen Eskilstuna och Karl Gustafs stads frivilliga skarpskytteförening. Antalet af dess aktiva ledamöter utgjorde vid 1885 års slut 250 man. Under perioden har dessutom bildats ett skyttegille i Nyköping, för hvilket Konungens Befallningshafvande fastställde stadgar den 23 augusti 1883. Sistnämnda förening, som under åren 1884 och 1885 haft statsunderstöd, utgjordes år 1884 af 69 och år 1885 af 97 medlemmar. Till dessa föreningar har, dels såsom understöd och dels till de täflingskjutningar, hvilka å den Eskilstuna skarpskytteförening tillhöriga skjutbanan vid Eskilstuna årligen varit anordnade och hvari under åren 1884 och 1885 jemväl medlemmar af Nyköpings skyttegille deltagit, i statsunderstöd utbetalts, enligt nedanstående tabell:

Skarpskytteföreningar och skyttegillan.	Till föreningen.		Målskjutningspremier och täflingars anordnande.
	Kronor.		
		Summa.	
1881 års anslag: Eskilstuna och Karl Gustafs stads skarpskytteförening	513	513	171
1882 års anslag: Eskilstuna och Karl Gustafs stads skarpskytteförening	561	561	187
1883 års anslag: Eskilstuna och Karl Gustafs stads skarpskytteförening	729	729	242 ⁰⁴
1884 års anslag: Eskilstuna och Karl Gustafs stads skarpskytteförening	678	867	372 ⁹⁹
Nyköpings skyttegille	189		
1885 års anslag: Eskilstuna och Karl Gustafs stads skarpskytteförening	795	1,068	456
Nyköpings skyttegille	273		

3. Näringar.

A) **Jordbruk.** Till en början må här, i likhet med hvad i föregående berättelse skett, meddelas en kort öfversigt af de särskilda årens under perioden *väderleksförhållanden* och deras inverkan på utsäde och skörd.

1881 års vinter var synnerligen hård och kölden bibehöll sig nästan oafbrutet ända till slutet af april. Höstsäden, hvilken redan lidit genom vinterns oförmodade och tidiga inträde, hindrades ytterligare i sin fortkomst genom den kalla våren, hvarigenom äfven vårsädden försenades. Sommaren var kylig och fördröjde grässets och sädens utveckling och mognad. Den regniga väderleken under början af skördetiden förstörde sedermera hvetet helt och hållet och rågen till hufvudsaklig del; hvarjemte äfven vårsädden, särdeles hafren, skadades och skörden deraf försenades. Till följd af dessa omständigheter utföll skörden af hvete med missväxt, af råg under medelmåttan samt af vårsäd medelmåttig eller nära medelmåttig. Rotfrukterna gäfvö kvantitativt jemförelsevis riklig, men till kvaliteten dålig skörd. Höskörden utföll mycket ofördelaktigt.

En ovanligt mild vinter, en tidig, för växtligheten gynsam vår samt en på regn och solvärme rik sommar, föranledde att 1882 års gröda blef riklig; och som bergningen, oakadt delvis ostadig väderlek, skedde jemförelsevis gynsamt, blef nämnda års skörd af råg fullt medelmåttig och af öfriga sädeslag öfver medelmåttan. Potatisen angreps af röta, så att afkastningen deraf torde kunna betecknas som missväxt. Höskörden riklig och god.

Vintern år 1883, som inföll tidigt och utan att marken tillfrusit samt utmärkte sig genom rikt snöfall, utöfvade ett högst förderligt inflytande på höstsäden, som med vårens inträdande måste på flere ställen, särdeles i länets norra del, upplöjas. Torka under våren och försommaren hindrade vårsädens uppkomst; derefter infallande regnperiod, som fortfor under skörden, verkade äfven missgynnande. Hvetet gaf missväxt, råg långt under medelmåttan. Vårsädden gaf visserligen till kvantiteten nära medelskörd, men dess beskaffenhet var dålig och endast undantagsvis lämplig för export. Rotfrukterna gäfvö äring under medelmåttan. Höskörden var till myckenheten öfver medelmåttan, men till beskaffenheten mestadels dålig.

Under år 1884 rädde visserligen för höstsädden gynsamma väderleksförhållanden under hösten och vintern, men genom regn hindrades fruktsättningen, så att i det hela denna skörd blef knappt medelmåttig. Vårsädden, hämmad i sin uppkomst af kylig vårväderlek, tog sig under den derefter inträffande regnperioden och utföll något öfver medelmåttan, med undantag af ärterna och kornet, hvilka lemnade en vida ringare afkastning. Rotfrukterna lemnade medelskörd, utom potatisen, som angripits af röta; höskörden var god.

Höstsädden, som på hösten 1884 och påföljande vinter haft en för dess utveckling gynsam väderlek, led väl af under våren år 1885 inträffande starka nattfroster och ihärdig torka, men den derpå följande regniga och varma väderleken under maj månad upplifvade snabbt växtkraften, så att höstsädden lemnade, rågen medelskörd och hvetet god skörd. Vårsädden, synnerligast kornet, led af torkan under våren. Skörden af kornet, som

dessutom lidit af broddmask och vid axgången af insekter, utföll ock långt under medelmåttan, hvaremot hafren lemnade medelgod skörd. Rotfrukterna lemnade en medelgod skörd, isynnerhet var potatisskörden bättre än de föregående åren. Höskörden, ehuru icke lika god som år 1884, lemnade dock ett i afseende både å myckenhet och beskaffenhet tillfredsställande resultat.

I fråga om *jordbrukets allmänna ställning* inom länet under femårsperioden, är det otvifvelaktigt, att framsteg blifvit gjorda. Med de tillgångar, som stått de mindre jordbrukarne till hands, hafva desse alltmere sträfvat att följa de större egendomsägarna i spåren i sträfvandet att uppbbringa jorden i högre kultur; och denna tydligen alltmere framträdande sträfvande skulle utan tvifvel visat sig än större och fruktbarare, om ej delvis dåliga skördar och ännu mera de på sista åren radande låga prisen på landbruksprodukter härvid verkat hämmande. Framst har denna omsorg för jordens högre kultur visat sig genom kreatursstockens ökning, hvarigenom tillfälle beredts till en rikare gödsling af jorden. Dessutom användes äfven bland de mindre jordegarna i ganska stor myckenhet artificiella gödningsämnen, särskildt på vissa trakter benmjöl. Vexelbruket torde numera kunna anses vara, med få undantag för de allra minsta egendomarne, öfver hela länet infördt och begagnadt. Det allmännaste är 6- till 8-årig cirkulation, å mindre egendomar användes äfven 3-4-skiftesbruk. Större intresse har jemväl visat sig för jordens afdikning samt täckdikning och fältläggning; dock torde i afseende å sättet för dessa arbetens utförande mycket återstå att önska, då arbetena härmed bland allmogen mestadels utförts utan sakkunnig ledning. Bättre konstruerade akerbruksredskap, särskildt den lätta handredskapen af amerikansk modell, användes allmänt; och jemväl slatter- och skördemaskiner hafva kommit alltmere i bruk och spridt sig jemväl till de jemförelsevis mindre landtbruken.

Angående *jordmånens* beskaffenhet inom länet gäller det samma som i nästföregående femårsberättelse blifvit derom yttradt. I detta afseende kan dock sägas, att alstringskraften hos jorden i det närmaste betingas af den mer eller mindre rationela skötsel, som kommit densamma till del.

Såsom förut är nämnt, har vexelbruket så godt som helt och hållet undanträngt de gamla föräldrade brukningsätten. I sammanhang härmed står det förhållandet att en årligen allt större areal användes till foderväxtodling. Nedanstående tabell, utgörande ett utdrag ur Hushållningssällskapets uppgifter, angifver, huru den odlade egoviddan användes (se *Tab. Litt. A.*)

Af denna tabell synes ock, att den odlade jorden, hvilken vid periodens början utgjorde 278,680¹ tunnland, vid dess slut omfattade ej mindre än 304,156 tunnland; hvaremot arealen af den naturliga ängsmarken minskats från 74,346⁹ tunnland år 1881 till 60,887 tunnland år 1885. Att anmärka är ock att, medan den med höstsäd besädda arealen minskats från 51,382 tunnland vid periodens början till 49,867 vid dess slut, vårsädesarealen ökats från 78,509³ tunnland till 94,787 tunnland. Af denna sistberörda tillväxt af den med vårsäd besädda arealen kommer den ojemförligt största delen på hafren, hvilket sädeslag med den större efterfrågan, som dera under senare åren egt

Tab. Litt. A. Egoviddens fördelning, utsädes- och skördebelopp.

År.	Af den dugliga marken belöpte på				Af odlade egoviddan användes till							
	trääd-, humle- och käll-gård.	åker och annan odlad jord.	naturlig äng.	skog-bärande mark.	höstsäd.	vårsäd stråsäd.	potatis.	andra rot-frukter.	spånads-växter.	gräs och andra foder-växter till bete.	träde.	
1881	2,497 ³	278,680 ¹	74,346 ⁹	491,753	51,382	73,508 ⁵	8,165	925 ⁴	472	3,980 ¹	81,684 ²	53,562 ¹
1882	2,424 ⁹	287,776 ⁶	66,447 ²	524,314 ⁷	51,974	78,871 ⁴	8,076	935 ⁹	434 ⁷	3,590 ⁹	85,084 ⁹	53,268 ⁹
1883	2,426 ⁹	292,207 ⁷	64,066 ⁵	522,069 ⁵	51,772 ⁶	81,467 ⁴	8,113 ²	902	417 ⁶	3,674 ⁴	88,389 ²	52,865 ⁸
1884	2,496 ⁸	283,147	72,008 ⁵	504,637 ⁷	51,270 ³	76,261	8,054 ²	897 ⁴	471	3,888 ⁸	83,855 ⁸	53,556 ⁹
1885	2,607	304,156	60,887	550,842	49,867	88,702	7,905	996 ⁶	351	4,179	95,330	50,762

rum, och den större användning, detsamma genom den utvidgade ladugårdsskötseln vunnit, intagit ett allt större rum vid sädesodlingen och medfört minskning i produktionen af den mindre efterfrågade rågen, en minskning, som tenderar till att blifva allt större. Till hafreodling hafva och såväl större delen af den nyodlade jorden som den uppodlade naturliga ängsmarken användts. Nedanstående tabell lemna en närmare öfversigt af utsädes- och skördebeloppen af hvarje särskildt sädeslag under perioden:

	1881.		1882.		1883.		1884.		1885.	
	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.
Hösthvete	47,589	193,211	47,394	377,316	47,107	277,878	49,790	382,692	52,405	394,901
Vårhvete	1,301	5,928	1,213	9,027	1,701	10,229	1,996	9,988	4,206	31,395
Höstråg	197,014	1,216,140	196,871	1,434,804	195,061	1,133,772	193,040	1,467,663	190,974	1,476,630
Korn	49,140	319,351	48,949	358,767	48,900	334,113	49,198	306,914	43,870	286,777
Hafre	410,253	2,900,221	433,599	3,211,669	449,281	2,694,275	462,447	3,190,357	481,656	3,289,288
Blandsäd	20,421	127,974	21,146	201,705	23,098	157,058	23,121	214,859	29,099	213,312
Ärtor	20,209	97,574	21,658	168,116	22,069	125,959	23,863	141,889	26,238	187,475
Bönor	473	1,666	456	3,546	545	1,195	590	2,392	301	2,044
Vicker	8,918	38,983	9,274	88,489	9,911	55,312	10,243	79,088	14,190	106,280
Potatis	313,934	2,161,111	309,704	1,443,341	313,057	1,888,190	310,823	1,335,209	282,489	1,772,777
Andra rotfrukter	Ej angifvet.	223,445	Ej angifvet.	109,820	Ej angifvet.	10,531	Ej angifvet.	271,216	Ej angifvet.	269,572
Lin och hampa	2,154	(frö) 3,080	1,685	(frö) 3,421	1,565	(frö) 3,112	1,708	(frö) 2,965	935	(frö) 2,587

Öfver utsädet i förhållande till den besädda arealen samt i hvilket förhållande skörden stätt till utsädet meddelas en öfversigt i nedanstående tabell:

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Lin och hampa (spånadsämne)	2,065	2,286	1,098	2,466	957
Gräs o. andra till grönfoder afsedda växter	90,277	193,282	117,673	222,717	---
Hö	1,973,094	3,959,972	2,415,338	4,550,528	2,634,331

Utsäde och skörd på tunnland och i korntal.

År.	Höstasäd			Vårstråsäd			Baljväxter			Potatis			Andra rotfrukter	Spånadsväxter			Foderväxter
	på 1 tunnland		I korntal af utsädet.	på 1 tunnland		I korntal af utsädet.	på 1 tunnland		I korntal af utsädet.	på 1 tunnland		I korntal af utsädet.	på 1 tunnland.	på 1 tunnland.		på 1 tunnland.	
	utsäde	skörd		utsäde	skörd		utsäde	skörd		utsäde	skörd		Skörd	Ut-säde	Skörd.		
			Skörd			Frö			Spånads-ämne			Ungefärlig skörd					
tunnor.	Skörd.	tunnor.	Skörd.	tunnor.	Skörd.	tunnor.	Skörd.	tunnor.	Skörd.	tunnor.	Skörd.	tunnor.	centner.	centner.	centner.		
1881.....	0.76	4.35	5.72	1.04	7.24	6.96	0.94	4.38	4.66	6.10	42.01	6.89	3.83	0.72	1.04	4.38	25.26
1882.....	0.75	5.53	7.37	1.02	7.61	7.46	0.90	7.45	8.27	6.09	28.36	4.66	18.63	0.61	1.25	5.26	48.81
1883.....	0.74	4.33	5.83	1.02	6.23	6.11	0.91	5.12	5.61	6.12	23.25	3.80	1.85	0.60	1.18	2.63	28.66
1884.....	0.75	5.70	7.58	1.13	7.75	6.87	1.12	7.17	6.44	6.12	26.31	4.30	51.26	0.58	1.00	5.24	56.92
1885.....	0.77	5.96	7.69	1.00	6.83	6.83	1.06	7.71	7.26	5.67	35.59	6.27	4.42	0.42	1.16	2.72	27.47

Enligt de af Hushållningssällskapet insamlade uppgifter hafva följande *jordförbättringar* blifvit under perioden utförda:

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	Summa.
	T u n n l a n d.					
Nyodling	3,873	1,866	1,075	1,295	2,203	10,312
Vattenaftappning ...	532	1,477	1,250	975	292	4,526
Underdikning	2,723	2,675	965	1,325	4,572	12,260
Mergling	25	—	—	—	9	34
Summa	7,153	6,018	3,290	3,595	7,076	27,132

I likhet med hvad uti föregående femårsberättelse anmärktes, torde dock dessa uppgifter icke vara fullt tillförlitliga, utan uppgår efter all sannolikhet den nyodlade jordens areal till högre belopp, än tabellen utvisar.

Flere betydande *vattenafledningsföretag* hafva under femårsperioden inom länet varit under utförande. Främst bland dessa kommer naturligtvis sänkningen af sjön Hjelmaren, som numera fortskridit så nära till fulländning, att resultaten börja att något visa sig. Båtnaden af detta företag består emellertid icke så mycket i vinst af förut under vatten stående jordareal, som i förbättring af vattensjuk mark. Enligt meddelade upplysningar utgör den jord inom länet, som genom sänkningen vinner båtnad, landvinningar oberäknade, 6,159 tunnland 18.2 kappland. Af denna jord ligger

inom Oppunda härad (Julita och Österåkers socknar).....	96 tld 15.8 kpld
inom Vester-Rekarne härad (Öja, Vestermo, Lista, Gillberga och Fors socknar).....	5,356 " 6.5 "
inom Öster-Rekarne härad (Husby och Näshulta socknar)...	706 " 27.9 "
Summa	6,159 tld 18.2 kpld.

Hela denna areal är vid uppskattning åsatt en förbättring i fullgradig jord af 7,521.3756 qv.-ref.

Af denna areal hafva i bolaget ingått	6,364.7816
Jordegare, som erlagt afgifter, men ännu ej ingått i bolaget, innehafva	26.9800
Jordegare, som afsagt sig båtnaden, hafva redan afträdt....	900.3657
och skola ytterligare afträda efter afsöndring.....	229.2483
Summa qv.-ref	7,521.3756.

K. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1881—1885. Södermanlands län.

Den af bolaget redan, efter skedd afsöndring i besittning tagna jorden utgör en verklig areal af 387 tunnland 29.3 kappland, hvilken således kommer att af bolaget försäljas.

Antalet särskilda jordlotter inom Södermanlands län, som beröras af företaget äro	297 st.
deraf hafva ingått i bolaget	247
hvars egare afsagt sig båtnaden	45
hvars egare ännu ej förklarar sig.....	5 297 st.

Härvid är dock att märka, att af dessa jordlotter många hafva flere egare, likasom ock å andra sidan finnas flere, som äro i samma hand.

Af öfriga vattenafledningsföretag må här nämnas:

Sänkning af *Fårsjön* å Gärdesta säteris egor i Lärtinge socken, hvarigenom omkring 100 tunnland vattendränkt mark blifvit odlingsbar.

Sänkning af sjöarne *Kolsnaren, Viren, Alsjön och Vrensjön samt Storån och Gammalån* i Vestra och Östra Vingåkers socknar. Detta, under förra femårsperioden påbörjade, omfattande företag har åstadkommit helt och hållet genom enskild företagsamhet, utan understöd af statsmedel. De förut vattendränkta områdena å Vingåkersslätten ofvanför nämnde sjöar samt åtskilliga sankmarker omkring desamma hafva derigenom blifvit torrlagda till en areal af 14,791 qv.-ref och bära nu rika skördar. Kostnaden för detta arbete har hittills utgjort 20 kr. 11 öre per qv.-ref mark, men ytterligare en mindre uttaxering torde blifva nödvändig.

Genom denna sjösänkning har jemväl beredts möjlighet att torrlägga åtskillig *mark norr om sjön Vren* i Vestra Vingåkers och Flöda socknar. Arbetena med afledande af vattnet från dessa marker till utloppen pågå.

Genom den s. k. *Skyllingedalens* sjösänkingsföretag eller sänkning af sjöarne *Veckeln, Remmaren och Lillsjön* samt rätning och fördjupning af det genom berörda sjöar löpande vattendrag i Skyllinge och Vadsbro socknar af Oppunda härad, hvilket företag jemväl påbörjades under förra femårsperioden, hafva 3,966 qv.-ref vattendränkt mark blifvit torrlagda och fruktbarande.

Inom Öster-Rekarne härad hafva förekommit, förutom Hjelmarsänkningen, följande vattenafledningsföretag, nemligen:

Utvidgning af afloppsgrafven från Hammarby landsvägsbro eller åbro till Stora Kaffjärdsgrafven, hvarigenom torrlagts en delvis förut odlad areal af 538 tunnland 16·9 kappland;

afdikning af vattendraget från berörda Hammarby åbro till Grönsta och Hugelsta i Klosters socken, hvarigenom torrlagts en likaledes förut delvis odlad areal af 353 tunnland 9·4 kappland; och

afdikning af vattendraget från Tidö bro till Torshälla kanal, genomgående Hammarby, Vallby, Klosters och Torshälla socknar, hvarigenom inom häradet torrlagts 482 tunnland 2·3 kappland mark, likaledes delvis förut odlad.

Genom Hvargarns ängsodlingsföretag i Vester-Rekarne härad berörande Hvargarn med underlydande i Lista socken, hafva 225 tunnland blifvit fullständigt torrlagda. Inom sistnämnda härad har ock verkstälts sänkning af Apalsjön i Lista socken för torrläggning af mark till Vallby, Skrafsta, Mörby och Skärfvinge samt Hallsta och Åsby i nämnda socken, hvarigenom 1,263·05 qv.-ref vunnits för odling.

Inom Åkers härad har verkstälts dels upprensning af utloppet från Gafvelsjön i Härads socken för en kostnad af 1,500 kronor, hvarigenom omkring 100 tunnland jord förbättrats, och dels utdikning för en kostnad af 513 kronor 49 öre af ett kärr, benämndt Oxsjön inom Åkers socken, hvarigenom omkring 17 tunnland blifvit torrlagda.

I Öfver-Selö socken af Selebo härad har genom upprensning af den s. k. Trumpåsgrafven utdikats 35 tunnland, tillhörande byarne Jättna och Åleby, för en kostnad af omkring 3,500 kronor.

Den s. k. Fatburssjön i Kernbo socken har aftappats och derigenom vunnits förbättring af 122 tunnland mark, tillhörande Gripsholms kungsladugård med flere egendomar samt Mariefreds stad. Kostnaden därför har uppgått till 4,400 kronor.

Dessa företag utgöra emellertid icke på långt när alla inom länet under perioden utförda. Flere afdiknings-, vattenaflednings- och andra jordförbättringsföretag hafva dessutom under denna tid blifvit inom länet utförda. Såsom en ledning för bedömning af antalet af de jordförbättringar, hvilka under perioden blifvit planlagda och väl äfven till större delen utförda, meddelas här antalet af landbruksingenjörens förrättningar, nemligen:

År 1881.....	91 förrättningsdagar hos	40 jordbrukare
» 1882.....	99 » »	49 »
» 1883.....	86 » »	27 »
» 1884.....	61 » »	27 »
» 1885.....	147 » »	43 »

Summa 484 förrättningsdagar hos 186 jordbrukare.

Dessutom hafva under perioden utfärdats förordnanden för landtmätare att verkställa undersökning angående 30 särskilda afdiknings- eller vattenafledningsföretag.

På sätt af föregående femårsberättelse inhemtas, hade Hushållningssällskapet, för att frammana hos den mindre landbrukaren intresset för täckdikningsmetoden på sin bekostnad anställt en s. k. dikningsförman, som hade att utan annan ersättning af reqvirenterne än kost och husrum handleda vid täckdikning. Enligt Hushållningssällskapets berättelser har denne varit sysselsatt år 1881 under 111 $\frac{3}{4}$ förrättningsdagar med täckdikning af 50 tunnland samt afvägningar och utstakningar af afloppsgrafvar,

deraf 50 förrättningsdagar hos mindre jordbrukare; år 1882 med täckdikning af 93 tunnland under 148 förrättningsdagar, deraf 60 hos mindre jordbrukare; år 1883 med täckdikning af 124 tunnland under 143 arbetsdagar, deraf 33 hos mindre jordbrukare; år 1884 med täckdikning och afvägning af 159 $\frac{1}{2}$ tunnland under 160 förrättningsdagar, hvaraf 46 dagar hos mindre jordbrukare; samt år 1885 under 124 $\frac{1}{2}$ arbetsdagar med täckdikning af 42 tunnland samt afvägning och utstakning af diken och afloppsgrafvar. Något stigande intresse för undervisning genom dikningsförmannen i täckdikningsmetoden synes sålunda ej förefinnas, hvadan ock hos Hushållningssällskapet föreslagits, att anslaget till honom måtte indragas.

Bland andra anstalter till jordbrukets nytta, som under perioden vidtagits, må följande nämnas. Sedan Hushållningssällskapet den 1 december 1880 anvisat 300 kronor för år 1881 till anordnande af en mindre frökontrollanstalt vid länets landbruksskola å Väderbrunn, begynte denna sin verksamhet den 10 påföljande februari under föreståndarens, direktörens R. Georgii ledning. Den fortgick sedermera, omfattad såsom det syntes, med stigande intresse, till den 1 december 1883, då civilingenjören M. von Post, hvilken i Nyköping grundat en kemisk undersökningsanstalt, jemväl förordnades till föreståndare för frökontrollanstalten. Såsom agrikulturkemist har civilingenjören A. Werner Cronquist under periodens första år åtnjutit anslag af Hushållningssällskapet, till dess samtidigt med frökontrollanstalten jemväl den agrikulturkemiska byrån öfvertogs af von Post, hvilken för begge befattningarna åtnjutit ett arvode af 600 kronor år 1884 och 1,000 kronor år 1885.

Nedanstående tabell visar antalet och beskaffenheten af de undersökningar, som å den kemiska stationen och frökontrollanstalten verkställdes under den tid, densamma af von Post förestods:

	1884.	1885.
Jordarter	22	22
Gödningsämnen	18	12
Närings- och foderämnen.....	37	53
Vatten	22	4
Malt- och spritdrycker	5	2
Arsenikundersökningar	439	216
Diverse undersökningar	16	12
Fröundersökningar	121	40
Summa	680	361

Då det emellertid visade sig, att den förenade frökontroll- och agrikulturkemiska anstalten ej från länets inbyggare, hvilka utan större omgång och kostnad kunde få sina undersökningar verkställda vid de närmast utom länet belägna, af staten understödda kemiska stationer, åtnjöt den uppmuntran, som för dess ekonomiska existens var nödig, har densamma, sedan von Post uppsagt sin anställning med utgången af år 1885, numera nedlagts. — Meteorologiska observationer till jordbrukets tjänst hafva under perioden på Hushållningssällskapets bekostnad varit anställda på olika platser inom länet; och voro år 1885 de särskilda observationsanstalternas antal 22, af hvilka 15, afsedda utslutande för aktgifvande på nederbördsförhållandena, voro på

Hushållningssällskapets bekostnad försedda med därför nödiga apparater. De gjorda iakttagelserna öfversändas hvarje månad till Kungl. Meteorologiska Centralanstalten i Stockholm.

Till jordbrukarnes nytta har Hushållningssällskapet haft anställd en länsmaskinist med en aflöning af 1,000 kronor årligen och med hufvudsaklig uppgift att mot billig ersättning tillhandagå länets jordbrukare med anordnande och reparation af maskiner, tillhörande landtbruket. Hans verksamhet har under hela perioden varit strängt anlita med uppsättande och reparering af tröskverk, qvarnar, mejerier, lokomobiler, sågverk och dylikt, hvartill användts i medeltal 247 förrätningsdagar om året.

Arbetsprisen hafva, oaktadt den förökade användningen af maskiner och låga pris på landbruksprodukter, hållit sig uppe vid ungefär samma belopp som under nästföregående period och ej heller under perioden synnerligen vexlat. Dagsverksprisen hafva utgjort för jordbruksarbetare med egen kost: för mansdagsverken sommartiden i medeltal 1 krona 50 öre och vintertiden 1 krona, samt för qvinsdagsverken sommartiden i medeltal 75 öre och vintertiden 50 öre. Lön till dräng har utgjort i medeltal 120—150 kronor och till piga 60—75 kronor om året, då de åtnjutit husbondens kost. Värdet af stat och lön hafva utgjort för statdräng från minimum 275 å 350 kronor år 1882 till maximum 350 å 400 kronor åren 1883 och 1884, samt för statpiga från 170 å 180 kronor år 1885 till 200 å 250 kronor åren 1881 och 1884.

Handelsprisen på spannmål kunna i medeltal beräknas till:

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Hvete per 20 skålp.	1.40 å 1.50	1.40 å 1.50	1.20 å 1.30	0.95 å 1.10	0.90 å 1.00
Råg " " "	0.90 å 1.20	0.95 å 1.10	0.90 å 1.00	0.90 å 1.00	0.75 å 0.80
Korn " " "	1.10 å 1.12	0.90 å 1.00	0.80 å 0.85	0.95 å 1.00	0.90 å 1.00
Ärter per 63 kor.	18.00 å 20.00	17.00 å 20.00	17.00 å 20.00	15.00 å 18.00	14.00 å 16.00
Hafre per 20 skålp.	0.90 å 1.00	0.80 å 0.85	0.78 å 0.82	0.77 å 0.82	0.80 å 0.90
Potatis per 63 kor.	3.00	3.00	3.00 å 4.00	3.00 å 4.00	3.00 å 4.00

Under samma tid hafva markegångsprisen, enligt Litt. A. i taxan, varit:

	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Blandsäd ($\frac{1}{2}$ korn, $\frac{1}{2}$ hafre).	Blandsäd ($\frac{1}{3}$ hafre, $\frac{2}{3}$ vicker).
K u b i k f o t.						
1881	3.94	2.70	2.30	1.28	1.79	2.23
1882	3.45	2.20	1.98	1.20	1.59	1.73
1883	3.18	2.00	1.90	1.06	1.48	1.69
1884	2.50	1.95	1.77	1.16	1.46	1.72
1885	2.38	1.80	1.74	1.12	1.43	1.57

B) **Boskapskötsel.** Nedanstående tabell, utgörande ett utdrag af de utaf Hushållningssällskapet meddelade uppgifter, utvisar antalet kreatur vid hvarje års slut inom perioden:

År.	Hästar		Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt	Får.	Getter.	Svin.
	öfver 3 år.	under 3 år.				under 2 år.			
1881...	8,943	1,059	24,006	2,192	51,131	16,636	47,399	21	14,556
1882...	9,062	1,137	24,605	2,244	52,453	17,935	43,244	24	14,433
1883...	8,918	1,197	24,717	2,271	53,185	18,426	42,386	24	14,664
1884...	9,029	1,161	24,018	2,172	52,694	16,913	45,451	41	14,301
1885...	9,406	1,369	24,294	2,442	57,593	15,284	40,221	113	15,484

Af denna tabell synes, att kreatursstocken, med undantag för »ungnöt under 2 år» och får, under perioden varit i någorlunda jemnt stigande, om än något vexlande efter olika foder-tillgång under olika år. Men jemte det antalet kreatur stigit, har en allt större omsorg, äfven bland allmogen, försorts för kreatursrasernas förbättring, hvartill isynnerhet de af Hushållningssällskapet i sådant hänseende vidtagna åtgärder bidragit.

Sålunda har i afseende å *nötkreatursafveln* Hushållningssällskapet under hvar och ett af periodens fem år anvisat en summa af 10,000 kronor för inköp af stamdjur utaf Ayrshire-ras, för hvilken summa under samtliga åren, utom 1883 och 1884, då särskilda omständigheter föranledde dertill att anslaget ej kom till användning, inköpts sammanlagdt 36 tjurar och 25 qvigor, hvilka sedermera å auktioner försåts till jordbrukare inom länet. Dessutom inköptes under år 1884 från Ostfriesland 9 tjurar och 15 qvigor, hvilka på liknande sätt försåldes. Dessa inköp hafva visserligen för Hushållningssällskapet årligen medfört en icke obetydlig förlust, hvartill den långa karantänstid, djuren varit underkastade, i hög grad varit anledning, men den vigt, som de haft för boskapsafvelns förbättring har förmått sällskapet, att det oaktadt för hvarje år förnya anslaget. Den omvårdnad, som inom länet egnas nötboskapsafveln, har jemväl framträdt deruti, att några af länets hushållningssällskapen under åren 1884 och 1885 gått i författning om inköp af Ayrshire-tjurar till användande inom gillenas områden.

Försäljning af nötboskap har jemväl visat sig fortfarande vara en af länets förnämsta förvärfsskällor. Den största omsättningen torde i detta afseende ega rum å marknaden vid Åsen i Vestra Vingåkers socken i medlet af september, och derjemte å torgdagarne vid Stensjö, Katrineholm och Gnesta samt i Nyköping och Eskilstuna. För befordrande af gödboskaps-handeln hafva med premieringsanslag från Hushållningssällskapet de i förra femårsberättelserna omnämnda kreaturställningarna vid Katrineholm fortgått under hela perioden med kreatursmöten fyra gånger om året, deraf ett i december och tre på våren. Vid dessa möten, å hvilka förutom nötboskap jemväl utstälts får, hafva utstälts år 1881: 27 tjurar, 426 oxar, 91 kor och 83 får, hvilka derefter samtliga försåldes till afnämare från hufvudstaden och andra orter, år 1882: 1,427 kreatur, af hvilka 22 tjurar, 603 oxar, 113 kor och 122 får å utställningsplatsen försåldes, år 1883: 1,580 kreatur, hvaraf 18 tjurar, 618 oxar, 131 kor och 45 får genast försåldes, år 1884: 1,603 kreatur, af hvilka försåldes 12 tjurar, 610 oxar och 201 kor, samt år 1885 ett antal af 1,302 kreatur, hvaraf 18 tjurar, 410 oxar och 203 kor afyttrades. Försäljningsprisen hafva vid dessa tillfällen utgjort från 2.75 till 4.75 kronor per 20 skålpund lefvande vigt.

Mejerihandteringen har inom länet tillvunnit sig ett alltmåra omfattande intresse. Sedan en af länets Hushållningssällskap under år 1881 hos Örebro läns Hushållningssällskap gjord hemställan om anställande på gemensam bekostnad af en handledare i öfverförmlte näringsgren, blifvit af sistnämnda Hushållningssällskap afslagen, beslöt länets Hushållningssällskap, med hänsyn dertill att mejeriskötseln inom länet icke innehade den ståndpunkt, som vore nödvändig för att kunna med framgång bestå i täflan på den utländska marknaden och den deraf beroende nödvändigheten att tillgodogöra sig annorstädes vunna förbättringar i metoderna för mejerialstrens tillverkning, att på egen bekostnad anställa en mejeriinstruktör för länet och tillsattes denna plats den 1 juni 1883. Mejeriinstruktörens verksamhet har derefter varit ganska flitigt anlitad: år 1883 besöktes af honom 42 förrättningsställen, år 1884 77 ställen och år 1885 67 ställen. Dessutom har tillfälle till undervisning af mejerielever varit beredt under åren 1881 och 1882 vid den af Hushållningssällskapet anordnade länsmejeriskolan vid Strand i Jäders socken under ledning af en qvinlig länsmejerist. Sedan den sistnämnda under år 1882 afgått från sin befattning och mejeriskolan vid Strand i saknad af föreståndarinna upphört, har Hushållningssällskapet dragit försorg om meddelande af undervisning på sällskapets bekostnad åt mejerielever hos enskilde mejeriegare, nemligen dels vid egendomen Sjösa i Svärta socken, hvarest undervisats år 1883 två elever, år 1884 tre och år 1885 fyra elever, och dels vid egendomen Erendal i Frustuna socken, hvarest undervisats under år 1884 en elev. Tillsynen öfver elevernas undervisning utöfvas af mejeriinstruktören äfvensom af tre af Hushållningssällskapets förvaltningsutskott utsedde komiterade, hvilka ega att antaga elever och för dem utfärda afgångsbetyg.

På statens bekostnad hafva dessutom under de tre första åren af perioden två af Kungl. Landtbruksakademiens förvaltningsutskott antagna frielever från länet vid Sjösa åtnjutit undervisning i mejerihandtering. Sedan genom länsmejeriinstruktörens anställande länets jordbrukare bereds tillfälle att erhålla skyndsamt biträde i alla angelägenheter, rörande mejeri- och boskapskötsel, har medverkan af statsagronomen på senare åren endast undantagsvis förekommit.

Det uppsving, som mejeriväsendet under perioden erhållit inom länet, framträder isynnerhet i den stora tillväxten af mejeriernas antal. Enligt infordrade uppgifter utgjorde vid periodens slut samtliga mejeriernas antal inom länet 101, deraf 39 inom Nyköpings fögderi, 28 inom Vingåkers, 18 inom Rekarne och 11 i Gripsholms fögderi samt 1 i Eskilstuna och 2 i hvardera af städerna Nyköping och Strengnäs. Vid flere af dessa har tillverkningen bedrifvits i stor skala medelst uppköpt mjölk, såsom vid de »Aktiebolaget Mälaremejeriet» tillhöriga mejerierna i Eskilstuna och Nyköping, vid det af ett aktiebolag drifna Flens mejeri, med flere. Vid mejeriet i Eskilstuna tillverkades år 1885 af smör 174,500 skålp. till ett värde af 149,210 kronor samt 38,170 skålp. ost för ett värde af 4,580 kronor; vid Flens mejeri har den årliga tillverkningen varit, enligt uppgift, 1,500 centner smör; angående tillverkningen vid mejeriet i Nyköping har uppgift ej kunnat erhållas. Beträffande tillverkningen vid öfriga mejerier inom länet saknas till största delen uppgifter; hvarjemte de inkomna uppgifterna äro från olika orter lemnade efter olika grunder, så att en sammanställning af desamma ej låter

sig göra. Dock synes, att tillverkningen af mejerialster i betydande mån tilltagit. Den ojemförligt största delen af det tillverkade smöret har exporterats till England eller Danmark, men betydande kvantiteter hafva jemväl afsatts till orter inom riket, förnämligast till Stockholm.

För *hästafvelns* förbättrande har jemväl under förevarande period ett lifligt intresse visat sig. De med anslag af statsmedel samt från länets Landsting och Hushållningssällskap bekostade prisbelöningarna hafva årligen egt rum i Nyköping, Eskilstuna, Mariefred och Katrineholm. Vid dessa hafva utdelats år 1881 för 7 hingstar och 48 fölston 3,525 kronor och skådepenningar för 48 unghästar; år 1882 för 7 hingstar och 50 fölston 3,450 kronor och skådepenningar för 43 unghästar; år 1883 för 12 hingstar, 40 ston och 2 unghästar 3,395 kronor, hvarjemte för 61 unghästar lemnades skådepenningar; år 1884 för 14 hingstar, 56 fölston och 4 unghästar 3,830 kronor samt skådepenningar för 60 unghästar, och år 1885 för 17 hingstar, 57 fölston och 5 unghästar 2,245 kronor samt skådepenningar för 57 unghästar.

Af de sålunda premierade djuren hafva många tillhört mindre landtbrukare; så t. ex. tillfölla af de år 1885 utdelade medlen 2,505 kronor för 4 hingstar, 41 fölston och 2 unghästar jemte skådepenningar för 24 unghästar mindre jordbrukare.

Den 1 december 1881 beviljade Hushållningssällskapet 15,000 kronor till utlåningsfond för inköp af hingstar af lämpliga arbetsraser. För de från denna fond utlånta medel inköptes under år 1882 fyra ardennerhingstar, stationerade inom olika orter af länet, hvarjemte under åren 1883 och 1884 från fonden utlånats 9,000 kronor för inköp af stoföl utaf ardenneras, hvilka derefter inom länet afyttrats. De inköpta hingstarne hafva, sedan ett hos allmänheten i början gängse misstroende till deras lämplighet för kroasering med länets landtras bortfallit, flitigt användts. För hästafvelns förbättring hafva dessutom under större delen af perioden 3 hingstar, tillhörande Jönåkers, Rönö och Hölebo härads hingstföreningar, äfvensom under åren 1883 och 1885 7 samt de öfriga åren 6 beskällare från Strömsholms hingstdepot varit å olika delar af länet utstationerade.

Genom alla dessa åtgärder hafva utsigterna betydligt höjt sig att länet skall kunna erhålla en kraftig och hårdig arbetshäststam. Också har, såsom af ofvanstående tabell synes, antalet hästar under perioden ej obetydligt ökats. Dock kan behofvet af hästar icke ännu fyllas inom länet, utan måste en stor del hästar anskaffas genom inköp från andra orter.

Likasom under föregående femårsperiod hafva under åren 1881, 1882 och 1883 två elever från länet på Hushållningssällskapets bekostnad åtnjutit undervisning i Allmänna Nordiska Hästkötarens skolan på Klämostorp, hvilken anstalt därför, tilldess den under år 1884 upphörde, åtnjutit bidrag från Hushållningssällskapet. — Vid Veterinärinstitutet i Stockholm sattes genom Hushållningssällskapet år 1881 två och år 1882 en smideskunnig man i tillfälle att undergå en fyra månaders kurs i hofbeslagning; hvarjemte under förstnämnda år åt elever inom länet meddelades praktisk handledning i hofbeslagningkonsten under inseeende af veterinär.

Färskötseln bedrifves visserligen med omvårdnad vid en del större jordegendomar inom länet, vid hvilka schäferidirektören Th. Hofman-Bang besigtigat årligen 20 à 23 schäferier. Men hos allmogen förspörjes ej någon håg för denna näringsgren. Anledningen härtill torde till stor del vara att söka i betes-

markernas uppodling, svårigheten att efter borttagandet, isynnerhet på slättbygden, af förut befintliga hägnader, freda inegorna från fårens åverkan, samt de ökade kostnader och intresse, som den utvidgade nötboskapskötseln och mejerihandteringen tilldragit sig. Antalet får har ock under perioden varit stadigt fortgående minskning.

Ehuru antalet *svin* under perioden betydligt ökats, hvartill i all synnerhet bidragit anläggandet af mejerier och det i sammanhang dermed vidtagna anordnandet af större svingårdar på en del större jordegendomar, befinner sig dock svinafveln inom länet i allmänhet på en låg standpunkt. Amerikanskt fläsk importeras fortfarande i stor mängd och köpes förnämligast af den arbetande befolkningen, då priset derå ställer sig billigare än å det svenska. Dessutom hitföras årligen en mängd grisar från södra delarne af riket, mestadels Skåne, hvilka försäljas å auktioner samt derefter inom länet uppfödas och slagtas.

I afseende å *veterinärväsendet* beslöto länets Landsting och Hushållningssällskap år 1883, att, då med nämnda år den period gick till ända, för hvilken Hushållningssällskapet och Landstinget förut samfäldt lemnat bidrag till aflönande af veterinärer i de sex distrikt, i hvilka länet varit i sådant hänseende indeladt, länet skulle för perioden 1884—1888 indelas i 7 veterinärområden med en distriktsveterinär i hvarje. Desse, som skulle ega uppbära en aflöning af 1,200 kronor årligen, skulle tillsättas af bestyrelsen i vederbörande hushållningssällskap eller, der veterinär- och gillesområdena icke sammanfalla, af en särskild nämnd. Tjenstgöringsdistrikten äro följande: Nyköpings distrikt, omfattande S:t Nikolai, Stigtomta, Bergshammars, Tuna, Tunabergs, Lunda och Bärbo socknar i Jönåkers härad och samtliga socknar i Rönö härad med undantag af Torsåkers och Lästringe socknar, med station i Nyköping; Björkviks distrikt, omfattande Björkviks, Kila, Nykyrka och Halla socknar i Jönåkers härad och Bettna, Lerbo, Vadsbro, Bläcksta, Husby och Vrena socknar i Oppunda härad, med station vid Björkviks kyrka; Oppunda distrikt, omfattande Vestra Vingåkers, Östra Vingåkers, Österåkers, Julita, Floda och Stora Malms socknar i Oppunda härad, med station i Katrineholm; Villåttinge distrikt, omfattande Villåttinge härad och Skyllinge socken i Oppunda härad med station i Malmköping; Daga och Hölebo distrikt, omfattande nämnda härad och Torsåkers och Lästringe socknar i Rönö härad, med station i Gnesta; Åkers och Selebo distrikt, omfattande nämnda härad, med station i Mariefred; samt Rekarne distrikt, omfattande Öster- och Vester-Rekarne härad, med station i Eskilstuna. Enligt nådigt bref den 4 december 1885 ega desse distriktsveterinärer under vissa stadgade förbehåll, tillgodonjuta tjänsteårsberäkning lika med den, som tillkommer länsveterinärer.

C) **Jordbrukets binäringar.** Af jordbrukets binäringar må såsom de hufvudsakligaste anföras trädgårdsskötsel, biskötsel, fiske och husslöjd.

Trädgårdsskötseln bedrifves fortfarande i någon mera omfattande grad endast å de större egendomarne, hvarest dock mångenstädes åt densamma egnas en synnerlig omvårdnad. Sedan emellertid, på sätt i förra femårsberättelsen ommänts, en länsträdgårdsmästare blifvit af Hushållningssällskapet anställd, har det visat sig, att intresset för trädgårdsskötseln varit ganska stort, i det dennes biträde mycket anlåtats. Han har nemligen varit sysselsatt under år 1881 i 213 rese- och förrättningsdagar, år 1882 i 173 dagar och år 1883 i 205 dagar. Då det befans

att många flere önskade betjena sig af länsträdgårdsmästarens biträde än dennes tid kunde medgifva, anställdes på Hushållningssällskapets bekostnad från och med år 1884 en ytterligare länsträdgårdsmästare med enahanda uppgifter som den förre. Desses biträde lemnades under år 1884 vid sammanlagdt 110 ställen under 276 rese- och förrättningsdagar samt under år 1885 vid 104 ställen under 208 $\frac{1}{4}$ arbetsdagar. Af länsträdgårdsmästarens årsredogörelser framgår, på sätt i Hushållningssällskapets årsberättelse för år 1884 yttras, ovedersägligt att i mån af ökad tillfälle till erhållande af sakkunnig handledning, intresset för trädgårdsskötsel och trädplantering visat sig vara i tilltagande ej mindre och företrädesvis hos länets större jordegare, än äfven inom den mindre landtbrukareklassen, der intill senaste tid låg för trädgårdsskötseln nästan saknats. Härvid förefaller dock anmärkningsvärdt, att länsträdgårdsmästarens biträde tagits jemförelsevis obetydligt i anspråk för ordnandet af skolträdgårdar, en uppgift, som vid deras tillsättande särskildt var afsedd att af dem fyllas. Under perioden har dock folkskoleträdgårdarnes antal ökats, så att desamma vid periodens slut utgjorde, enligt Länsstyrelsen tillhandakomna uppgifter, inom Nyköpings fögderi 35 stycken, inom Vingåkers fögderi 46, inom Rekarne fögderi 23 och inom Gripsholms fögderi 24 eller tillhopa 128 stycken mot 111 vid periodens början. Jemväl flere af hushållningssällskapens inom länet hafva haft sin uppmärksamhet riktad på trädgårdsskötselns uppmuntran genom belöningar för trädplanteringar och utställda trädgårdsalster.

I sammanhang härmed förtjena omnämnas de af Hushållningssällskapet vidtagna åtgärder för *humleodling*. Den 1 december 1883 beviljade Hushållningssällskapet ett anslag af 500 kronor till humlekulturens främjande, hvilket anslag jemväl utgått för år 1885 med 400 kronor. För dessa medel hafva bekostats dels en undervisningskurs för den ene länsträdgårdsmästaren vid Skeppsholmens landtbruksskola och dels anlagts en försökshumlegård vid Båsenberga i Vestra Vingåkers socken, der 750 tyska humlesticklingar och 1,000 sticklingar af svenska humlesorter blifvit utplanterade. Dessutom har föreståndaren för nämnda landtbruksskola H. Spaak mot ersättning af Hushållningssällskapet för resekostnaden, under år 1884 flerstädes i länet hållit populära föredrag öfver humleodlingen, hvilka föredrag synts mottagas med intresse. Ännu har dock för kort tid förflutit för att man skulle kunna bedöma, i hvad mån de gjorda utgifterna kunnat bära frukt.

För spridande af en vidsträcktare och bättre kännedom i afseende å *biskötseln* har jemväl Hushållningssällskapet under perioden ådagalagdt en oförtruten omsorg. I den på bekostnad af Hushållningssällskapen i Södermanlands, Stockholms, Gefleborgs, Örebro och Vestmanlands län anordnade biskötareskolan vid Bie inom detta län, hvilken fortgick åren 1881—1883, meddelades undervisning under 4—5 månader hvarje år till sammanlagdt 22 ordinarie och 15 extra elever, hvilka senare bevisat endast en del af undervisningskursen. Sedan skolau med år 1883 upphört, har emellertid dess förre föreståndare fortfarande i en kortare kurs, med begagnande af biskötareskolans samlade rikhaltiga undervisningsmaterial, meddelat undervisning under år 1884 å 11 och 1885 å 12 elever, af hvilka de härifrån länet njutit understöd af Hushållningssällskapet. Emellertid synas de sålunda gjorda penningeuppföringarna icke hafva förmått väcka något mera verksamt intresse för denna handtering.

Här torde ock böra omnämnas, att under år 1884 på Hushållningssällskapets bekostnad anordnades en *svampundervisningskurs* vid Flen, hvilken fortgick under närmare en månads tid och i hvilken deltog 13 folkskolelärare och lärarinnor samt åtskilliga andra för saken intresserade personer. Ehuru all anledning fans att hoppas, att på den sålunda beträdda vägen kännedomen om svamparnes bruk och fördelen af deras användande skulle spridas bland allinogen och den nu gängse fördomen deremot försvinna, hafva dock de minskade inkomsterna afhållit Hushållningssällskapet från vidare utgifvande af något anslag för detta ändamål.

För *fiskerinäringens* förkofran hafva Landsting och Hushållningssällskap under innevarande period med kännbara kostnader fortsatt sina under förra femårsperioden påbörjade åtgärder, utan att dock resultatet synes hafva motsvarat uppoffringarna. Under ledning af den särskildt för länet tillsatte fiskeridirektören har den inom länet inrättade fiskeriskolan, hvilken hösten 1881 flyttades från Skeppsta till den för sådant ändamål särdeles väl belägna egendomen Bragetorp invid Flens jernvägsstation, fortsatt sin verksamhet med årliga undervisningskurser från november till maj månad. Från skolan hafva under tiden, efter fullbordad fullständig kurs, utgått 41 elever, af hvilka de fleste erhållit anställning såsom fiskare inom länet. I anseende till det flere gånger inträffade förhållandet att anmälde elever till följd af medellöshet uteblifvit från skolan, har Hushållningssällskapet dessutom anslagit medel till penningpremier för flitige och behöfvande elever. I öfrigt har fiskeridirektören varit sysselsatt med årliga resor inom länet för tillsyn öfver fiskets lagliga bedrivande samt meddelande af råd och anvisningar rörande fisket. Derjemte har han varit sysselsatt med insamlande af statistiska uppgifter år 1881 rörande fisket uti den till länet hörande del af sjön Mälaren och åren 1882 och 1883 i länets skärgård, med inplantering af fiskrom, förnämligast af gös, asp, röding och ål inom flere vattendrag i länet, utstakning af strömmingsvarp i skärgården m. m.

Af den ofvannämnda statistiska utredningen, hvilken dock i anseende till svårigheten att erhålla derför nödigt material, icke torde vara på långt när exakt, inhemtas, att den i Mälaren och dess vikar, såvidt känt är, använda fiskredskapen uppgår till ett värde af 29,590 kronor samt att afkastningen af fisket approximativt utgjort 1,915 centner fisk, hvaraf 539 centner gös, 459 centner gädda, 196 centner braxen, 90 centner aborre, 67 centner lake och resten annan fisk, till värde af 38,317 kronor. I skärgården har antalet begagnad fiskredskap uppgifvits till 20 strömmingsnotar, 112 drag- och vindnotar, 2,263 strömmings-skötar 1,979 aborre- och flundrenät samt 500 ryssjor; och har afkastningen angifvits till 98,240 valar strömming, 144 centner id, 570 centner gädda, 1,361 centner aborre och flundra samt 374 centner diverse andra fisksorter, motsvarande ett värde af 82,249 kronor. — De sålunda gjorda ansträngningarna torde dock knappast hafva motsvarande resultat; och då härtill kommit de minskade inkomsterna, har Landstinget redan innan periodens slut minskat sitt anslag, som förut utgått med 2,000 kronor, till 1,000 kronor. Inom Hushållningssällskapet har ock af dess förvaltningsutskott väckts förslag om indragning från och med år 1886 af allt vidare anslag till fiskerinäringen, hvilken indragning ock numera blifvit beslutad.

De af Konungens Befallningshafvande tillsatte fiskeritillsyningsmännen hafva, med få undantag, icke utvecklat någon verksamhet för öfvervakande af fiskets lagenliga skötsel. Tvärtom har exempel icke sagnats derpå att personer, som emottagit dylikt förtroendeuppdrag, sjelfva sedermera deltagit i olagligt fiske. Till uppsyningsmän, hvilka visat synnerligt nit om fiskodling och fiskets vårdande, utdelades under åren 1882, 1883 och 1884 belöningar, för att sporra andra till efterföljd, dock utan verkan. Af större betydelse för efterlefnaden af de utfärdade föreskrifterna hafva af fiskeridirektören under hans resor i länet gjorda beslag och anmälningar till åtal varit. Förhållandena i detta afseende äro emellertid ännu mycket otillfredsställande.

Den 10 juni 1881 meddelades af Konungens Befallningshafvande förnyade ordningsstadganden för bedrivande af fisket i samtliga insjöar och stömmar inom länet med undantag af Hjelmaren och den 25 juni 1881 enahanda stadgar för bedrivande af Östersjö-fisket inom länet. Genom dessa stadganden hafva *noggrannare bestämmelser meddelats angående strömmings- och ålfisket*, hvarjemte tiden för kräftfiske blifvit inskränkt till allenast augusti, september och oktober månader samt förbud utfärdats mot fiske af kräftor under en viss storlek. Genom beslut den 10 juni 1881 har dessutom ett tillägg, innehållande enahanda bestämmelse angående kräftfisket, blifvit gjordt till de af Länsstyrelserna i samtliga Mälareprovinserna den 21 oktober 1870 utfärdade allmänna stadganden för bedrivande af fiske i sjön Mälaren.

Fiskerinäringen bedrivs allt fortfarande inom länet så godt som uteslutande till husbehof. I skärgården förekommer dock fiske, förnämligast af strömming, såsom särskild näring. Det mesta af fisken afsättes dock inom länet. Genom sänkningen af sjön Hjelmaren har tillgången på fisk i denna förut fiskrika sjö märkbart aftagit.

För *hemsjöjdens* utveckling hafva under denna tid bemödanena blifvit fortsatta. Från och med 1882 års början har i sådant hänseende funnits en för hela länet gemensam s. k. slöjdnämnd, tillsatt af Landstinget och Hushållningssällskapet, med uppgift att hafva inseende öfver slöjdundervisningen i länet samt förvalta och använda dertill anvisade penningemedel. Enligt under slutet af år 1881 fattade beslut höjdes Landstingets och Hushållningssällskapets bidrag till slöjdskolorna och hafva der- efter utgått, hälften från hvardera, med 3,500 kronor år 1882, med 4,000 kronor 1883, med 5,000 kronor 1884 och med 7,000 kronor 1885. Dessa medel hafva dels användts till direkta understöd åt slöjdskolorna, dels till inköp af mönsterritningar, modeller och materiel och dels till understöd åt folkskolelärare och lärarinnor, som velat bilda sig till undervisare i slöjd. Utgående från den synpunkten att slöjdundervisning bör och kan sammanbindas med folkskoleundervisningen, har slöjdnämnden under hvart och ett af åren 1882, 1883 och 1885 anordnat en slöjdkurs i Nyköping för bildande af lärare och lärarinnor i slöjd under ledning af statens slöjdundervisare, ingenjören A. Ramström. I denna kurs, som fortgått 4 till 6 veckor om året, deltog år 1882 femton folkskolelärare och en förut antagen slöjdlärare, med ett af nämnden anvisadt understöd af 30 kronor åt hvarje elev, år 1883 sex manlige och fem qvinliga elever med enahanda understöd samt år 1885 åtta folkskolelärare. Dessutom hafva i stipendier åt sju folkskolelärare, hvilka under de tvenne sista åren genomgått undervisningskurs vid Nääs slöjdläroreseminarium utbetalts sammanlagdt 740 kronor.

De i föregående femårsberättelse omnämnda slöjdskolorna vid Claestorp och i Malmköping hafva under denna period fortsatt sin verksamhet. I den förra undervisades vid periodens slut 30 barn. I den senare undervisades enligt den redogörelse, som afgafs för året 1880--1881, af lärjungarne vid den i Malmköping förlagda högre folkskolan 22 elever nio timmar i veckan under ledning af en särskild slöjdlärare och en lärare i halmflätning; undervisningen omfattade hufvudsakligen förfärdigande af sådana enklare snickeriarbeten, som företrädesvis användas i allmogens hem och af lärjungarne kunde med stämjern, sag och hyffel åstadkommas, hvarjemte lättare svarfnings-, halm- och jerltrådsarbeten utfördes.

Förutom dessa två skolor finnas i många kommuner slöjdskolor i förening med folkskolorna inrättade. Särskildt hafva i städerna Nyköping och Strengnäs samt Östra och Vestra Vingåkers socknar slöjdskolorna intagit en framstående plats. För de i förstnämnde stad i sådant hänseende inrättade läroanstalter har en noggrannare redogörelse blifvit Länstyrelsen lemnad, ur hvilken, såsom varande af intresse för bedömning af slöjdundervisningens ståndpunkt i länet på en plats, der den är verkligt ordnad, här meddelas följande: »Slöjdskolan för gossar är afsedd för de äldre lärjungarne i stadens gosskola, omkring 90 till antalet, och har till ändamål att genom undervisning i enklare snickeriarbete bibringa dem håg för och händighet uti dylik slöjd. Undervisningen meddelas af en särskildt anställd lärare, pågår 6 timmar om dagen hvarje söckendag, så länge skolterminen varar, och omfattar hufvudsakligen snickeri, svarfning, träsnideri och ståltrådsarbeten. Eleverne äro fördelade i sex grupper, och hvardera gruppen åtnjuter undervisning två timmar hvarannan dag. I slöjdskolan för flickor undervisas alla till flickskolan hörande barn. Undervisningen, som meddelas af två för ändamålet anställda lärarinnor, omfattar sömnad, stickning, väfnad och annan enklare fruntimmerslöjd. Kostnaden för dessa slöjdskolor har bestridits dels genom bidrag från Landstinget, Hushållningssällskapet och statsverket och dels genom utdebitering på kommunens medlemmar».

Slöjdskolornas antal inom länet, som vid periodens början voro 19 manliga och 20 qvinliga, utgjorde vid 1883 års slut 30 goss- och 45 flickskolor, samt vid 1885 års utgång 42 för gossar och 73 för flickor. I dessa skolor undervisades sistnämnda år 740 gossar och 1,580 flickor under flere eller färre lärotimmar i utförandet af sådana arbeten, som asyfta att bibringa barnen färdighet i bruket af de i hemmen vanliga slöjdverktyg. Till understöd åt dessa skolor användes af Landstingets och Hushållningssällskapets anslag under år 1882 2,400 kronor, år 1883 3,650 kronor, år 1884 4,800 kronor och år 1885 4,775 kronor. Dessutom hafva i statsbidrag till slöjdskolorna inom länet understöd utgått:

För år 1881.....	320
» » 1882.....	950
» » 1883.....	2,440
» » 1884.....	2,575
» » 1885.....	3,300

Summa Kronor 9,585

Resultatet af dessa läroanstalter och därför gjorda uppoffringar har visserligen ännu ej visat sig i någon afsevärd utveckling af husslöjden, hvilken inom länet i allmänhet kan sägas fortfarande stå på en låg ståndpunkt. Men genom slöjdundervisningens sammanbindande med folkskolan varder ofelbart intresset för denna viktiga angelägenhet spriddt. Enligt de från skoldistriktet till slöjdnämnden inkomna uppgifter om slöjdskolornas verksamhet synes barnens håg för slöjdarbetena framträda allt lifvigare såsom en väl behöflig och af dem efterlängtd omvexling med den egentliga skolundervisningen. Störst har intresset för husslöjden visat sig i de sydliga och vestliga delarne af länet, hvar emot detta ännu gifvit sig mindre tillkänna från länets norra del.

Länets hushållningssällskap har under perioden, på sätt nogsam samt framgår af de här ofvan lemnade meddelanden, fortsatt sin gagnande verksamhet för näringarnas inom länet förkofring. Nedanstående tabell lemnar ett sammandrag af dess inkomster och utgifter under perioden:

Sammandrag af Hushållningssällskapets inkomster och utgifter åren 1881--1885.

År.	Inkomster.			U t g i f t e r.							
	Andel af bränvinsförsäljningsavgifterna.	Öfriga inkomster.	Summa.	Till hushållningssällskapens gillena.	Jordbruket.	Skogs-kulturen.	Fiskeri-näringen.	Husslöjden.	Kreaturs-skötsel.	Diverse utgifter.	Summa.
1881.....	30,573·65	13,524·74	44,098·39	2,250	3,962·12	7,800	1,300	1,400	14,816·55	3,246·19	34,774·86
1882.....	34,262·73	12,931·13	47,193·86	2,250	7,761·11	6,700	1,150	1,750	6,686·76	3,731·35	30,029·22
1883.....	32,220·78	20,339·10	52,559·88	2,250	9,713·00	7,900	1,500	2,500	6,582·12	4,151·67	34,596·79
1884.....	28,550·60	17,041·85	45,592·45	2,250	3,859·24	8,300	1,500	2,500	24,011·58	7,222·59	49,643·41
1885.....	30,081·09	14,694·62	44,725·71	2,250	3,842·65	9,900	1,500	3,500	9,719·59	3,096·00	33,808·24
Behållningen utgjorde d. 31 dec. 1880.....			182,759·27								
» » » » 1885.....			234,077·04								

Möten och utställningar hafva inom de åtta hushållningssällskapen, som inom länet finnas, i allmänhet årligen hållits, dock ej med samma regelbundenhet som förr. Intresset för dylika mindre möten och utställningar har nemligen visat sig vara ganska ringa hos allmänheten och ingalunda uppväga de penninge-uppoffringar, som gillena därför fått vidkännas och hvilka till större nytta för landthushållningen kunna och böra annorlunda

användas. I öfverensstämmelse härmed hafva beslut fattats om användande af tillgångarna på annat sätt, såsom af Jönåkers gille till inköp af rastjurar.

Det andra för Södermanlands, Örebro och Vestmanlands län gemensamma landbruksmötet hölls i juli månad 1883 i Örebro och tilldrog sig genom lyckade anordningar och sitt der utställda rika urval af husdjur, landbruksredskap och maskiner

mycken och välförtjent uppmärksamhet af den människomängd, som från när och fjerran besökte mötet. Af de derstädes utdelade prisen tillföll utställare från detta län: för hästkreatur 10 pris af 3 silfver- och 5 bronsmedaljer samt 800 kronor i penningar, för hornboskap 32 pris af 14 silfver- och 9 bronsmedaljer samt 1,495 kronor, för svin 1 pris å 10 kronor, för får 6 pris å tillhoppa 140 kronor, för smör 3 pris af en bronsmedalj och 35 kronor, för ost 6 pris af 2 silfver- och 2 bronsmedaljer samt 90 kronor, för säd 1 silfver- och 1 bronsmedalj, för gräs- och rödklöfverfrö 2 bronsmedaljer, för gödningsämnen 1 silfver- och för foderämnen 1 bronsmedalj, för blommor och trädgårdsväxter 2 silfvermedaljer, för spadar och skyfflar 2 bronsmedaljer, för plogar 1 och för liar 1 bronsmedalj, för grynverk och spisar 1 silfvermedalj, för lokomobiler och tröskverk ett hedersdiplom och 2 silfvermedaljer samt för åtskilliga andra maskiner 2 silfver- och 2 bronsmedaljer samt 50 kronor.

Hushållningssällskapet, som till mötet lemnat 12,000 kronor, återfick sedermera genom det ekonomiskt gynsamma resultat, landbruksmötet lemnade, 5,500 kronor, hvadan dess kostnader för mötet, med tillägg af godtgörelse för transportafgifter till utställare från länet samt resekostnadsersättningar, uppgick till 9,250 kronor 72 öre.

I länets *landbrukskola* å Väderbrunn har undervisats följande antal elever, nemligen: 20 år 1881, 18 under hvarje af åren 1882, 1883 och 1884 samt 17 år 1885. Nästan samtliga från skolan utexaminerade elever hafva genast derefter erhållit platser såsom rättare eller befallningsmän. Den till skolans underhåll anslagna s. k. Welanderska donationsfonden, hade vid 1885 års slut en behållning af 106,677 kronor 13 öre.

D) **Skogshushållning.** Rörande detta ämne, hvarför fullständig redogörelse lemnas genom Kungl. Domänstyrelsens årsberättelse, må här endast anmärkas följande.

Södermanlands län tillhör det Östra Skogsinspektörsdistriktet, men under hela perioden har skogsinspektörsbefattningen utförts af en öfverjägmästare, som tillika varit revirförvaltare. Länet är indeladt i tre revir, nemligen Jönåkers, som omfattar Jönåkers, Oppunda, Villåttinge och Vester-Rekarne härad; Daga, omfattande Rönö, Hölebo och Daga härad; samt Åkers omfattande Åkers, Selebo och Öster-Rekarne härad.

I fråga om de allmänna skogarnes inom länet ytvidd hänvisas till nedanstående *Tab. Litt. B.*

Kronoparkerna hafva under perioden tillökats derigenom att skogarne till indragna boställena Berga och Dalby i Vester-

Rekarne härad från dessa afsöndrats och lagts till Råbyheds kronopark, som derigenom förstörades med 131.33 hektar. Kronoparkernas antal är numera sex, nemligen inom Åkers revir: Ridö, Obygdö och Ribbingelund, inom Daga revir: Sörby och Tullgarn, samt inom Jönåkers revir Råbyhed, med en sammanlagd areal af 2,617.58 hektar. För alla dessa finnas hushållningsplaner fastställda. Återväxten tillgodoses dels genom fröträdställning och dels genom fullständig skogsodling medelst plantor uti på kronoparkerna anlagda plantskolor.

Af de å *kungsgårdar* och *andra för statsverkets räkning utarrenderade egendomar* befintliga skogar äro 115 stycken med en areal af 9,097.46 hektar indelade till ordnad hushållning.

Af de *civila boställenas* skogar hafva 17 med en areal af 984.12 hektar och af de *ecklesiastiska* 85 stycken med en areal af 6,259.84 hektar ordnade hushållningsplaner. Samtliga i öfriga kolumner af tabellen upptagna skogar äro till ordnad hushållning indelade. Återväxten befordras hufvudsakligen genom sjelfsådd medelst kvarlemnande af fröträd, men på vissa ställen äfven genom användande af hjälpkultur, som af jordnehafvarne fullgjorts efter af skogstjenstemännen lemnade föreskrifter.

Hvad angår länets åtta häradsallmänningar synes deras storlek af följande tabell:

	Revir.	Skogs- och hagmark.		Impediment.		Summa.	
		Hektar.	Ar.	Hektar.	Ar.	Hektar.	Ar.
Selebo häradsallmänning.....	Åkers	662	90	199	12	862	02
Åkers ".....	d:o	2,105	47	525	13	2,630	60
Öster-Rekarne ".....	d:o	3,411	42	1,156	11	4,567	53
Rönö ".....	Daga	70	40	9	52	79	92
Daga ".....	d:o						
a) Björnlunda.....	d:o	678	18	187	34	865	52
b) Dillnäs.....	d:o	355	63	116	65	472	28
c) Kattnäs.....	d:o	314	70	211	37	526	07
d) Gryt.....	d:o	360	02	195	47	555	49
e) Gåsinge.....	d:o	1,029	52	280	05	1,309	57
f) Frustuna.....	d:o	766	98	256	97	1,023	95
Oppunda häradsallmänning ...	Jönåkers	1,103	92	146	08	1,250	—
Jönåkers ".....	d:o	3,585	13	1,638	36	5,223	49
Vester-Rekarne ".....	d:o	861	91	19	27	881	18
Summa	—	15,306	18	4,941	44	20,247	62

Tab. Litt. B.

Revir.	Kronoparker.		Kungsgårdars m. fl. för statsverket utarrenderade eller af kronan disponerade egendoms skogar.				Civila boställens skogar.				Ecklesiastiska boställens skogar.				Skogar till allmänna inrättningars hemman.				Till bergverkens understöd anslagna skogar.				Häradsallmänningar.				Hufvudsumma.	
	Antal.	Ytvidd.		Antal.	Ytvidd.		Antal.	Ytvidd.		Antal.	Ytvidd.		Antal.	Ytvidd.		Antal.	Ytvidd.		Antal.	Ytvidd.		Antal.	Ytvidd.		Antal.	Ytvidd.		
		Hektar.	Ar.		Hektar.	Ar.		Hektar.	Ar.		Hektar.	Ar.		Hektar.	Ar.		Hektar.	Ar.		Hektar.	Ar.		Hektar.	Ar.		Hektar.	Ar.	Hektar.
Åkers.....	3	723	79	50	3,789	03	17	491	44	42	1,952	85	5	45	53	1	6,948	37	3	8,060	15	121	22,011	16				
Daga.....	2	1,675	99	42	2,118	55	8	300	83	29	1,624	22	—	—	—	—	—	—	7	4,832	80	88	10,552	39				
Jönåkers ...	1	217	78	73	3,887	04	11	395	16	50	3,104	29	—	—	—	1	4,478	73	3	7,354	67	139	19,437	67				
Summa	6	2,617	56	165	9,794	62	36	1,187	43	121	6,681	36	5	45	53	2	11,427	10	13	20,247	62	348	52,001	22				

De stå samtliga under skogsstatens vård och förvaltning med undantag af Daga härads allmänning, som är fördelad på härads sex socknar och befinner sig under delegarnes bevakning och skötsel. Den ekonomiska förvaltningen besörjes af valda allmänningsstyrelser, enligt de af Konungens Befallningshafvande för hvarje allmänning fastställda reglementen. De nu gällande allmänningsreglementena äro fastställda: Jönåkers, Rönö, Oppunda och Vester-Rekarne härads samtliga den 10 oktober 1867; Daga härads den 31 december 1870, Åkers härads den 29 juni 1872, Öster-Rekarne härads den 23 juli 1872 och Selebo härads den 20 december samma år.

Den årliga afverkningen bestämmes efter de fastställda hushållningsplanerna och återväxten befordras genom sjelfsådd och skogsodling. Virkesafkastningen förtryttas på offentlig auktion och behållningen af försäljningsmedlen, efter afdrag af kultur- och bevakningskostnaderna, utskiftas på delegarne efter hemmanens oförmedlade mantal. För de på detta sätt bildade allmänningskassornas ställning vid periodens slut redogöres i följande tabell: se *Tab. Litt. C.*

Plantskolornas antal å de allmänna skogarne, som vid 1880 års slut utgjorde 257, var vid utgången af år 1884 — det sista, för hvilket uppgift derom är för Länsstyrelsen tillgänglig, — 285 stycken med en areal af 5·2510 hektar. Från dem såldes eller utdelades nämnda år 78,880 plantor.

Beträffande *enskildes skogar*, är hushållningen å desamma högst olika. Under det å de större egendomarne skogarne i allmänhet skötes efter upprättade hushållningsplaner och återväxten befordras genom plantering och frösådd, sker afverkningen å allmogens skogar gemenligen efter godtycke, utan att återväxten på rationellt sätt befordras. Flerstädes inom länet hafva de låga prisen på landbrukets och boskapsskötselns produkter föranlett

såväl större egendomsegare som allmogen att tillgripa det värde, som ligger i skogen, å hvilken mångenstädes större afverkning skett, än med dess bestånd varit förenligt; men någon skogssköfving kan ej, annat än undantagsvis, sägas hafva inom länet förekommit.

I allmänhet är den befintliga skogen tillräcklig för behovet. Inom Nyköpings fögderi anses endast Runtuna och Spelviks socknar sakna skog till fulla husbehovet. Inom Vingåkers fögderi är skogen i samtliga socknar tillräcklig för behovet och mångenstädes finnes skog för afsalu. Af socknarna inom Rekarne fögderi är endast Hammarby socken skoglös, men såväl denna som de mindre skogrika socknarna Jäder, Vallby, Sundby, Kloster, Stenqvista, Fors, Torshälla, Gillberga och Vestermo få sina behof fylla, dels från härads- och kronoallmänningarne, dels från fögderiets i detta hänseende mera lyckligt lottade kommuner samt angränsande socknar i Villåttinge härad. Skogstillgången i Åkers härad är god i Åkers, Länna och Strengnäs socknar, hvarest jemväl finnes skog till afsalu, tillräcklig inom Härads och Helgarö socknar, men i Fogdö socken otillräcklig; Vansö socken saknar nästan alldeles skog. Selebo härads alla socknar hafva skog tillräckligt för husbehof och i de flesta jemväl något till afsalu. Inom Daga härad saknas visserligen enskild skog, som är tillräcklig för husbehovet, men bristen fyller lätt från den stora på hvarje socken fördelade allmänningen.

För försägnung af skogseffekter finnes, enligt inkomna uppgifter, följande antal *sågar* inom länet, nemligen: i Nyköpings fögderi 29 vatten- och 10 ångsågar, deraf vid en ångsåg tillverkning skett endast till afsalu, vid 2 ång- och 4 vattensågar försågats såväl för eget behof som afsalu, och vid de öfrige endast för eget behof; inom Vingåkers fögderi finnas 20 ångsågar, deraf 7 för afsalu, samt 38 vattensågar, hvaraf 2 för afsalu; i Rekarne

Tab. Litt. C.

Häradsallmänningkassornas ställning under räkenskapsåret $\frac{1}{7}$ 1884— $\frac{1}{7}$ 1885.

	Behållning från föregående år.	Inkomster.			Afgående poster.					Behållning till nästa år.
		Af försälda skogseffekter.	Andra inkomster.	Summa.	Aföning.	Indelnings-, kultur- och byggningskostnader.	Utdelning till delegarne.	Andra afgående poster.	Summa.	
K r o n o r.										
Jönåkers allmänningkassa	33,945·85	30,453·18	1,010·31	65,409·34	2,640·00	4,429·23	20,056·29	988·00	28,113·52	37,295·82
Rönö	855·82	597·25	42·29	1,495·36	—	211·70	—	24·33	236·03	1,259·33
Oppunda	7,275·73	8,060·85	291·87	15,628·45	620·00	389·76	5,701·11	1,775·47	8,486·34	7,142·11
Öster-Rekarne	10,869·34	13,251·62	395·03	24,515·99	1,490·25	5,456·02	5,516·95	2,588·78	15,052·00	9,463·99
Vester-Rekarne	1,522·04	3,030·93	121·65	4,674·62	400·00	632·53	2,084·41	129·78	3,246·72	1,427·90
Åkers	11,525·12	6,596·52	517·19	18,638·83	1,365·00	2,374·99	3,024·00	2,272·89	9,036·88	9,601·95
Selebo	3,323·15	4,106·67	59·67	7,489·49	500·00	810·51	2,891·20	270·63	4,472·34	3,017·15
De af Daga härads särskilda socknenigheter bildade allmänningkassor:										
Gåsinge sockens allmänningkassa.....	566·50	977·75	170·89	1,715·14	262·86	691·21	—	343·01	1,297·08	418·06
Dillnäs	99·38	123·05	203·85	326·28	111·24	170·75	—	51·16	333·15	93·13
Kattnäs	54·45	66·91	346·70	468·06	113·04	208·64	—	46·52	368·20	99·86
Frustuna	1,086·18	1,177·94	256·17	2,520·29	302·34	698·08	336·84	377·01	1,714·27	806·02
Björnalunda	414·28	1,210·90	209·72	1,834·90	228·74	463·52	687·00	30·55	1,409·81	425·09
Gryts	1,151·07	—	58·20	1,209·27	127·76	166·78	—	16·82	311·36	923·85

fögderi 18 ång- och 9 vattensågar, deraf 4 ång- och 3 vattensågar för afsalu; och i Gripsholms fögderi 19 vatten- och 16 ångsågar, hvaraf vid en ångsåg tillverkningen drifves för afsalu. Rörande den årliga tillverkningen vid dessa sågar saknas i allmänhet uppgifter; endast för åtskilliga af de mera betydande bland de för afsalu afsedde sågarne finnas sådana. Dessa äro: Taxinge såg i Lids socken, der tillverkningen år 1885 anses hafva uppgått till 50,000 kubikfot; Sparreholms ångsåg i Hyltinge socken med en årlig försäljning af 82,500 kubikfot; Hornsunds ångsåg i Flens socken 36,300 kubikfot; Valla ångsåg i Skyllinge socken, som uppgifves hafva förädlad omkring 8,000 träd per år; Rosenbergs vattensåg i Fors socken med en tillverkning, som år 1885 uppgick till 81,000 kubikfot.

Af det till afsalu försågade virket torde det mesta hafva försålts inom länet eller exporterats till närmare belägna orter inom landet, såsom Stockholm och andra närmare liggande städer, till hvilka orter äfven exporterats ej så obetydligt med ved från de norra och östra delarne af länet. Export af trävaror på utlandet har dock jemväl egt rum, dels från Vingåkers fögderi öfver Göteborg och dels från de sydliga och mellersta delarne af länet öfver Oxelösunds hamn eller andra hamnplatser vid Östersjön. Några uppgifter om storleken af den virkesexport, som särskildt från länet egt rum, finnas emellertid icke för Konungens Befallningshafvande tillgängliga, då i de uppgifter om utförseln af virke, som af Kommerskollegium meddelats, till stor del ingå virke från andra orter.

Försäljningsprisen å skogseffekter hafva under perioden varit i sjunkande. Såvidt hit inkomna uppgifter utvisa, torde desamma vid slutet af perioden — dock med någon vexling inom olika delar af länet — hafva varit:

för sågadt virke, kubikfot	kr. 0:35— 0:60
» bjelkar och sparrar »	» 0:30— 0:45
» byggnadstimmer, längdfot.....	» 0:10— 0:15
» björkved, per famn å 144 kub.-fot	» 9:00—17:00
» barrved	» 4:00—10:00.

Skogseldar eller insektshärjningar å skogarne af någon nämnvärd utsträckning hafva ej förekommit. Några smärre sträckor utmed såväl Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernväg som statens jernvägar hafva, efter antändning af lokomotiv, nedbrunnit; den mest betydande skogsbrand timade år 1881 å Stigtomta sockens kyrkoherdeboställes mark, hvarvid omkring 10 tunnland afbrunno.

Stängselsättet är det förut vanliga medelst gärdsgårdar. Dock börja dessa att mer och mer borttagas, särskildt vid de större egendomarne, så att dylik stängsel numera hufvudsakligen användes endast omkring betesmarken och i rågångarne.

Af skogsbrukets *binäringar* har förekommit kolning, ehuru icke i någon större skala, inom Vingåkers fögderi; tjärubräkning till husbehof inom Nyköpings och Vingåkers fögderier. Trämassa för papper tillverkas vid Vermbol i Östra Vingåkers socken och vid Spånga i Vestra Vingåkers socken. Tillverkningen under perioden vid dessa fabriker har utgjort 150,000 centner massa, representerande ett värde af 1,680,000 kronor. Som för denna tillverkning användes hufvudsakligen yngre träd, har ungskogen i grannskapet hårdt anlitats.

Bränntorfs tillverkning har egt rum, dock hufvudsakligen endast till husbehof, inom Nyköpings fögderi och vid Åkers stycke-

bruk. På sistnämnda ställe uppgifves tillverkningen under perioden hafva uppgått till 23,180 tunnor, uteslutande för eget behof. Vid Svärta i Svärta socken har för afsalu tillverkats i medeltal 4,000 tunnor årligen, men afsättningen har varit obetydlig; det försålda har i pris betingat 40 å 50 öre tunnan. Länets Hushållningssällskap har medelst lemnande af amorteringslån understödt sistnämnda handtering.

Jemväl för skogshushållningen inom länet har såväl Landstinget som Hushållningssällskapet visat ett varmt intresse. Till *skogskulturens* främjande har från Hushållningssällskapet utgått, under år 1881 ett anslag af 1,500 kronor och år 1882 af 2,500 kronor, samt från Hushållningssällskapet och Landstinget under hvar och ett af åren 1883, 1884 och 1885 ett anslag af 2,000 kronor från hvarterdera. Förvaltningen af dessa anslag och handhavandet af den närmare vården om skogskulturen har varit anförtrodd åt en komité, som genom gratisutdelning af skogsplanter och frö till folkskolor och enskilda personer samt genom kostnadsfri undervisning i skogsodling, hjälpvallring och ändamålsenlig afverkning sökt väcka och lifva intresset för en förbättrad skogshushållning. De komiterade hafva desslikes genom användande såsom biträden vid skogskulturarbeten af folkskolans mera vuxne lärjungar, samt genom anstalter för meddelande å folkskolans lärare och lärjungar af undervisning i skogskulturen sökt väcka det uppväxande slägtets håg för en förbättrad skogsvård. Vid undervisningen och den praktiska handledningen hafva biträdt dels jägmästare, hvilka därför uppburit fasta arvoden, och dels såsom tillfällige undervisare anlitade kronojägare, skogvaktare och lärningar vid Skogshalls skogvaktarskola.

För de af komiterade anordnade arbeten till skogskulturens främjande lemnar nedanstående tabell en redogörelse:

År.	Verkstäld skogssådd å	Skogsplantering å	Hjelpvallring å	Skogsplanter, uppdragna och omskolade i plantskolorna.	Amtal skolbarn, som åtnjutit handledning.
	qv.-ref.	qv.-ref.	qv.-ref.		
1881.....	338	17:81	—	87,000	1,555
1882.....	504:3	149 7	—	28,977	1,825
1883.....	817:12	60:36	—	60,500	2,651
1884.....	648	83:87	80	45,800	2,720
1885.....	639:02	134:69	74	3,717	2,800

Antalet af komiterade för skogshushållningens främjande inom länet anordnade plantskolor utgjorde vid 1885 års slut 95, med en areal af 8:40 kvadratref.

Skogvaktarskolan vid Skogshall har under perioden fortsatt sin verksamhet med understöd af statsmedel med 19,000 kronor och af Hushållningssällskapet med 13,300 kronor. Undervisningen, hvartill förutom skolans föreståndare och en skogsrättare, år 1884 antogs en extra jägmästare, har fortfarande meddelats *dels* teoretiskt i läs- och skriföfningar, aritmetik, geometri, skogsbotanik, zoologiens och skogsskötselns grunder, *dels* praktiskt i mätningar af skogsskiften och kartritning, utstakning af hyggen och andra skogsafverkningsarbeten; skogsodling och hjulpkultur, skötsel af plantskolor, kolning m. m. Lärjungarnes antal utgjorde:

År.	Icke betalande.	Betalande.	Summa.	Utexaminerade.	Afgångna utan examen.
1881.....	10	3	13	10	—
1882.....	10	2	12	7	—
1883.....	11	2	13	6	—
1884.....	—	—	13	6	2
1885.....	—	—	12	7	—
		Summa	63	36	2

E) **Jagt- och djurfångst.** För dödande af rofdjur har länets Landsting under denna likasom under föregående period lemnat anslag till skottpenningar, nemligen för räf, dödad under månaderna april—oktober, 3 kronor, för uf, dufhök och örn 2 kronor och för kråka 10 öre. Af Landstingets kassa har på grund häraf såsom premier för dödade rof- och skadedjur i länet utbetalts: år 1881 2,343 kronor 60 öre, 1882 2,866 kronor 50 öre, 1883 4,266 kronor 80 öre, 1884 5,007 kronor 10 öre och 1885 4,840 kronor 70 öre. — Jönåkers och Rönö härads Jägarförbund har äfven utdelat skottpremier, likasom ock enskilde skogsegare genom belöningar uppmuntrat sina skogvaktare till rofdjurs utödande.

Enligt de till Kungl. Domänstyrelsen lemnade uppgifter hafva under år 1881 dödats 816 räfvar, 460 roffoglar och 3,129 kråkor; år 1882 787 räfvar, 447 roffoglar och 4,280 kråkor; år 1883 954 räfvar, 614 roffoglar och 4,743 kråkor; år 1884 989 räfvar, 504 roffoglar och 5,248 kråkor samt år 1885 926 räfvar, 490 roffoglar och 4,752 kråkor. Räfvars dödande medelst stryknin har blifvit allt allmännare. Tillstånd till användande af sådant gift för omförmälta ändamål meddelades år 1881 åt 27 personer, 1882 åt 19, 1883 åt 28, 1884 åt 34 och 1885 åt 36 personer. Sådana rofdjur, för hvilka skottpenningar utgå af allmänna medel, hafva ej i länet anträffats.

Antalet af rofdjur dödade husdjur utgjorde enligt de till Kungl. Domänstyrelsen inkomna uppgifter:

År.	Får.	Fjäderfan.	Skadans värde i penningar.	
1881.....	26	1,913	2,110	30
1882.....	19	1,986	2,009	17
1883.....	37	1,943	2,015	55
1884.....	77	2,504	2,779	50
1885.....	26	2,162	2,087	80
	Summa	185	10,508	11,002

Beträffande jagten å nyttigt villebråd gäller detsamma, som i föregående femårsberättelse derom yttrades, eller att densamma bedrifves med omsigt på de större egendomarne, der skogvaktare finnas anställda. Förutom vid Gripsholms slott finnes vid Skeppsta i Gåsinge socken djurgård för ädlare vildt anlagd. I afseende å tillgången af vildt synes elgstammen vara något i aftagande. Deremot hafva raphönsen, hvilka vid periodens ingång år 1881 hade ett svårt år och då minskades, sedermera betydligt ökat. På hare och skogsfogel finnes temligen god tillgång. På sjöfogel

likaså vid länets Östersjökuster. Under perioden hafva jemväl rådjur inom länet visat sig.

De i förra femårsberättelsen omnämnda två jagtföreningar: »Norra Södermanlands Jägareförening» och »Svenska Jägareförbundet inom Jönåkers och Rönö härad» finnas ännu kvar. Deras ändamål är att verka för skjutskicklighetens höjande och en ändamålsenlig jagtvård, det senare genom anmälan till beifrande af förbrytelser mot jagtstadgarne och skottpremier för dödade rofdjur. Intresset för desamma har dock uppgifvits numera vara mindre än förr.

F) **Bergshandtering samt fabriker, manufaktur och handverk.** För bergshandterings ställning under perioden redogöres fullständigt i de af Kungl. Kommerskollegium årligen afgifna underdåniga berättelser, till hvilka härom hänvisas.

Vid en jemförelse emellan förhållandena vid förra femårsperiodens slut visar sig någon ökning af produktionen inom de flesta af bergshandterings grenar. Jernmalmuppföringen, som år 1880 vid 21 grufvor uppgick till 385,499 centner, var år 1885 vid 16 grufvor 651,096 centner. Den ojemförligt största delen af denna malm har brutits vid Kantorps och Oskarsgrufvorna i Skyllinge socken, hvarest malmuppföringen år 1885 utgjorde sammanlagdt 433,286 centner. Tackjernstillverkningen, som år 1880 bedrefs med 5 masugnar till belopp af 109,491⁹⁶ centner, utgjorde år 1885 vid 4 masugnar 109,264⁷⁰ centner. Gjutgodstillverkningen, som fortfarande drifvits vid Åkers, Erendals, Hellefors, Näfvequarns och Stafsjö gjuterier, uppgick år 1885 till 45,610⁴⁴ centner mot 35,977¹¹ centner år 1880. Den ojemförligt största delen af denna tillverkning eller 30,083⁵⁴ centner kommer på Näfvequarn, hvars gjuteri utgjorde det andra i riket; bruttovärdet af tillverkningen från mekaniska verkstaden och de två gjuterierna vid bruket utgjorde år 1885 450,508 kronor 11 öre. Dessutom finnas i Nyköping och Eskilstuna gjuterier i förening med mekaniska verkstäder, för hvilka redogöres här nedan. Stångjernstillverkningen har något nedgått, hvarest jernmanufakturstillverkningen stigit, nemligen från 18,383³¹ centner år 1880 till 41,793⁷² centner år 1885. Kopparmalm har fortfarande brutits vid den så kallade Bescheska grufvan i Tunabergs socken; och utgjorde den erhållna malmen år 1885 3,420 centner. Vid Tunabergs kopparverk tillverkades år 1885 64⁷⁰ centner garkoppar och 7⁷¹ centner kobolt. Nickelmalmsuppföringen vid de så kallade Alsgrufvorna i Frustuna socken har alldeles upphört.

Marmortillverkningen vid Claestorps marmorbruk har fortgått med ett tillverkningsvärde, vexlande emellan 3,500 och 6,000 kronor, det sista för år 1885.

Antalet för bergshandteringen inom länet använde arbetare utgjorde år 1881 630, år 1882 576, år 1883 647, år 1884 606 och år 1885 687. År 1884 gjordes hos Kommerskollegium anmälan om nedläggande af Lilla Helleforsens manufakturverk i Björkviks socken och Skeppsta bruk i Gåsinge socken.

Kalksten brytes på flere ställen inom länet; dock till afsalu förnämligast endast vid Oaxen i Mörkö socken, hvarest dock produktionen är betydlig. Den utgjorde, enligt inkomna uppgifter:

1881	400,000	kubikfot kalk i värde	kr. 64,000
1882	200,000	" " " "	36,000
1883	200,000	" " " "	36,000
1884	350,000	" " " "	52,500
1885	350,000	" " " "	52,500.

För *fabrikerna* och *handtverken* inom länet redogöres i Kungl. Kommerskollegii berättelser. Vid en jämförelse med ställningen vid förra femårsperiodens slut synes som om industrien inom länet skulle något ökas under denna period, då antalet fabriker och dessas tillverkningsvärde blifvit större. År 1880 funnos nemligen inom länet 133 i gång varande fabriker med ett tillverkningsvärde af 4,735,295 kronor, hvaremot år 1885 funnos 162 fabriker med ett tillverkningsvärde af 5,968,783 kronor. Af de sedan föregående period kvarstående mera betydande inrättningar på detta område må nämnas: Periodens bomullsspinneri på Nyköpings stads område, hvars tillverkning år 1885 utgjorde 726,883 skålp. bomullsgarn med ett värde af 442,806 kronor; Hargs bomullsspinneri och väfnadsfabrik utanför Nyköping med en tillverkning år 1885 af 811,360 skålp. bomullsgarn och 6,579,252 fot väfnader till ett sammanlagdt värde af 570,850 kronor; Fors ullgarnsspinneri och väfnadsfabrik i Nyköping, hvarest tillverkningen år 1885 utgjorde 160,096 skålp. ullgarn och 119,638 fot kläden och dofflar till värde af 345,776 kronor; Schullström & Sjöströms ullspinneri vid Högsjö i Vestra Vingåkers socken med tillverkning år 1885 af 60,000 skålp. ullgarn till värde af 120,000 kronor samt väfnader till värde af 25,000 kronor; Munktells mekaniska verkstad i Eskilstuna, hvars tillverkningsvärde 1885 uppgick till 575,000 kronor; Söderbloms gjuteri och mekaniska verkstad derstädes med ett tillverkningsvärde år 1885 af 164,300 kronor; Eskilstuna bryggeriaktiebolags bryggeri med en tillverkning af 337,150 kannor till värde af 70,897 kronor; Carl Fredrikson & C:nis träförädlingsfabrik i Katrineholm, hvars tillverkning år 1885 uppgick till ett värde af 157,000 kronor; två pappersfabriker, nemligen vid Forssa i Östra Vingåkers socken och vid Gustafsors i Floda socken med ett tillverkningsvärde, som år 1885 uppgick till sammanlagdt 112,352 kronor; de två ofvan omnämnda trämassfabrikerna samt länets förut omförmälta gjuterier. Härtill komma icke mindre än 70 fabriker för tillverkning af jern- och stålarbeten, deraf i Eskilstuna 66 stycken med ett tillverkningsvärde, som år 1885 uppgick till 1,205,439 kronor, utgörande vida öfver hälften af tillverkningsvärdet för arbeten af detta slag öfver hela riket.

I fråga om nya anläggningar i fabriksväg under perioden förtjenar omnämnas, att, sedan Motala mekaniska verkstadsaktiebolag den 25 november 1882 till bankiren C. G. Cervin och ingenjören Jonas Wessel försålt de Nyköpings f. d. bruk förr tillhöriga fastigheterna inom Nyköpings stad, de stora vattenkrafter, som derstädes under den föregående tiden varit så godt som obegagnade, börjat i fabriksindustriens tjänst åter användas. Förutom der förut befintliga en qvarn med såg, en obetydlig mekanisk verkstad, och ett mejeri, hvilket sistnämnda dock under perioden betydligt utvidgats, hafva under denna period der anlagts: ett gjuteri med mekanisk verkstad, hvars tillverkning år 1885 utgjorde 6,200 centner gjutgods samt åtskilliga maskiner, med flere arbeten med ett tillverkningsvärde af sammanlagdt 18,750 kronor;

en kakelfabrik med ett tillverkningsvärde år 1885 af 12,000 kronor; en mekanisk snickerifabrik med ett tillverkningsvärde för 1885 af 18,000 kronor, och en hästskosömfabrik, hvarå 1885 tillverkades 94,300 skålp. söm med ett värde af 20,000 kronor. Inom Eskilstuna anlades år 1881 och 1882 en mekanisk snickerifabrik, hvars tillverkning år 1885 beräknades till ett värde af 110,000 kronor.

Antalet *mjölqvarnar* inom länet utgjorde vid 1885 års slut 106, deraf 22 drifvas med ånga, 66 med vatten och 18 äro väderqvarnar; hvarjemte å en mängd egendomar, som till sitt förfogande ega ångkraft för sädens tröskning, densamma användes för drifvande af smärre qvarnverk till förmalning af säd åt husdjuren.

Krutverk finnes vid Åker i Åkers socken, hvarest tillverkades:

År 1881	805·95	centner krut
" 1882	1,053·475	" "
" 1883	1,233·29	" "
" 1884	1,646·76	" "
" 1885	1,676·97	" "

Tegeltillverkningen har under perioden varit ganska betydande. Särdeles har inom norra delen af länet i grannskapet af Mälaren under periodens sista år fabrikationen af tegel, uppdrifven till följd af den storartade byggnadsverksamheten i hufvudstaden, varit synnerligen stor. Antalet tegelbruk inom Rekarne och Gripsholms fögderier uppgifves till 28. Inom öfriga delar af länet är deras antal ej för länsstyrelsen kändt; det är dock der jämförelsevis mindre.

För *bränvinstillverkningen*, som understigit förra femårsperiodens med 1,396,475·8 liter, redogöres på följande sätt:

År.	Antal brännier.	Tillverk- ningsbelopp i kannor och liter.	Tillverk- ning-afgift. Kronor.	Nederlags- afgift. Kronor.	Summa afgift. Kronor.
1881	4	Kannor. 229,742·9	229,742·90	1,170·00	230,912·90
1882	4	92,849·5	92,849·50	840·00	93,689·50
1883	2	Liter. 434,012·8	173,605·12	588·75	174,193·87
1884	2	354,759·7	141,903·88	693·75	142,597·63
1885	2	450,870·4	180,348·16	633·75	180,981·91
Summa	—	Liter. 2,083,931·7	818,449·56	3,926·25	822,375·81

Handverkarnes antal har under perioden varit i nästan jemnt sjunkande; år 1880 utgjorde det 1,175 män — hvilken siffra dock, vid jämförelse med såväl det föregående som det efterföljande årets, uppenbarligen synes vara mycket för hög — och 26 kvinnor; år 1885 allenast 915 män och 20 kvinnor, hvilken sistnämnda siffra, äfven med nödig reduktion af den höga siffran från 1880 visar en ganska stor minskning under perioden af omkring tre fjerdedels hundra. Denna minskning synes till största delen komma på städerna.

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

A) **Landtkommunikationer.** I fråga om de viktigaste af dessa, *jernvägarne*, har under perioden ingen annan tillökning i jernvägsnätet inom länet egt rum än att ett jernvägsspår utlagts från Skogstorps station på Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernväg till Hyndevadsån, hvilken anläggning är 4,000 fot lång och jemte lastbrygga samt sidospår och magasin vid hamnen kostat 29,160 kronor.

För trafiken å statens jernvägar, som gå tvärs igenom länet, redogöres visserligen i Kungl. Jernvägstrafikstyrelsens årsberättelser, men såsom en mätare på omfånget af rörelsen inom länet meddelas *dels* följande ur nämnda berättelser gjorda utdrag, utvisande trafikinkomsterna vid stationerna inom länet: se *Tab. Litt. D.*

och *dels* nedanstående tabell öfver de förnämsta varuarterne, som afsändts från eller anländt till statens jernvägsstationer inom länet: se *Tab. Litt. E.*

Vid jämförelse med den för föregående femårsperiod lemnade uppgiften, visar sig en betydande ökning i trafikinkomsterna, synnerligen vid stationerna Gnesta, Sparreholm, Flen, Valla och Katrineholm. I fråga om trafikens storlek äro ock sistnämnda tre stationer att räkna bland de mest betydande landsstationer inom hela statsbanenätet.

För trafikinkomsterna vid Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernvägsstationer inom länet redogöres i tabellen *Tab. Litt. F.* å följande sida.

Tab. Litt. D.

Sammandrag af nedanuppgifna jernvägsstationers inkomster.

Station.	1881.		1882.		1883.		1884.		1885.	
	Af anländ trafik.	Af afsänd trafik.	Af anländ trafik.	Af afsänd trafik.	Af anländ trafik.	Af afsänd trafik.	Af anländ trafik.	Af afsänd trafik.	Af anländ trafik.	Af afsänd trafik.
	K r o n o r.									
Gnesta	48,065	61,983	53,360	68,943	55,401	77,249	56,942	74,034	54,788	75,853
Björnlunda	14,645	17,214	16,710	20,484	17,705	23,727	16,546	19,744	16,908	22,120
Stjernhof	11,215	28,235	14,285	28,290	15,110	43,386	14,786	28,483	13,423	26,496
Sparreholm	29,488	57,592	32,137	50,603	33,310	65,530	32,365	67,208	30,728	73,093
Flen	73,895	130,017	76,959	119,640	80,058	132,690	78,068	128,602	84,890	124,716
Valla	33,852	100,552	35,567	121,370	36,373	142,163	34,830	126,791	34,208	110,365
Katrineholm	67,016	81,118	78,261	94,727	78,318	101,623	90,469	98,815	85,022	111,640
Strångsjö	4,679	23,135	5,375	24,324	6,618	39,290	7,008	27,915	7,549	40,389
Baggetorp	7,387	11,456	7,323	8,250	6,711	8,481	6,243	10,235	5,362	9,573
Vingåker	63,107	95,384	60,765	94,471	64,160	100,180	59,366	98,815	57,853	85,074
Högsjö	8,653	16,405	8,672	15,588	9,841	10,798	9,655	11,021	9,965	13,568

Tab. Litt. E.

De förnämsta varuarter, som afsändts från eller anländt till statens jernvägsstationer i länet.

Varuarter.	1881.		1882.		1883.		1884.		1885.	
	Afsända.	Anlända.	Afsända.	Anlända.	Afsända.	Anlända.	Afsända.	Anlända.	Afsända.	Anlända.
Gödningsämnen..... ton	114 ³	640 ⁸	165 ³	1,298 ²	120 ⁶	1,806 ⁷	80 ²	1,359 ⁰	34 ²	1,431 ⁵
Jern och stål..... »	3,412 ⁵	3,811 ⁸	4,102 ⁵	3,041 ²	4,227 ⁸	3,890 ¹	3,770 ²	3,048 ³	1,773 ⁷	866 ³
Sten- och träkol..... »	1,207 ³	1,356 ⁴	1,192 ⁸	1,772 ⁸	1,932 ¹	4,617 ⁸	3,329 ⁴	5,704 ⁰	3,341 ²	3,338 ⁴
Malmer..... »	11,973 ⁹	—	15,027 ⁷	—	13,211 ⁶	60 ⁵	15,426 ⁹	87 ³	1,961 ³	1,631 ⁷
Torkad och saltad fisk..... »	18 ⁶	810 ⁴	44 ⁴	760 ⁴	6 ⁸	570 ³	44 ¹	623 ⁶	15 ⁴	772 ⁹
Skogsprodukter..... »	33,263 ⁶	4,236 ⁷	25,094 ³	2,417 ⁶	47,548 ⁸	3,087 ²	40,999 ⁸	4,630 ⁸	37,130 ⁸	4,621 ²
Spanmål, malen och omalen..... »	5,966 ⁷	1,881 ¹	7,668 ⁵	2,285 ⁰	5,876 ⁵	3,136 ⁶	4,186 ⁴	3,425 ⁵	5,034 ¹	2,978 ⁷
Ladugårdsprodukter..... »	3,312 ⁷	588 ⁸	4,858 ⁶	451 ²	5,926 ⁶	736 ¹	6,701 ¹	842 ⁶	7,712 ⁹	1,028 ¹
Boskap, större..... st.	4,855 ⁰	1,873 ⁰	4,822 ⁰	3,331 ⁰	5,755 ⁰	2,917 ⁰	5,269 ⁰	2,586 ⁰	3,805 ⁰	2,658 ⁰
» mindre..... »	6,203 ⁰	2,904 ⁰	7,877 ⁰	7,114 ⁰	11,103 ⁰	9,864 ⁰	10,589 ⁰	7,658 ⁰	11,730 ⁰	10,411 ⁰

Inkomsterna af jernvägen i sin helhet — den del deraf, som ligger inom Vestmanlands län, jemväl inberäknad — utgjorde under perioden: se *Tab. Litt. G.*

Af dessa uppgifter synes att trafikinkomsterna af jernvägen under perioden ej obetydligt stigit.

Taxa för transporter på nämnde jernväg, som före periodens ingång senast faststälts den 5 november 1880, har af Kungl. Maj:t ånyo faststälts den 20 november 1885 att gälla till och med år 1895.

För längden af *lands-, härads- och socknevägarne* inom länet vid 1885 års slut redogöres i **tabellen N:o 2.**

Under femårsperioden hafva följande vägförbättringar utförts:

omläggning af landsvägen emellan Svärta kyrka och Aspa gästgifvaregård, hvarigenom flere backar borttagits, omfattande en sträcka af 0.4 mil för en kostnad af 17,000 kronor, hvaraf statsbidrag utgått med 10,000 kronor, 2,500 kronor lemnats af Landstinget och 4,500 kronor tagits ur Rönö härads allmänningskassa;

väganläggning emellan Trosa stad och allmänna landsvägen förbi Stora Åby gästgifvaregård, omfattande en väglängd af 17,250 fot, hvilket företag, påbörjadt under förra femårsperioden,

afslutats under nu innevarande för en beräknad kostnad af 13,893 kronor, hvartill utgått statsbidrag med 7,700 kronor och återstoden bekostats af enskild person;

anläggning af en 0.2 mil lång väg inom Hölö socken från allmänna landsvägen till Åbyqvarns lastageplats, hvarför kostnaden 1,925 kronor bestridts af Hölö socken;

omläggning af sockenvägen från allmänna landsvägen emellan Nyköping och Aspa gästgifvaregård fram till Runtuna kyrka, omfattande en längd af 0.2 mil, för hvilken omläggning kostnaden, uppgående till 350 kronor, bestridts af Runtuna socken;

omläggning af landsvägen från Sparreholm till Oxbron inom Hyltinge och Helgesta socknar, uppgående till en längd af 0.8 mil, hvarför kostnaden uppgått till 25,179 kronor, deraf 16,780 kronor utgått af statsmedel, 4,195 kronor från Landstinget och 4,204 kronor af Villättinge härads vägbyggnadsskyldige;

omläggning på jernvägstrafikstyrelsens bekostnad vid Stjernhofs jernvägsstation af landsvägen emellan Björnlunda och Hyltinge socknar till en längd af 477 meter;

af Aspö kommun verkställd omläggning af en del af sockenvägen emellan Strengnäs och Agnösund till en längd af 740 meter för en beräknad kostnad af 1,452 kronor 50 öre.

Härförutom har under år 1885 påbörjats omläggning af den förut synnerligen backiga och obehärliga landsvägen emellan Flen och Malmköping. Till kostnaden för detta företag, som beräknats till 36,000 kronor, bidrager staten med 24,000 kronor.

Verksamheten för att försätta länets allmänna vägar, hvilka förut mångenstädes varit backiga och obehärliga, i ett i berörda afseende mera tillfredsställande skick har sålunda varit ganska stor. Många nya dylika företag torde under den närmare framtiden komma att sättas i verket, då planer och kostnadsförslag till desamma redan blifvit upprättade och framställningar om statsbidrag till åtskilliga af dessa företag redan ingått. Till vägförbättringar har enligt Landstingets beslut 1879 och 1883 under alla fem åren utgått ett årligt anslag af 1,000 kronor, af hvilket jemte besparingarna af icke använda anslag till samma ändamål under föregående år bildats en fond, hvarur bidrag till sådana vägförbättringar, som med statsmedel understödjas, kan erhållas till belopp motsvarande en fjerdedel af det anslag, som utaf staten erhålles. Å denna fond, hvilken vid 1881 års början utgjorde 10,842 kronor, inestod vid 1885 års slut ett icke lyftadt belopp af 4,567 kronor. För att handhafva denna angelägenhet utsågs vid 1883 års landsting en särskild komité.

I fråga om vägarne underhåll gäller fortfarande att de inom hela länet i allmänhet äro fasta och väl underhållna, så att de befinna sig i ett utmärkt skick. Enligt Länsstyrelsens genom kungörelse den 31 december 1869 offentliggjorda beslut försiggår vägarne grusning och förrättandet af vägsynerna på hösten under oktober månad, dock ej före den 10.

Någon ny *vägdeltning* har ej egt rum. De omlagda vägstyckena inom Hölö socken samt emellan Svärta kyrka och Aspa gästgifvaregård hafva dock till allmänt underhåll indelats, det förra på Hölö sockenbor och det senare på dem, som det ålåg att underhålla den gamla vägen.

Vägaafgift erlägges fortfarande för begagnande af vägen emellan Näs under Hellefors bruk och Hållsta gästgifvaregård, men denna väg trafikeras numera ytterst sällan af andra än vid vägen bosatta personer.

Tab. Litt. F. *Sammandrag af nedanuppgifna jernvägsstationers inkomster.*

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
	K r o n o r.				
Oxelösund.....	40,054.76	40,826.89	34,641.08	85,013.55	52,556.38
Stjernholm.....	1,414.38	1,129.58	1,564.78	1,403.03	1,093.70
Nyköping.....	44,061.24	45,068.16	47,675.55	53,795.50	52,902.04
Larslund.....	2,595.79	2,663.66	2,980.34	3,017.08	3,283.91
Stigtomta.....	10,650.60	11,693.68	11,489.57	12,614.14	11,419.12
Vrena.....	4,518.09	7,095.65	6,195.32	7,015.28	7,125.50
Bettua.....	10,616.39	12,799.72	12,506.27	13,172.51	12,831.75
Vadsbro.....	7,935.56	9,647.32	9,343.79	9,787.16	10,762.04
Flen.....	37,318.14	39,439.57	42,699.44	43,409.02	42,819.13
Mellösa.....	4,416.26	5,587.27	4,994.09	5,322.72	4,677.01
Helleforsnäs.....	13,425.49	13,277.43	17,273.07	15,176.55	13,366.83
Hållsta.....	10,415.55	10,149.55	8,042.52	9,728.32	9,209.87
Skogstorp.....	4,551.24	5,748.69	5,999.42	6,829.48	6,509.64
Eskilstuna.....	61,600.00	69,278.79	73,255.95	81,211.24	82,424.45
Torshälla.....	7,068.05	8,114.14	8,777.23	8,101.64	8,387.65
Rekarne.....	2,559.71	3,181.32	3,236.51	3,316.09	3,524.38
Qvicksund.....	2,431.34	2,790.94	4,810.62	2,824.91	4,430.84

Tab. Litt. G. *Inkomst vid Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernväg.*

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
	K r o n o r.				
Af persontrafik...	152,806.68	164,843.25	166,182.39	174,734.17	177,643.92
» godstrafik.....	190,779.95	197,744.50	213,995.27	322,746.32	265,051.19
» div. inkomster	47,171.47	48,642.85	49,467.67	47,295.67	48,647.69
Summa	390,758.10	411,230.60	429,645.33	544,776.16	491,342.80

Antalet *broar* å allmänna vägar kan länsstyrelsen icke exakt uppgifva, då oaktadt upplysningar infordrats, fullständiga sådana från de underordnade tjänstemännen ej kunnat erhållas. Mera betydande broar, som under perioden blifvit ombygda, äro: en bro öfver Svärtaån vid Säby, en bro öfver ån vid Löfsund i Runtuna socken, den s. k. Mellingspånga-bro öfver sjön Långhalsen emellan Bettna och Husby-Oppunda socknar, Morjanåbro öfver sjön Kolsnarens utlopp i Viren, en bro öfver den s. k. Storån vid Henala i Vestra Vingåkers socken jemte en ny stenbro på samma ställe öfver en nyupptagen arm af berörda vattendrag, samt den s. k. Blacksta-bro i Gåsinge socken. Samtliga broarnas antal har uppgifvits till 50 å 55 stycken. Inga broavgifter förekomma.

Allmänna *färjställen* med färjavgifter enligt fastställda taxor finnas till ett antal af 8, nemligen: öfver Pålsundet emellan Mörkön och fasta landet; öfver Skansundet emellan samma ö och Grödinge socken i Stockholms län; vid Qvicksund emellan Tumbo socken och Rytterne socken i Vestmanlands län; vid Hjelmarsund emellan Öja och Julita socknar; öfver sundet emellan Strengnäs och Tosterön; vid Björsund emellan Helgarö och Jäders socknar; öfver sundet vid Stallarholmen emellan Selaön och Toresunds socken samt vid Agnösund emellan Aspö socken och Uppsala län. För 2 af dessa hafva under perioden nya taxor af Kungl. Maj:t faststälts: för Agnösunds färjställe den 26 juni 1885 och för Qvicksund den 16 oktober samma år. Härförutom förefinnes ett enskildt färjställe öfver Hjelmare kanal vid Vårhulta i Vestermo socken, för hvars begagnande afgift upptages af jordegaren.

Grindarnas antal har under perioden icke i anmärkningsvärd grad minskats. Särdeles i norra delarne af länet är deras antal ännu temligen stort.

För *skjutsanstalternas* antal och legan derstädes samt antalet utgångna hästar redogöres i Tabell N:o 2.

Gästgifveriernas antal har under perioden minskats med ett, i det nemligen Baggetorps gästgifveri blifvit inskränkt till skjutsstation. Gästgifvaregårdarne äro således nu 28 och skjutsstationerna 23 till antalet. Vid alla, med undantag af Gnesta under förra delen af perioden intill den 1 november 1884 samt Albro i Gillberga socken under periodens senare del, har skjutsningen uppehållits genom entreprenad. År 1884 afslötos nya entreprenadkontrakt, hvilka gälla från och med den 1 november samma år för en tid af fem år eller till den 1 november 1889. Maximilegan har utgjort under den förra delen af perioden vid samtliga de på entreprenad upplåtna skjutsstationerna 1 krona 60 öre milen och vid Gnesta gästgifvaregård 1 krona 20 öre. Under senare delen af perioden har maximilegan utgjort vid 27 gästgifverier och 22 skjutsstationer 1 krona 60 öre, vid 1 gästgifveri, Åsen i Vestra Vingåkers socken, 1 krona 6 öre och vid Albro skjutsstation 1 krona 20 öre. Rörande de till skjutsanstalterna utgående entreprenadbidrag bifogas nedanstående tabell:

Skjutsanstaltens namn.	Årligt entreprenadbidrag under åren	
	1881—1884.	1885—1889.
<i>a) Nyköpings fögderi.</i>		
Aspa	200	200
Råbykrog	250	100

Skjutsanstaltens namn.	Årligt entreprenadbidrag under åren	
	1881—1884.	1885—1889.
Svärdsbro	200	200
Gefle	100	100
Vedeby	100	150
Stigtomta	100	200
Skärby	200	200
Summa 7 stycken.		
<i>b) Vingåkers fögderi.</i>		
Strängsjö	100	150
Marsjö	—	150
Hulla	—	150
Stensjö	—	200
Katrineholm	—	250
Bie	—	150
Hofby	100	70
Löta	100	150
Vallhalla	—	100
Malmköping	300	300
Hellefors	100	100
Flen	300	300
Summa 12 stycken.		
<i>c) Rekarne fögderi.</i>		
Hällsta	200	200
Hamra	250	150
Nästorp	100	100
Kjulsta	150	150
Sörby	—	100
Albro	100	—
Berga	—	100
Summa 7 stycken.		
<i>d) Gripsholms fögderi.</i>		
Byringe	100	100
Eksåg	200	200
Botholm	100	100
Sundby	80	100
Läggesta	500	200
Blacksta	150	150
Skeenda	200	200
Gnesta	—	800
Summa 8 stycken.		
e) i staden Nyköping, skjutsstation	800	475
f) i " Strengnäs "	40	290
g) i " Torshälla, gästgifveri	70	70
h) i " Eskilstuna, skjutsstation	200	225
i) i " Mariefred, gästgifveri	500	375
j) i " Trosa "	185	200
Summa	6,075	7,505

Under åren 1881—1884 har entreprenadbidrag icke utgått till skjutsanstalterna i Koppartorp, Oxelösund, Baggetorp, Åsen, Marsjö, Låppe, Botten, Hulla, Stensjö, Katrineholm, Bie, Hvit-torp, Valla, Vallhalla, Sparreholm, Vadsbro, Sörby, Berga,

Agnösund och Gnesta, å hvilket sistnämnda ställe skjutsen uppehållits af skjutslaget. Under åren 1884 och 1885 har dylikt bidrag tillkommit vid 9 af de nämnde, nemligen Marsjö, Hulla, Stensjö, Katrineholm, Bie, Vallhalla, Sörby, Berga och Gnesta, hvaremot det upphört vid Albros, hvarest skjutsen bestrides af skjutslaget. Summan af entreprenadbidragen har stigit med 1,430 kronor under den senare entreprenadperioden. Bidragen gäldas till hälften af staten och till hälften af länet. Såsom bidrag till skjutsentreprenaderna har på hvarje bevillningskrona utdebiterats under åren 1881, 1882 och 1885 för jordbruksfastighet 6 öre och för annan bevillning 3 öre, under år 1883 för jordbruksfastighet 4 öre och för annan bevillning 2 öre samt år 1884 för jordbruksfastighet 8 öre och annan bevillning 4 öre. I landträneriet fanns den 31 december 1885 innestående en behållning å dessa medel af 1,048 kronor 59 öre.

På sätt förut blifvit vidrördt, har rättighet till försäljning af spritdrycker under perioden funnits vid allenast två gästgifvaregårdar, nemligen vid Malma gästgifvaregård och vid Eksåg i Härads socken, der den dock upphört med den 1 november 1885.

Postanstalterna i länet utgjorde vid 1885 års utgång 11 postkontor, nemligen i Eskilstuna, Gnesta, Katrineholm, Malmköping, Mariefred, Nyköping, Strengnäs, Torshälla, Trosa, Vingåker och Äs samt 46 poststationer, nemligen Baggetorp, Bettna, Bie, Björkvik, Björnlunda, Bogsta, Ekensholm, Enhörna, Flen, Flodafors, Hedensö, Helleforsnäs, Hållsta, Högsjö, Hölö, Jäderön, Larslund, Ludgo, Mellösa, Mörkö, Näfveqvarn, Oxelösund, Qvicksund, Rekarne, Ribbingelund, Runtuna, Råby, Skogstorp, Sparreholm, Stafsjö, Stallarholmen, Stigtomta, Stjernhof, Stjernholm, Stora Sundby, Strångsjö, Torshälla station, Tunabergshammar, Vadsbro, Vagnhärad, Valla, Valhalla, Vrena, Ålberga, Åttersta och Öfver-Selö.

Postutvexling besörjes å statens jernvägar och Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernväg. Dessutom sker postbefordring medelst karrpost å följande linier: Nyköping—Tunabergshammar—Stafsjö—Åby, Nyköping—Näfveqvarn, Nyköping—Råby, Stigtomta—Björkvik, Enhörna—Södertelge, Eskilstuna—Jäderön—Strengnäs—Mariefred—Södertelge, Mariefred—Stallarholmen, Trosa—Vagnhärad—Hölö—Jerna, Gnesta—Tullgarn, Gnesta—Bogsta—Nyköping, Gnesta—Ludgo—Runtuna—Nyköping, Sparreholm—Malmköping, Sparreholm—Valhalla, Valla—Flodafors—Bie—Äs—Hedensö—Hållsta, Hållsta—Ribbingelund, Stora Sundby—Kungsör och Vingåker—Simonstorp. Gång- eller roddpost är anordnad å linierna Stallarholmen—Öfver-Selö, Mörkö—Jerna, Torshälla—Torshälla station, Stjernhof—Ekensholm och Vingåker—Åttersta. Medelst landtbrefbäring besörjes postbefordring emellan följande orter: Bettna—Lundby, Bettna—Husby, Strengnäs—Aspö, Strengnäs—Helgarö, Mariefred—Länna, Gnesta—Dillnäs, Bogsta—Bälinge, Valhalla—Ripsa, Skogstorp—Stenqvista och Baggetorp—Sköldnäs. Sammanräknade antalet turer i veckan, som post å dessa landsvägslinier befordras är 82, väglängden 76·9 mil samt talet af postförda mil 21,639. Dessutom besörjes postbefordring å följande ångbåtslinjer, dels med postexpedition ombord: Stockholm—Trosa—Hållsviken, Stockholm—Trosa, Stockholm—Strengnäs—Björnsund, Stockholm—Strengnäs, Stockholm—Mariefred—Sundsör, och dels medelst breflåda: Stockholm—Nyköping, Stockholm—Eskilstuna och Stockholm—Torshälla.

Uppbörderna vid de fullständiga postanstalterna i länet visar sig, vid jemförelse med förhållandena vid den förra femårsperiodens slut, hafva ej obetydligt stigit: den utgjorde vid 1885 års slut 135,233 kronor 70 öre mot 117,364 kronor år 1880. Antalet afgångna försändelser af alla slag vid nämnda postanstalter år 1885 utgjorde 1,280,804 och antalet requirerade tidningsexemplar (årgångar) 9,852.

Telegrafstationernas antal har under perioden varit lika med den föregående. Förutom vid jernvägslinierna, såväl statens som Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernväg, finnas statstelegrafstationer af andra klassen, med hel dagstjänst, i Eskilstuna och Nyköping samt af tredje klassen, med inskränkt dagstjänst i Mariefred, Strengnäs, Trosa och vid Tullgarn, å hvilket sistnämnda ställe den hållits öppen endast under sommarmånaderna. Portoinkomsterna vid dessa utgjorde under femårsperioden 68,112·04 kronor mot 61,971·39 kronor under den näst föregående. Inkomsterna hafva sålunda stigit, men utgifterna hafva ökats i än högre grad. Telegrafverkets kostnader för stationerna hafva under denna period utgjort 75,258 kronor 42 öre och sålunda öfverskjutit inkomsterna med 7,146 kronor 38 öre.

Ett nytt sätt för meddelanden emellan särskilda orter har under denna period inom länet blifvit infördt och funnit en vidsträckt användning, nemligen *telefonerna*.

Den första telefonledningen inom länet anlades år 1881 emellan Katrineholms jernvägsstation samt Vermbols trämassefabrik, med sidolinier till egendomarne Claestorp, Beckershof, Sjöholm, Krämbol, Forssa och Barksätter. Kostnaden uppgick till 3,600 kronor, förutom stolparne, hvilka tillsläpptes af de särskilda gårdarne. Någon annan inträdesavgift eller årlig afgift lemnas ej, än för passning vid vaxelapparaten vid Katrineholm 300 kronor och vid Vermbol 100 kronor, hvilken förstnämnda afgift delas lika å de sju egendomarne och den sistnämnda lika å de öfriga utom Vermbol.

Sedermera hafva, med Katrineholm till medelpunkt, anlagts andra telefonlinier, nemligen: Katrineholm—Äsköping och Katrineholm—Eriksberg—Karlsro. Den första af dessa anlades på hösten 1882 för en kostnad af 1,970 kronor, förutom stolparne, som tillsläpptes af intressenterne. Vid Äsköping finnes en vaxelapparat för linier till Gimmersta, Julita gård, Äs, Fogelsta och Nygård. För skötseln och passningen af vaxelapparaten i Katrineholm betalas 200 kronor årligen, som fördelas lika på de fem gårdarne; någon annan årlig afgift finnes ej. Linien Katrineholm—Eriksberg med tvenne mellanstationer vid Forssjö och Eriksbergs kontor anlades år 1883 för en kostnad af 1,200 kronor, utom stolparne, af friherre C. J. Bonde å Eriksberg. För vaxelapparaten vid Katrineholm betalas årligen 100 kronor. Med begagnande af samma stolpar anlades år 1885 en telefonledning emellan Katrineholm och provinsialläkarebostaden Karlsro för en kostnad af 450 kronor af vissa personer inom Katrineholms samhälle; den skötes afgiftsfritt. Inom Katrineholm finnes desslikes en ledning från hufvudstationen till en handlande inom samhället, anlagd för en kostnad af 128 kronor och hvarför i årlig afgift till vaxelstationen betalas 30 kronor.

Telefonnätet inom Nyköping anlades år 1882 för en kostnad af 10,650 kronor 70 öre. Inträdesavgiften i stadens telefonförening, som står öppen för stadens invånare och den närmare landsbygden, är 200 kronor. Mot denna afgift bekostar föreningen i allo apparater med deras uppsättning samt fullständig

ledning inom stadens planlagda område. Ledningens utsträckande derutom bekostas deremot särskildt af den eller de ledamöter, som sådant begära. Till bekostande af vaxelstationens skötsel och passning betalas dessutom en årlig afgift af 25 kronor. Vid 1885 års slut funnos, förutom inom staden, telefonledningar till följande orter å landet, nemligen: Näfveqvarns bruk, Oxelösund samt Kristineholms gård och Hargs bomullsspinneri i Helgona socken. Abonnenternas antal var vid samma tid 58 stycken.

Inom Eskilstuna anlades telefonledning år 1882, afseende Eskilstuna stad och dess närmaste omnejd. Anläggningskostnaden belöper sig till 24,087 kronor 80 öre. Inträdesavgift i telefonföreningen är 230 kronor och årsavgiften 25 kronor; för denna afgift erhåller hvarje delegare telefonapparat samt ledning till centralstationen, såvida ej ledningsträdens längd öfverstiger 2,000 meter, i hvilket fall abonnenten sjelf är skyldig bekosta den öfverskjutande ledningen. Abonnenternas antal utgjorde vid 1885 års slut 107 stycken. Efter öfverenskommelse med Kungl. Telegrafstyrelsen anlades år 1885 en förbindelselinie öfver Strengnäs med hufvudstaden, hvarför till telegrafverket betaltes 10,000 kronor af telefonföreningen i Eskilstuna och 3,000 kronor af staden Strengnäs. Förutom med nämnde orter funnos vid slutet af år 1885 telefonförbindelser till följande platser utom Eskilstuna, nemligen Rosenfors, Hyndevad, Skogstorps såg, Ryningsberg, Hellby, Nyby bruk, Grönsta, Torshälla qvarn, Holmens fabrik i Torshälla, Tunafors, Stålfors och Lundby.

Telefonledning emellan Stockholm samt Vårdinge vaxelstation inom Stockholms län med trådar till Gnesta och Vagnhärads vaxelstationer inom detta län blef färdig i juli månad år 1882. Antalet abonnenter var vid 1885 års slut 30 stycken. De ställen, som genom ledningen hafva förbindelse sinsemellan samt med Stockholm och Gnesta, äro Nysund, Hjortsberga, Nådhammar, Usta, Sätra, Edesta, Svalsta, Hårby, Långbro, Sigtuna, Erendal, Sörby, Mälby, Södertuna, Visbohammar, Näsby, Norrtuna, Trosa stad, Erikslund, Fredriksdal, Åda, Tureholm och Vappersta. Kostnaden för anläggningen af hufvudledningen utgjorde 6,978 kronor 80 öre. Medlemmarne erlägga en inträdesavgift af 250 kronor och en årsavgift af 50 kronor.

Inom länet finnes dessutom en 0⁹ mil lång ledning mellan Malmköping och Sparreholm, som anlagts och eges af handlanden Carl Lennmalm i Malmköping. Den anlades 1884 för en kostnad af 950 kronor, stolparne deri inbegripna. Mot en afgift af 25 öre för hvarje samtal eller telefontelegram upplåtes den äfven åt allmänheten. En enskild ledning finnes äfven emellan Flens station och egendomen Vik i Vadsbro socken.

B) Sjökommunikationer. Dessa intaga, som naturligt är, fortfarande en stor vikt för länet. Ångbåtskommunikationen mellan Stockholm och länets Östersjöhamnar besörjes dels af särskilda, endast för dessa turer afsedda ångfartyg, dels ock af de fartyg, som besörja förbindelsen emellan hufvudstaden och de södra delarne af riket. Af särskilda trafikleder må nämnas: Stockholm—Trosa—Hällsviken, hvarå ångfartygen »Hällsviken N:o II» och »Nya Hällsviken» besörjt trafiken med anlöpande af Trosa samt lastageplatserna vid Hällsviken, Pålsundet och Åbyqvarn; Stockholm—Trosa, trafikerad af ånfartyget »Trosa», egentligen afsedd för mjölktransport, 6 dagar i veckan; Stockholm—Nyköping, hvarest trafiken uppehållits medelst 3 turer i veckan af ångfartyget »Nyköping», hvilket jemväl anlöper Helgö lastageplats i

Tystberga socken, samt medelst 1 tur i veckan af »Per Löfvenius» och i dess ställe år 1885 af »Södermanland», hvilka sistnämnda två fartyg jemväl gjort regelbunden tur 1 gång i veckan till Norrköping, med anlöpande dervid af Näfveqvarns lastageplats och Oxelösund. Sistnämnda hamnplats anlöpes dessutom af samtliga ångbåtar, hvilka förmedla trafiken emellan Stockholm samt städerna i Östergötlands och Kalmar län äfvensom alla ångfartyg, hvilka passera Göta kanal, hvadan densamma står i daglig ångbåtsförbindelse med såväl hufvudstaden som de vestliga och sydliga delarne af riket.

Trafiken mellan Stockholm och de vid Mälaren samt Eskilstunaån belägna delarne af länet uppehållas af flere ångbåtar, afsedde dels speciellt för länstrafiken, dels ock derjemte för andra orter. Å linien Stockholm—Strengnäs gå ångbåtarna »Strengnäs» och »Tynnelsö»; å linien Stockholm—Mariefred ångfartyget »Gripsholm»; å linien Stockholm—Eskilstuna ångarna »Eskilstuna», »Sven Rinman» och »Vulkanus» och å linien Stockholm—Torshälla ångaren »Torshälla». Dessutom anlöpes Strengnäs af nästan alla de ångbåtar, hvilka besörja trafiken till vestra delen af Mälaren. Förmedelst dessa ångbåtslinier stå såväl Mälarestäderna som nästan alla strandsocknarna vid Mälaren och Eskilstunaån under sommaren i daglig kommunikation med hufvudstaden och sinsemellan.

På Hjelmaren och Hjelmare kanal, hvars sydliga del tillhör länet, har trafiken besörjts af ångarna »Örebro», som anlöper lastageplatserna Läppe i Vestra Vingåkers socken två gånger och Notholmen i Vestermo socken fyra gånger i veckan samt »Dalpilen», som dessutom två gånger i veckan anlöpt Fiskeboda i Julita socken. För trafiken öfver denna sjö hafva anstalter vidtagits till åstadkommande af en ny kommunikationsled, i det nemligen, sedan, på sätt förut är nämnt, ett jernvägsspår framdragits från Skogstorps station till Hyndevadsån, år 1885 lemnats ett anslag från Handels- och Sjöfartsfonden af 22,500 kronor till upprensning af en farled i Hjelmaren genom Hjelmaresund och Hyndevadssund förbi Nordön, öfver Tandlaviken och Narsjöfjärden fram till berörda jernvägsspår. Härigenom kommer att öppnas tillfälle till en bekväm och billig lägenhet för passagerare och gods från Stockholm till östra delen af Hjelmaren.

Förutom dessa större kommunikationsleder hafva under perioden förbindelser på kortare sträckor uppehållits medelst ångslupar och bogseringsfartyg, hvaraf må nämnas att under åren 1882—1885 regelbundna turer emellan Nyköping och de närmaste kustplatserna derintill, såsom Oxelösund, Helgö och Ånga med flere, uppehölls genom ångsluparne »Necken» och »Najaden», beräknade egentligen för tillförseln å torgdagarna i Nyköping. Af sjöarne inom länet hafva Yngaren med Hallbosjön och Båfven kommit i åtnjutande af ångslupsfart; på de förra har ångslupen »Yngaren» underhållet kommunikation emellan de vid sjöarne belägna större platser och Vrena jernvägsstation; på sjön Båfven hafva ångsluparne »Ulrika» och »Båfven», egentligen afsedda för virkestransport, gjort turer emellan egendomarne vid sjön och Sparreholms jernvägsstation.

Taxor å hamnafgifter hafva af Kungl. Maj:t den 22 december 1882 faststälts för alla städerna i länet att lända till efterrättelse intill utgången af år 1887, samt för Oxelösunds hamn den 5 januari 1883, likaledes gällande till 1887 års slut.

Taxa för begagnande af farleden genom Pålsundet vid Mörkö är fastställd genom Kungl. Bref den 29 oktober 1881, gällande till och med år 1886.

För de inom länet befintliga *kanalanläggningar*, nemligen Hjälmare kanal samt kanalen emellan Eskilstuna och Mälaren, kallad Eskilstuna nedre kanal, och kanal- och slussinrättningen emellan nedre hamnen vid Eskilstuna och den öfre hamnen derstädes (= Eskilstuna öfre kanal) hafva taxor faststälts: för Hjälmare kanal af Kungl. Kammarkollegium den 13 november 1885, gällande intill slutet af år 1889, samt af Kungl. Maj:t för Eskilstuna öfre kanal den 20 januari 1882, att gälla till 1886 års slut, och för Eskilstuna nedre kanal den 19 januari 1883, gällande till 1887 års slut.

För trafiken å sistberörda två kanaler under perioden lemnas följande redogörelse:

År	Eskilstuna öfre kanal.			Eskilstuna nedre kanal.		
	Antal segelfartyg och båtar.	Ångfartyg.	Afgifter af trafiken.	Antal segelfartyg och båtar.	Ångfartyg.	Afgifter af trafiken.
År 1881	93	371	4,108 ⁰²	135	427	11,324 ²⁹
» 1882	92	254	2,874 ⁷¹	153	482	12,829 ⁹⁰
» 1883	80	399	4,151 ⁵⁴	158	491	12,406 ⁰³
» 1884	70	401	4,568 ⁹³	196	523	13,851 ⁸⁰
» 1885	107	467	5,069 ⁶⁰	275	450	14,412 ⁵⁸

C) **Sjöfart och handel.** Antalet af de till inrikes sjöfart under år 1885 använda, länets invånare tillhöriga fartyg af mera än tio tons dräktighet utgjorde, enligt Kungl. Kommerskollegii berättelse, 12 segelfartyg med en dräktighet af 634 ton och 13 ångfartyg, hvaraf 11 hade en dräktighet af 717 ton. De förra fartygen hafva sålunda under perioden minskats med ej mindre än 13 fartyg om 580 tons dräktighet, hvaremot ångfartygens antal ökats med 4.

De hamnavgifter, som uppbäras i länets städer, visas af nedanstående tabell:

År.	Eskilstuna.	Mariefred.	Nyköping.	Stenungs.	Torshälla.	Trossa.
1881	1,130 ⁸⁷	567 ⁷²	1,895 ⁵⁹	1,020 ⁷²	238 ¹⁰	121 ⁰⁴
1882	1,418 ⁴³	763 ⁹⁴	2,528 ⁴⁷	1,483 ¹²	338 ²⁴	162 ⁰⁸
1883	1,379 ⁷⁰	838 ⁵⁸	2,380 ⁷¹	1,522 ⁹⁴	435 ³²	182 ⁹⁴
1884	1,414 ⁵¹	973 ⁴⁰	2,459 ⁴⁹	1,599 ²⁶	499 ²⁰	181 ⁹⁶
1885	1,545 ⁸⁷	1,018 ⁵⁶	2,300 ⁶³	1,616 ⁶⁰	522 ⁹²	240 ⁰⁸
Summa kronor	6,889 ³⁸	4,162 ²⁰	11,564 ⁸⁹	7,242 ⁶⁴	2,033 ⁷⁸	888 ¹⁰
åren 1876—1880	7,900 ⁵²	5,652 ¹³	24,600 ¹⁰	8,920 ¹⁶	1,221 ⁷⁶	1,981 ¹⁷

Vid en jämförelse med förhållandena under föregående period visar sig en minskning i alla städer utom Torshälla. Störst är denna minskning för Nyköping, hvarest den utgör ej mindre än 13,038 kronor 21 öre. Anledningen till denna minskning torde till största delen vara att söka deri, att sjöfarten på de senare åren alltmera dragit sig ifrån Nyköping till Oxelösund, som genom sin nära och lätta kommunikation med Nyköping är att

anse som en uthamn till nämnda stad. I Nyköping, hvarest hamninkomsterna inga till en särskild s. k. hamnkassa, afsedd till betäckande af blifvande kostnader för hamnens och farledens upphjelpande, visade denna kassa vid 1885 års slut en behållning af 41,539 kronor 70 öre.

Till belysning af den *utrikes sjöfarten* från Nyköping och till dess tullkamardistrikt hörande hamnplatser meddelas följande från Nyköpings tullkamare inkomna uppgift:

Från utrikes orter ankonna:	1881.		1882.		1883.		1884.		1885.	
	antal.	tons.	antal.	tons.	antal.	tons.	antal.	tons.	antal.	tons.
till Nyköping	25	2,412 ⁴⁹	31	3,107 ⁸³	24	3,015 ⁰⁸	29	2,855 ⁴¹	28	3,275 ⁸⁷
» andra orter inom tullkamardistriktet	—	—	—	—	—	—	2	390 ⁸⁷	—	—
» Brevik	33	8,644 ¹⁹	33	10,783 ⁹²	39	11,509 ¹⁴	61	18,666 ⁹⁹	47	17,574 ⁴⁰
» Nävvevarn	3	450 ⁵¹	4	624 ⁹⁹	3	635 ⁰⁸	4	1,062 ¹⁶	5	799 ⁸⁸
Summa	61	11,507 ¹⁹	68	14,510 ⁷⁴	66	15,159 ³⁰	96	22,974 ⁸³	80	21,650 ¹⁵
Till utrikes orter afgångna:										
från Nyköping	33	3,704 ⁹⁴	23	2,187 ⁹²	26	2,900 ⁴⁸	23	2,497 ²²	18	2,555 ²⁴
» Brevik	41	11,984 ⁹⁵	45	15,481 ⁶¹	35	12,962 ⁴¹	79	30,314 ⁰⁶	57	23,398 ⁰³
» andra orter inom tullkamardistriktet	—	—	5	743 ⁹²	9	2,099 ⁴¹	5	995 ²⁷	8	1,542 ²¹
Summa	74	15,688 ⁴⁹	73	18,412 ⁸⁵	70	17,962 ³⁰	107	33,806 ⁵⁵	83	27,495 ⁴⁸

Hvad som vid jämförelse af denna uppgift med enahanda för nästföregående femårsperiod mest faller i ögonen är den storartade tillväxt sjöfarten på Oxelösunds eller Breviks hamn tagit. Antalet dit anlända fartyg från utrikes ort, som år 1877 utgjorde 3 med ett tontal af 1,094⁷⁸ och år 1880 30 med ett tontal af 8,123⁵⁹, var år 1885 47 om 17,574⁴⁰ ton. De afgångna fartygen, hvilka år 1877 voro 4 med en dräktighet af 1,681¹⁰ ton och år 1880 stigit till 28 med en dräktighet af 9,732³⁶ ton, utgjorde år 1885 ett antal af 57 med en dräktighet af 23,398⁰³ ton. Detta gifver vid handen att fördelarne af denna förträffliga, med få undantag hela året isfria hamn, blifvit alltmera beaktade, och den förhoppningen synes med fog kunna hysas, att densamma skall komma att alltmera användas, helst den dessutom genom Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernväg står i direkt förbindelse med inre delen af landet.

Några *sjöskador* af mera betydelse hafva ej under perioden inträffat. Såsom sådan torde kanske dock böra nämnas, att ångaren »Södermanland» den 4 september 1885 grundstötte vid Ledskärs fyr i farleden emellan Nyköping och Södertelge och gick till botten. De ombord varande passagerarne blifvo dock

räddade, men en myckenhet gods sjönk tillika med fartyget. Haverikostnaden uppgick till 27,005 kronor.

Antalet *handlande* och deras betjening såväl i städerna som på landet under perioden visas af nedanstående tabell:

Handlande och deras betjening samt för rörelsen påförd bevilling.

	1881.			1882.			1883.			1884.			1885.							
	Handlande		Bevilling.	Handlande		Bevilling.	Handlande		Bevilling.	Handlande		Bevilling.	Handlande		Bevilling.					
	m.	q.		m.	q.		m.	q.		m.	q.		m.	q.						
I städerna	189	58	116	4,380.90	201	74	150	4,019.55	150	47	143	4,407.23	156	51	151	4,446.09	161	69	160	4,599.87
» Malmköping	5	2	6	71.00	3	2	8	58.00	2	2	9	75.00	4	2	7	114.50	3	3	9	150.50
På landet	145	21	70	1,181.50	182	29	77	1,182.95	185	21	128	1,516.50	200	24	147	1,525.90	212	28	157	1,421.62
Summa	339	81	192	5,633.40	386	105	235	5,260.50	337	70	280	5,998.73	360	77	305	6,086.49	376	100	326	6,171.99

Af denna synes, att antalet handlande isynnerhet å landet under perioden ej obetydligt ökats; antalet handlande, som år 1880 utgjorde 423, deraf 239 i städerna och köpingen Malmköping samt 184 på landet, uppgick år 1885 till 476, deraf i städerna och Malmköping 236 och på landsbygden 240. Till det omdöme om landthandeln, som finnes uttaladt i föregående femårsberättelse, kan länsstyrelsen äfven för innevarande period hänvisa, såsom till alla delar ännu gällande.

De hufvudsakligaste föremålen för varuhytet äro spanmål, kreatur, mejeri- och skogsprodukter samt från vissa delar af länet jernmalm, tegel, från Eskilstuna jernmanufakturvaror och från skärgården strömming. Deremot hafva införts vanliga konsumtionsvaror, artificiella foder- och gödningsämnen, landtbruksredskap och stenkol.

De enda *frimarknader*, som numera inom länet förekomma, äro vid Åsen i Vestra Vingåkers socken, en gång på våren och en gång på hösten, samt i Mariefred, Torshälla och Malmköping, hvarjemte hålles en ullmarknad, som dock är föga besökt, vid Katrineholm. Å marknaderna i Åsen, Malmköping och Mariefred, särdeles de förstnämnda, förekommer en ganska omfattande kreaturshandel, men eljest hafva dessa marknader för varusättningen föga betydelse. Förutom de vanliga veckotorgdagarne, som förekomma hvarje onsdag och lördag i Eskilstuna, Nyköping och Strengnäs samt hvarje fredag i Mariefred och Torshälla för fyllande af stadsbornes behof af lefnadsförnödenheter, finnas s. k. månadstorgdagar eller kreatursmöten i städerna Eskilstuna, Nyköping och Strengnäs samt dessutom å följande ställen på landsbygden, nemligen vid Åsen och Bondestad i Vestra Vingåkers socken, vid Katrineholm och Stensjö i Stora Malms socken, vid Forssa i Östra Vingåkers socken, vid Åsköping i Julita socken, vid Valla i Skillinge socken, vid Flodafors i Floda socken samt vid jernvägsstationerna i Flen, Björnlunda och Gnesta. Vid åtskilliga af dessa torgdagar, synnerligen de i Nyköping och

Eskilstuna samt de vid Flen och Gnesta, förekommer vissa tider på året en betydande kreaturshandel.

Häri genom och genom det tillfälle till afsättning af ortens landtmannaprodukter, som de beredt, hafva *torgdagarne* utom allt tvifvel varit till gagn. Men derjemte hafva de med tiden utvecklats till en omfattning, som i fråga om mångfalden af till salu utbudna handelsvaruartiklar innebär fullständig marknadsrörelse, en utsträckning, som vid deras uppkomst, då de voro afsedda för afsättning af kreatur och landtmannaprodukter samt alster af ortens näringsflit, hvarken var ämnad eller torde vara med gällande författningar öfverensstämmande. De hafva derjemte till följd af denna sin utsträckning att blifva verkliga marknader haft ett direkt skadligt inflytande *dels* genom det tillfälle, som dervid gifvits en mängd kringresande handlande och schackrare att truga på allmänheten sitt mer eller mindre värdelösa kram, och *dels* derigenom att en stor del af ortens arbetarebefolkning plägar ditlockas för att med uppoffring af tid och penningar få förnöja sig af det rörliga marknadslifvet och dess förströelser, dervid den icke sällan hemfallit till oordningar och utsväfningar. Länsstyrelsen har därför ock varit betänkt på att här i länet, på sätt redan förut egt rum inom andra län, återföra dessa torgdagar till hvad med dem ursprungligen äsyftades genom att meddela förbud för utbudande till salu derstädes af andra varor än kreatur och landtmannaprodukter samt alster af ortens hemslöjd. Sådant förbud har ock efter periodens slut blifvit af Konungens Befallningshafvande meddeladt, ehuru det samma, då detta skrives, ännu ej vunnit laga kraft.

Om *minuthandeln med och utskänknigen af bränvin* har här ofvan talats. Här återstår endast att meddela uppgifter om denna handels omfattning och de afgifter, som därför inflytt; och återopas i sådant afseende tabellen *Litt. II.* (a nästa sida).

5. Kameralförhållanden.

För hemman och lägenheter å landet samt jordar och tomter m. m. i städerna och deras taxeringsvärden m. m. redogöres i tab. N:o 3.

Under perioden har Konungens Befallningshafvande fastställt afgäld å följande antal *jordafsöndringar*, nemligen inom Jönåkers härad 19, Rönö 12, Hölbo 2, Oppunda 39, Villåttinge 11,

Öster-Rekarne 11, Vester-Rekarne 3, Åkers 1, Selebo 1 och Daga 24 eller tillhoppa 123.

Sedan genom Kungl. Bref den 10 augusti 1877 blifvit bestämdt, att åtskilliga Tullgarns kungsgård förr tillhöriga hemman skulle densamma frånskiljas och för statsverkets räkning utarrenderas, samt dessa hemman blifvit tillsvidare på ettårigt arrende upplåtna, hafva från den 14 mars 1881 på 20-åriga arrenden följande nämnde kungsgård tillhöriga hemman för statsverkets räkning på arrende upplåtits, nemligen: 1 mantal Hägnäs N:ris 1 och 2, $\frac{1}{2}$ mantal Påläng N:o 1 och 1 mantal Vinterhälla N:o 1 i Hölö socken, $\frac{1}{4}$ mantal Fjärdsvall N:o 1, $\frac{1}{2}$ mantal Furholmen N:o 1, 2 mantal Hallsta N:ris 1 och 2, $1\frac{3}{4}$ mantal Kumla N:ris 1 och 2, $\frac{1}{4}$ mantal Libbetomta N:o 1, $\frac{1}{4}$ mantal Spårtorp och 3 mantal Trössla N:ris 1, 2 och 3 i Vagnhärads socken, $\frac{1}{2}$ mantal Eriksö N:o 1, $\frac{1}{4}$ mantal Vreta N:o 1, $\frac{1}{4}$ mantal Fifång N:o 1, $\frac{1}{4}$ mantal Gullberga N:o 1 med lägenheten Grönvik och $\frac{1}{4}$ mantal Harburö N:o 1 med lägenheten Kättsö i Mörkö socken samt $\frac{1}{4}$ mantal Norra Askö N:o 1, $\frac{3}{8}$ mantal Södra Askö N:o 1 och lägenheten Gälön N:o 1 i Trosa socken. Dessutom hafva under perioden följande till boställen upplåtna kronohemman och lägenheter till statsverket indragits, nemligen: enligt Kungl. Brevet den 30 december 1878, $\frac{1}{3}$ af lägenheten Spelhagen i S:t Nikolai socken, $\frac{1}{2}$ mantal Ålsta N:o 1 i samma socken och $\frac{1}{4}$ af Östra Kungsladugården om 1 mantal i Helgona socken, hvilka förut varit anslagna åt landssekretären i länet på lön, $\frac{1}{4}$ af nyssnämnda kungsladugård och $\frac{1}{2}$ mantal Ålsta N:o 2, S:t Nikolai socken, förut anslagna åt landskamreraren på lön, samt kronofogdebostället $\frac{5}{8}$ mantal Qvarnberga i Åkers socken, hvilka samtliga boställen utarrenderats från och med den 14 mars 1881; enligt Kungl. Brevet den 4 juli 1879 kronofogdebostället 1 mantal Vik N:o 1 i Vadsbro socken, utarrenderadt från den 14 mars 1881; enligt Kungl. Brevet den 28 maj 1880 häradsskrifvarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Spånga N:o 1 i Lerbo socken, likaledes utarrenderadt från den 14 mars 1881; enligt Kungl. Brevet den 29 december 1882 länsmansbostället $1\frac{1}{8}$ mantal Berga N:o 1 i Tumbo socken, utarrenderadt från den 14 mars 1884 samt sergeantsbostället vid Lifregementets grenadierkår $\frac{1}{2}$ mantal Björka N:o 1 i Stigtomta socken, hvilket utarrenderats från den 14 mars 1885. Genom nådigt bref den 16 april 1880 har dessutom blifvit bestämdt att $\frac{1}{4}$ af Östra Kungsladugården i Helgona socken, som är slottsintendenten å Gripsholm på lön anslagen, skall utarrenderas till-

sammans med den landskamreraren förr anslagna andel af samma kungsladugård, men arrendet redovisas till slottsintendenten; och har till följd häraf denna hemmansdel blifvit i lika ordning som öfriga kronoegendomar från den 14 mars 1881 utarrenderad.

Sammanlagda antalet af utarrenderade kronoegendomar inom länet uppgick vid 1885 års slut till 186, hvartill kommo 2 fiskerier.

Följande kronoegendomar hafva under perioden blifvit försålda, nemligen $\frac{1}{2}$ af kronolägenheten Tegelhagen å Nyköpings stads område för en köpeskilling af 2,545 kronor, indragna förarebostället $\frac{1}{4}$ mantal Karlstorp i Åkers socken för 9,000 kronor, indragna trumslagareboställena $\frac{1}{4}$ mantal Källbrotorp N:o 1 i Stenqvista socken för 8,775 kronor, $\frac{1}{4}$ mantal Myrortorp N:o 1 i samma socken för 7,530 kronor och $\frac{1}{8}$ mantal Hofgårdsfåren N:o 1 i Härads socken för 4,500 kronor samt indragna profossbostället $\frac{1}{4}$ mantal Årbytorp N:o 1 i Gryts socken för 7,600 kronor, af hvilka emellertid de fyra sistnämnda af köparne tillträdas först under nästa femårsperiod.

Under perioden hafva blifvit till skatte lösta 15 lägenheter och ett hemman om $\frac{1}{14}$ mantal.

Rotetaxation har verkstälts å 14 hemman och lägenheter.

Beträffande *skiftesverket* har antalet laga skiften, å hvilka förordnanden under perioden utfärdats, utgjort 32. Afslutats hafva under perioden ej mindre än 42, beroende på det större antal laga skiften, som i slutet af nästföregående period påbörjades, men ej hunno afslutas. Dessa hafva omfattat en areal af 12,468 hektar och kostat 34,981 kronor 65 öre. Vid en jämförelse med nästföregående femårsperiod visar sig en betydande minskning i antalet af såväl sökta som afslutade laga skiften, hvilket väl till en del torde vara att förklara ur det förhållande att numera det största flertalet skifteslag inom länet undergått laga skiften. Till utflyttningsunderstöd vid laga skiften hafva af statsmedel utanordnats:

år 1881 för 8 hemmansegare	kronor	1,500
» 1882 » 7 »	»	975
» 1883 » — »	»	—
» 1884 » 1 »	»	75
» 1885 » 2 »	»	225

Summa kronor 2,775.

Till andra landtmäteriförrättningar än laga skiften hafva under perioden utfärdats 318 förordnanden. Dylika förrättningar hafva under tiden afslutats till ett antal af 300.

Tab. Litt. H. Uppgift å redovisade bränvinsförsäljningsmedel inom Nyköpings län under åren 1881—1885.

År.	Redovisade				Fördelade till						
	i städerna.		å landet.	Summa kronor.	provision.	städerna.	socknarna.	Malmköpings köping.	Hushållnings-sällskapet.	Lands-tinget.	Summa kronor.
	Betingade.	Vinstmedel.									
1881	85,041	66,284 ³³	7,392 ⁶¹	158,717 ⁹⁴	304 ⁷²	90,620 ²³	833 ³²	3,594 ³⁷	31,682 ⁶⁵	31,682 ⁶⁵	158,717 ⁹⁴
1882	82,385	77,600 ²⁸	11,660 ²⁰	171,645 ⁴⁸	343 ¹⁹	95,799 ¹⁵	1,077 ⁸⁹	5,904 ²⁹	34,260 ⁴⁸	34,260 ⁴⁸	171,645 ⁴⁸
1883	80,869	72,453 ⁶⁸	8,104 ²⁵	161,426 ⁹³	323 ¹⁰	91,809 ⁴¹	1,065 ⁹⁰	3,786 ⁹⁶	32,220 ⁷⁸	32,220 ⁷⁸	161,426 ⁹³
1884	81,990	50,082 ⁹³	11,056 ⁰⁰	143,128 ⁹³	286 ¹⁹	79,085 ²⁰	1,095 ⁹⁰	5,524 ⁵³	28,568 ⁵⁵	28,568 ⁵⁵	143,128 ⁹³
1885	78,520	62,511 ⁸⁸	7,349 ²⁵	148,381 ¹³	296 ⁷⁶	84,449 ⁸²	1,125 ³³	3,275 ⁴⁰	29,616 ⁹¹	29,616 ⁹¹	148,381 ¹³
Summa	408,805	328,933 ¹⁰	45,562 ³¹	783,300 ⁴¹	1,553 ⁹⁶	441,763 ⁸¹	5,198 ³⁴	22,085 ⁵⁵	156,349 ³⁷	156,349 ³⁸	783,300 ⁴¹

Vid skiftesverket i länet hafva under perioden 7 landtmätare, 4 medhjelpare och 3 elever i medeltal årligen varit sysselsatte.

För *egendomar af fideikommissnatur* samt *egendomar tillhörande inhemska aktiebolag* och *främmande magters undersåtar* redogöres i **tab. N:ris 4, 5 och 6**, till hvilka hänvisas.

Rörande *kommunernas finansiella förhållanden* hänvisas till Statistiska Centralbyråns derom afgifna underdåniga årsberättelser. För Landstingets inkomster och utgifter hänvisas till nedanstående tabell: *Litt. I.* Någon landstingsskatt har ej under perioden upptagits.

Beträffande *indelningsverket* äro följande trupper inom länet förlagda, nemligen 15 nummer af Kungl. Lifregementets Husarkår och Östra Nerikes sqvadron, deraf 2 i Östra och 13 i Vestra Vingåkers socken; 111 nummer af Kungl. Lifregementets Grenadierkår och Södermanlands kompani, förlagda i spridda delar af länet; samt Kungl. Södermanlands regementets alla nummer 1,200 stycken. Af Kungl. Flottan är endast Södermanlands andra båtsmanskompani förlagdt inom länet med 142 nummer inom åtskilliga af kustsocknarna af Jönåkers, Rönö och Hölebo härader.

Enligt ett den 30 september 1862 af Kungl. Maj:t gilladt och fastställt reglemente har af 416 rotar, tillhörande första bataljonen af Kungl. Södermanlands regemente, bildats en s. k. skåfnrättning, enligt hvilken rote, som leger ny soldat, af öfriga intressenter i skåfvet eger njuta legohjelp med 75 kronor. Dessa medel debiteras och uppbäras af kronofogdarne i sammanhang med kronouppbörden.

Extra roteringsskyldighet är ålagd 271 soldatroter och 29 båtsmansrotar.

Tab. Litt. I. Utdrag af Södermanlands läns Landstings räkenskaper för åren 1881—1885.

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
a) Landstingskassan.					
<i>Debet.</i>					
Behållning från nästföregående år	106,142 ²⁷	116,016 ⁷³	123,110 ⁹⁷	123,224 ³¹	140,551 ⁰⁷
<i>Inkomster.</i>					
Bränvinsutskänknings- o. minuteringsafgifter ..	30,573 ⁶⁵	34,262 ⁷³	32,220 ⁷⁸	28,550 ⁵⁹	30,031 ⁰⁹
Räntemedel	5,035 ⁵⁰	5,886 ⁷⁴	5,928 ⁹⁹	6,373 ⁷³	6,363 ²⁹
Böter	4 ⁰⁰	8 ⁰⁰	12 ⁰⁰	—	—
Lån	—	—	—	30,000 ⁰⁰	—
Diverse	137 ⁵⁰	—	—	—	130 ⁰⁰
Summa	141,892⁹²	156,174²⁰	161,272⁷⁴	188,148⁶³	177,075⁴⁵
<i>Kredit.</i>					
<i>Utgifter.</i>					
Till sjukvårdsfonden ...	4,135 ³⁴	8,929 ⁰²	11,270 ³³	13,208 ⁹⁷	9,382 ²⁶
Till folkundervisningens befrämjande	2,800	2,800	2,800	2,900	2,825
Till folkhögskolan i Bie ..	2,300	2,300	2,300	2,300	2,300
Till idiotanstalten i Strengnäs	1,200	1,500	1,500	1,500	2,400
Till högre folkskolan i Malmköping	300	300	300	300	300

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Till elementarläroverk för flickor	—	—	—	2,750	2,750
Till blindundervisningen ..	—	—	—	56 ²⁵	300
Till öfveråriga döfstumas undervisning	500	400	700	726 ⁶⁷	300
Till Södermanlands fornminnesförening	500	500	500	500	500
Till prisbelöning af hästar	1,500	1,398 ¹⁰	1,495 ⁵²	1,868 ³⁸	1,927 ⁹⁷
Till rofdjurs dödande	2,343 ⁶⁰	2,866 ⁵⁰	4,266 ⁸⁰	5,007 ¹⁰	4,840 ⁷⁰
Till vägförbättringar	—	2,425	—	2,000	4,500
Till prenumeration af tidsskrifter	204	216 ⁷⁵	216 ⁷⁵	216 ⁷⁵	216 ⁷⁵
Till huselöjdens upphjelpande	535	1,925	2,500	2,500	3,500
Till resekostnader åt landstingsmän, revisorer m. fl.	1,355 ⁸¹	1,237 ²⁸	1,231 ⁹⁵	1,395 ⁴³	1,155 ⁸⁵
Till aflönningar	850	850	850	850	850
Till hyror	220	250	250	250	250
Till annons- och tryckningskostnad, postporto m. m.	460 ⁶⁸	643 ³⁴	464 ²⁰	512 ⁵¹	441 ⁶²
Till skogskulturens befrämjande	—	—	2,000	2,000	2,000
Till fiskerinäringens do ..	3,000	1,000	2,000	2,000	2,000
Anslag till distriktsveterinärer	3,550	3,500	3,400	3,750	3,600
Anslag till länskalendern	—	—	—	1,000	—
Räntor	83 ³³	—	—	— ⁵⁶	1,350
Diverse	38 ⁴³	22 ²⁴	2 ⁸⁸	4 ⁹⁴	2 ⁸³
Behållning till nästkommande år	116,016 ⁷³	123,110 ⁹⁷	123,224 ³¹	140,551 ⁰⁷	129,382 ⁴⁷
Summa	141,892⁹²	156,174²⁰	161,272⁷⁴	188,148⁶³	177,075⁴⁵
b) Sjukvårdsfonden.					
<i>Debet.</i>					
Behållning från nästföregående år	18,501 ⁴¹	5,349 ⁵⁰	8,112 ⁴⁸	10,120 ⁰⁸	13,354 ⁴¹
<i>Inkomster.</i>					
Kurhus- och sjukvårdsmedel	28,157 ¹⁵	28,202 ⁸⁵	28,336 ²⁰	28,549 ²⁵	28,937 ²⁰
Räntemedel	200 ⁶⁴	93 ¹⁷	58 ⁷²	62 ⁰⁵	43 ¹³
Från landstingskassan öfverförda	4,135 ³⁴	8,929 ⁰²	11,270 ³³	13,208 ⁹⁷	9,382 ²⁶
Summa	50,994⁵⁴	42,574⁵⁴	47,777⁷³	51,940³⁵	51,717⁰⁰
<i>Kredit.</i>					
<i>Utgifter.</i>					
Till länslasarettens och kurhusens underhåll ..	29,633	33,495	36,106 ⁵²	37,650 ⁴⁰	40,240 ⁴⁴
Till lasarettbyggnaden i Nyköping	15,000	—	—	—	—
Extra anslag till Strengnäs lasarett	—	—	500	—	—
Till Bie badlasarett	850	850	850	850	850
Räntor	136 ⁸²	117 ⁰⁶	151 ⁹³	85 ⁵⁴	175
Diverse	25 ²²	—	49 ²⁰	—	55 ⁰⁸
Behållning till nästföljande år	5,349 ⁵⁰	8,112 ⁴⁸	10,120 ⁰⁸	13,354 ⁴¹	10,396 ⁴⁸
Summa	50,994⁵⁴	42,574⁵⁴	47,777⁷³	51,940³⁵	51,717⁰⁰

6. Politi.

A) **Undervisningsväsendet.** *Folkundervisningen* har under denna period, likasom förut, omfattats med nit och intresse. Vid 1885 års slut funnos 253 skolhus, deraf 43 under perioden blifvit uppförda, hvarjemte begagnades 8 förhyrda lokaler. Undervisningen uppehölls år 1885 i de egentliga folkskolorna af 222 lärare och lärarinnor samt i småskolorna af 151 lärarinnor.

Under samma år undervisades i folkskolorna 14,693 barn och i småskolorna 5,703, hvarförutom 265 barn undervisades i ambulatoriska skolor. Jemföras dessa siffror med dem, som meddelats för nästföregående period, visar sig att under perioden en ej oväsentlig tillökning egt rum.

Särskildt må nämnas rörande *folkskoleväsendet i Eskilstuna*, hvarest den jämförelsevis stora arbetarebefolkningen kräver stora uppoffringar i detta hänseende, att under perioden uppförts ett nytt folkskolehus af sten, som dock först under år 1886 blifvit fullt färdigt, för en kostnad af 49,000 kronor. Det äldre folkskolehuset, bygd på 1860-talet och sedermera tillbyggt, innehåller 16 läsesalar och har ett taxeringsvärde af 70,000 kronor. Emellertid hafva dessa skolhus icke funnits tillräckliga, utan, jemte det lokal måst förhyras för småskolan, hafva tre salar i förra allmänna läroverkets hus måst till folkskolelokal anvisas. Jemväl i Trosa har under perioden uppförts ett nytt större, tidsenligt skolhus med en kostnad för staden af 15,000 kronor.

Statsverkets lönestillskott åt lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor under perioden hafva utgått med följande belopp:

	Folk- och småskolor.	S. k. fortsättningskolor enl. Kungl. kungörelsen den ¹¹ / ₉ 1877.
	K r o n o r.	
År 1881	91,358 ³²	950
» 1882	95,310 ⁴¹	1,075
» 1883	98,370 ⁸²	1,250
» 1884	110,834	1,225
» 1885	114,300 ¹⁰	1,450
Summa	510,173⁶⁵	5,950

Jemväl under förevarande period har Landstinget frikostigt bidragit till folkundervisningens befrämjande. Genom beslut år 1880 beviljade Landstinget för åren 1881—1883 dels till fortsättande af det förut inrättade seminariet för bildande af lärarinnor i småskolor 2,400 kronor årligen, dels till 2 stipendier för att lemna lärare eller lärarinnor vid folkskolor inom länet tillfälle att under 4 å 6 veckors tid besöka något statens seminarium 150 kronor, dels till reseersättning åt lärare eller lärarinnor i mindre bemedlad ställning, hvilka i och för beivrande af kretsmöten, som blifvit af folkskoleinspektören utlysta, nödgats underkasta sig kännbara pekuniära uppoffringar, 250 kronor. År 1883 förnyades dessa anslag för åren 1884, 1885 och 1886, hvarjemte sistberörda anslag då höjdes till 500 kronor. Genom

beslut år 1884 ökades anslaget till seminariet för åren 1885 och 1886 med 50 kronor årligen, att af dess styrelse i mån af behof användas till betalning af ifrågakommande pensionsavgifter för lärare och lärarinnor vid seminarium. Samtliga dessa anslag äro ställda till folkskoleinspektörens disposition, hvilken för deras användande årligen redovisar till Landstinget med rätt för honom att, derest något är öfverskott å någon titel skulle uppkomma, få ett nästföljande år använda anslaget under samma titel.

Det nyss omnämnda seminariet, som varit i verksamhet sedan år 1878, förlades år 1880 till Malmköping. Den årliga undervisningstiden har varit 8 månader; elevantalet omkring 30 om året; undervisningen har uppehållits af en lärare och en lärarinna.

För bibringande af högre kunskaper i de till folkskolan hörande ämnen eller särskilda för vissa yrken eller handteringar tjenliga fackkunskaper må nämnas, förutom slöjdskolorna, för hvilka förut redogjorts, följande anstalter:

Högre folkskolan i Malmköping, hvars ändamål är att åt gossar, hvilka förut hafva inhemtat kunskaper, motsvarande folkskolans kurs, meddela fortsatt undervisning, så att de derifrån kunna ingå i tekniska skolor, handel, yrken eller jordbruk. Undervisningen, som fortgår vanligen 24 veckor under höst- och vintermånaderna, bestrides af en lärare. Elevernes antal var läsåret 1882—1883 30 stycken och under läsåret 1884—1885 18 stycken. Till skolans underhåll och lärarens aflöning har utgått statsbidrag med 1,200 kronor för hvarje år under perioden samt ett årligt bidrag af Landstinget af 300 kronor; hvarjemte bidrag lemnats af köpingen Malmköping och terminsavgifter af lärjungarne uppburits, ehuru till ringa belopp.

Tekniska söndags- och aftonskolan i Eskilstuna:

Denna skola har under perioden blifvit försedd med ett nyuppfördt, år 1883 färdigt lärohus af sten, bekostadt af Eskilstuna stad, taxerad till 67,500 kronor. Skolan uppehålls med statsunderstöd, som utgått med 6,600 kronor hvarje af åren 1881—1884 samt 8,000 kronor år 1885. Under sista året har skolan haft 7 lärare och 160 lärjungar på 3 afdelningar. Lärokursen är treårig med undervisning i matematik, mekanik, linearritning, teknologi, fysik, kemi, frihandsteckning, modellering, gravering, träsnideri, svenska språket och bokföring. Enligt Kungl. Brevet den 18 november 1881 sammansattes skolans styrelse numera sålunda att Kungl. Maj:t utser ordförande och en ledamot, skolans föreståndare är sjelfskrifven ledamot, hvarjemte två ledamöter utses af stadsfullmäktige. De ej sjelfskrifne tre ledamöter väljas för 3 år.

Lägre tekniska yrkesskolan i Nyköping inrättades år 1883 och har till ändamål att åt ynglingar, som egnat sig åt praktiska yrken, meddela undervisning i svenska språket, aritmetik, geometri, algebra, fysik, välskrifning och teckning (konstruktionsritning och frihandsteckning). Hittills hafva under hvarje termin omkring 50 ynglingar begagnat sig af undervisningen i ett eller flere af ofvannämnda läroämnen. Desse ynglingar, hvilka tillhört skilda yrken, hafva i allmänhet haft en ålder af 12—20 år. Vid skolan äro anstälde 3 lärare, nemligen 2 folk-

skollärare och 1 ingenjör, den sistnämnde för undervisning i teckning. Undervisningen har pågått 2 timmar under hvardera af veckans fem första söckendagar från klockan $\frac{1}{2}$ 8 till klockan $\frac{1}{2}$ 10 eftermiddagen. Omkostnaderna för skolan, hvilka under sista året uppgingo till omkring 900 kronor, hafva bestridts till en del, 350 kronor, af statsmedel och i öfrigt med anslag från kommunen.

Länets *folkhögskola*, som fortfarande varit förlagd vid Bie, har under året fortgått på samma sätt som förut. Undervisningen, som besörjts af två lärare, i lärokurser från och med den 1 november till början af näst påföljande maj, har meddelats åtföljande antal elever, nemligen läsåret 1880—1881 å 17, 1881—1882 å 16, 1882—1883 å 23, 1883—1884 å 26 och 1884—1885 å 36. Förutom elevernes terminsafgifter har skolan åtnjutit anslag af Landstinget med 2,300 kronor årligen och af statsverket med 1,800 kronor år 1881, 1,600 kronor år 1882 samt 2,000 kronor hvar och ett af åren 1883, 1884 och 1885.

Den *högre elementarundervisningen för gossar* meddelas vid de endast på klassiska linien fullständiga läroverken i Strengnäs och Nyköping samt femklassiga läroverket i Eskilstuna. Lärarepersonalen har utgjort: i Strengnäs 1 rektor, 7 lektorer, 7 adjunkter och 1 öfningslärare; i Nyköping 1 rektor, 5 lektorer, 8 adjunkter och 3 öfningslärare samt i Eskilstuna 1 rektor, 5 kolleger och 3 öfningslärare. Lärjungarnes antal har varit:

Vid läroverket i	1881.		1882.		1883.		1884.		1885.	
	Vår-terminen.	Höst-terminen.	Vår-terminen.	Höst-terminen.	Vår-terminen.	Höst-terminen.	Vår-terminen.	Höst-terminen.	Vår-terminen.	Höst-terminen.
Strengnäs	101	111	106	98	97	112	117	131	132	132
Nyköping	188	195	197	201	204	183	181	190	186	186
Eskilstuna	102	90	87	95	92	84	78	80	77	70
Summa	391	396	390	394	393	379	376	401	395	388

I Eskilstuna har under perioden nytt läroverkshus blifvit uppfördt för en totalkostnad af 60,843 kronor 55 öre, hvaraf 13,623 kronor 17 öre lemnats af läroverkets egen byggnadsfond och de öfriga medlen af staden, som till lättnad för sina utgifter härutinnan, jemlikt Kungl. Brevfen den 6 april 1882 och den 11 juli 1884, erhållit rättighet att för en tid af högst 25 år uppbära lärjungarnes till byggnadsfonden ingående afgifter med vilkor att staden, under den tid terminsafgifterna ingå till stadskassan, ej mindre underhåller läroverkets alla lokaler och inredningsmateriel, såsom möbler och dylikt, än ock bekostar brandförsäkring och andra läroverkets fastigheter åliggande utgifter. Detta läroverkshus, byggt af sten, innehåller 12 rum och har blifvit försedt med nutida apparater för uppvärmning och kraftig ventilation. Huset började för skolan användas med höstterminen 1885.

För den *qvinliga högre undervisningen* finnas inom länet trenne elementarläroverk för flickor, nemligen de äldre i Nyköping och Eskilstuna samt ett under perioden nybildadt i Strengnäs, hvilket trädde i verksamhet den 1 september 1882. Med alla tre är förenad en småskola för flickor och gossar. Undervisningen, som meddelats i Nyköping och Eskilstuna å en

förberedande afdelning och 7 klasser samt i Strengnäs i fem afdelningar, hvar och en med en nedre och en öfre ring, har fortgått i två läseterminer årligen, i det närmaste sammanfallande med goss-elementarläroverkens. Lärarekrafterna utgjordes år 1885 vid Nyköpings läroverk af 14 lärarinnor och 2 lärare, i Eskilstuna 10 lärarinnor och lärare, förutom 3 öfningslärare, och i Strengnäs af 8 lärarinnor och 4 lärare.

Lärjungeantalet har varit följande:

Vid läroverket i	1881.		1882.		1883.		1884.		1885.	
	Vår-terminen.	Höst-terminen.	Vår-terminen.	Höst-terminen.	Vår-terminen.	Höst-terminen.	Vår-terminen.	Höst-terminen.	Vår-terminen.	Höst-terminen.
Nyköping	88	90	93	80	78	70	76	83	85	97
Eskilstuna	75	88	93	106	108	100	109	103	100	117
Strengnäs	—	—	—	34	37	42	43	40	44	44
Summa	163	178	186	220	223	212	228	226	229	258

Förutom terminsafgifter, hvilka uppgått till 50 å 175 kronor, hafva dessa läroverk åtnjutit understöd dels af statsmedel, uppgående till 1,000 kronor för hvardera af åren 1881 och 1882, 2,300 kronor år 1883 och 2,800 kronor hvardera af åren 1884 och 1885, och dels af Landstinget med 2,750 kronor för åren 1884 och 1885. Då ändamålet med sistberörda anslag var, att skolorna skulle komma i tillfälle att genom billigare terminsafgifter lemna tillträde för jemväl mindre bemedlade elever, fästes vid anslagens tillgodonjutande såsom vilkor, att läroverken årligen på ansökan skulle lemna åt mindre bemedlade, välartade och för studier väl begåfvade qvinliga lärjungar från länet, läroverken i Nyköping och Eskilstuna 2 friplatser och 4 platser mot en terminsafgift af högst 25 kronor samt det i Strengnäs 2 friplatser och 2 platser mot högst 25 kronors terminsafgift.

Af *uppfostringsanstalter* finnas inom länet:

1:o) *Nyköpings barnhem*, hvars verksamhet fortgått efter samma plan som förut. Antalet barn, som derstädes åtnjuta vård, har årligen utgjort 10 stycken. Den för anstaltens bestånd samlade fonden uppgick år 1885 till 24,219 kronor 96 öre.

2:o) *Barnhemmet i Eskilstuna*, inrättadt för omkring 25 år tillbaka till förmån för Eskilstuna stad samt Klosters och Fors socknar. Det begagnas hufvudsakligen af staden, som der haft omkring 15 barn ständigt intagna mot betalning af fattigkassan. Anstaltens bokförda tillgångar vid 1885 års slut voro:

fastighet.....	kronor	6,000—
utlånade medel.....	"	20,500—
inventarier.....	"	800—
diverse tillgångar.....	"	306.59
Summa kronor		27,606.59;

men barnhemmet har i sin fastighet en intecknad skuld å 3,000 kronor, som dock är räntefri och ouppsägbar så länge anstalten finnes till.

3:o) *Idiotanstalten i Strengnäs*. Enligt beslut 1879 har Landstinget, med återupplifvande af ett redan år 1874 fattadt beslut, till nämnda anstalt lemnat ett årligt anslag af 1,200 kronor, under vilkor att anstalten för dessa medel emottager

fyra idioter från länet, med rättighet för anstalten att af kommuner eller målsmän uppbära högst 150 kronor för hvarje idiot, hvilken ersättning dock, enligt sistberörda beslut, kan få höjas för öfriga platser, med företrädesrätt jemväl för dessa platser för idioter från länet, såvidt för dem betalas samma afgift, som från annat håll. Dessutom har Landstinget tillåtit, att inrättningens mathållning ställes i förbindelse med Strengnäs lasarett, så att behöfliga matportioner derifrån erhållas och lasarettet ersättes efter gällande portionspris, samt att lasarettets bad- och tvättinrättning får af anstalten fritt begagnas. Anstaltens direktion utser de barn, hvilka företrädesvis böra komma i åtnjutande af vård inom anstalten. Genom beslut år 1881 höjdes anslaget för åren 1882—1884 till 1,500 kronor och år 1884 höjdes detsamma ytterligare till 2,400 kronor att utgå med 300 kronor för hvarje å anstalten intagen idiot från detta län; hvarjemte då bestämdes, att, som anstalten hufvudsakligen borde vara en uppfostringsanstalt och endast i ringa mån en asyl, de af Landstinget lemnade anslag icke någon längre tid finge tillgodonjutas af den eller de elever, som efter någon tids vistande vid anstalten icke visade anlag till utveckling eller förbättring.

I detta sammanhang torde böra nämnas, att från den under Landstingets förvaltning stående »fonden för länets arbets- och förbättringsanstalt», hvarom här nedan under rubriken »Fromma Stiftelser» närmare redogöres, blifvit, på grund af Kungl. Brevven den 30 november 1876 och den 21 oktober 1881, för vanartiga barns inlösande och underhåll å förbättringsanstalt utbetaldt år 1881 75 kronor, 1882 300 kronor, 1884 193 kronor 75 öre samt år 1885 150 kronor.

Från Landstingets kassa har för hvart och ett af åren 1881—1883 beviljats ett anslag af 500 kronor samt för hvarje af åren 1884 och 1885 1,000 kronor att utgå årligen, med 100 kronor för hvarje, till öfveråriga, obemedlade döfstummelever, som äro eller varda intagna å någon af anstalterna i Skara, Vadstena eller Bollnäs.

Vid 1883 års landstingsmöte beviljades ett årligt anslag af 600 kronor att under tre år från och med 1884 utgå med högst 150 kronor årligen till kostnadsbidrag för hvarje obemedladt barn från Södermanlands län, hvilket varder antaget som elev vid statens blindskola i Vexjö. Af detta anslag har ock utbetalts under år 1884 ett belopp af 56 kronor 25 öre och år 1885 300 kronor.

B) Helso- och sjukvård. Länslasarettens äro fortfarande fyra, nemligen i Nyköping, Eskilstuna, Strengnäs och Flen, hvar till komma tvenne sjukhem i Mariefred och Trosa. Den nya lasarettbyggnaden i Nyköping, som i förra femårsberättelsen omförmältes, har under perioden blifvit färdig och afsynad, så att de sjuke kunde dit inflytta den 1 augusti 1882. Denna byggnad, som är belägen utanför staden på en numera till park inrättad, öppen större plats samt har ett prydligt yttre, innehåller 3 våningar med 10 sjukrum, deraf 2 för kurhuspatienter och 3 enskilda rum, operationssal, rum för läkaren med flere, samt kök, rum för betjeningen, badrum, 2 celler, källare med mera. Sjuksängarnas antal äro 50, hvaraf 8 för kurhuspatienter; de 2 cellerna äro så anordnade, att de vid behof kunna användas äfven för andra sjuke än sinnessjuke. Kostnaderna för byggnaden hafva bestridts genom anslag af Landstinget 75,000 kro-

nor, genom sammanskott af kringliggande kommuner 10,000 kronor, genom disposition af den för det gamla lasarettets försäljning inflytande köpeskillingen 17,525 kronor samt af diverse effekter 802 kronor 16 öre, genom reserverade lasarettmedel 1,744 kronor 37 öre samt genom arrenden och räntor 1,221 kronor 68 öre.

Kostnaden för byggnaden har deremot utgjort:

för sjelfva lasarettbyggnaden	kronor	87,120 ⁵⁴
vattenledningen	»	8,709 ⁷⁴
parkanläggningen	»	3,514 ⁰³
inköp af utredningspersedlar	»	6,341 ³⁷

Summa kronor 105,685⁶⁸.

Rörande antalet sjuke och sjukvårdskostnaderna vid länets lasarett och kurhus samt hospitalet för sinnessjuke i Nyköping meddelas nedanstående tabell:

År.	Lasarettens.			Kurhusen.			Totalkostnaden för den egentliga sjukvården.	
	Vårdade.	Underhållsdagar		Vårdade.	Underhållsdagar		Kronor	
		för hela sjukhuset.	för hvarje sjuk.		för hela sjukhuset.	för hvarje sjuk.	för hela sjukhuset.	för hvarje sjuk.
<i>Lasarettet och kurhuset i Nyköping.</i>								
1881	223	9,435	42.4	30	983	32.7	8,615 ⁶⁷	0 ⁸³
1882	226	8,211	36.7	25	1,035	41.4	8,729 ⁶⁴	0 ⁹⁴
1883	259	10,016	38.6	21	756	36.0	9,639 ²⁰	0 ⁹⁰
1884	248	9,070	36.5	16	569	35.6	10,633 ³⁴	1 ⁰⁹
1885	243	8,446	34.7	12	454	37.8	9,258 ⁴⁸	1 ⁰⁴
<i>Lasarettet och kurhuset i Eskilstuna.</i>								
1881	378	13,387	35.4	26	1,007	38.7	16,690 ⁵³	1 ¹⁶
1882	342	14,113	41.2	18	668	37.1	17,739 ⁴⁶	1 ²⁰
1883	329	12,295	37.3	16	584	36.5	17,131 ⁴⁵	1 ³³
1884	341	12,513	36.7	19	524	29.7	16,355 ⁴⁵	1 ²⁵
1885	313	12,601	40.2	13	440	33.3	16,737 ⁰³	1 ²⁰
<i>Lasarettet och kurhuset i Strengnäs.</i>								
1881	156	4,697	30.1	5	145	29	7,463 ⁹⁰	1 ⁵⁴
1882	142	4,528	31.8	7	266	38	7,814 ¹⁵	1 ⁶²
1883	141	4,566	32.3	3	84	26	8,760 ⁴⁰	1 ⁸⁸
1884	133	5,004	37.6	5	90	18	8,694 ⁴⁶	1 ⁷⁰
1885	131	4,679	35.7	8	247	30.9	7,864 ⁵⁰	1 ⁵⁹
<i>Lasarettet och kurhuset i Flen.</i>								
1881	242	6,060	25.0	9	437	38.5	7,866 ²⁹	1 ²¹
1882	216	6,863	31.3	7	226	32.2	8,814 ⁸⁸	1 ¹⁰
1883	233	7,283	31.2	9	291	32.3	9,451 ²⁷	1 ²⁴
1884	220	6,120	27.8	8	233	29.1	8,065 ⁸³	1 ²⁶
1885	215	7,055	32.3	8	321	40.1	9,875 ⁶⁷	1 ³³

År.	Vårdade.	Underhållsdagar		Totalkostnaden för den egentliga sjukvården.	
		för hela sjukantalet.	för hvarje sjuk.	Kronor	
				för hela sjukantalet.	för hvarje sjuk.
<i>Nyköpings hospital.</i>					
1881	93	25,470	273·9	23,534·13	92·40
1882	98	25,249	257·6	23,836·74	94·40
1883	88	25,566	290·5	23,908·83	93·52
1884	87	25,959	298·4	24,928·24	96·03
1885	85	25,720	309·6	24,057·55	93·54

År.	Mariefred.	Trosa.
	Kronor.	
1881	1,200	600
1882	1,600	800
1883	1,600	1,000
1884	2,000	1,000
1885	2,000	1,000

I Eskilstuna finnes dessutom inrättadt ett epidemisjukhus för sådana sjukdomar, hvilka ej å länslasarettet behandlas. Under gängse epidemier har detta sjukhus verkat särdeles gagnande genom det derstädes beredda tillfället till afsöndring af de sjuke. Staden har dock fått vidkännas ett ej obetydligt årligt tillskott för sjukvården å detta sjukhus. År 1885 utgjorde sjukhusafgifterna allenast 1,917 kronor 60 öre, men sjukvårdskostnaden uppgick till 4,145 kronor 71 öre.

För antalet *läkare* har redogjorts i första afdelningen af denna berättelse. *Barnmorskornas* antal uppgick vid periodens slut till 91 stycken, deraf 23 i städerna och 68 på landsbygden. Af dessa voro 62 examinerade och godkända uti instrumental förlossningskonst.

Apoteken i länet äro 9, deraf 2 i Nyköping samt 1 i Strengnäs, Mariefred, Eskilstuna, Trosa, Malmköping, Vestra Vingåker och Björnlunda. Filialapotek och medikamentsförråd finnas dessutom i Stensjö, Torshälla, Flen och Bie.

Helsobrunnar och *badanstalter* inom länet äro Augustenbad vid Bie i Floda socken och Hellby i Torshälla socken.

Läkarnes vid lasarettens aflöning har utgjort: för de vid Nyköpings och Eskilstuna lasarett anställda 2,000 kronor, deri beräknade 500 kronor hyresbidrag; till läkaren i Strengnäs, med hyresbidrag, 1,500 kronor; och vid lasarettet i Flen 1,200 kronor. Legosängsavgifterna hafva under hela perioden, likasom förut, utgått efter tre klasser med 85, 65 eller 40 öre för dygn, hvar till kommit tillökning i afgiften med 50 öre om dagen vid Nyköpings lasarett och 75 öre vid hvarje af de öfriga lasarett för sjukvård i enskildt rum. Sjukvårdsavgiften har under perioden debiterats med 50 öre för hvarje mantalsskrifven man och 25 öre för kvinna.

Till *sjukhemmen* i Mariefred och Trosa, hvilka under perioden tillökats, så att sjuksängarnas antal numera uppgår å det förra till 10 och å det senare till 5, har Landstingets anslag utgått med följande belopp, nemligen:

Tab. Litt. K.

Södermanlands enskilda banks rörelse åren 1881—1885.

År.	Lån		Inrikes vaxlar		Kassakreditiv	
	utgifna.	inbetalda.	diskonterade.	infriade.	uttag.	insättning.
Balans från 1880	1,636,014·58	—	618,548·08	—	1,003,398·22	—
1881	3,375,890·00	3,431,264·58	2,877,585·91	2,724,744·79	7,061,597·43	7,046,650·62
1882	3,931,770·00	3,746,340·00	3,178,524·47	3,051,330·98	7,020,172·61	6,950,152·33
1883	4,546,560·00	4,235,005·00	3,606,637·22	3,397,165·02	7,370,712·51	7,207,262·44
1884	5,084,916·54	4,747,901·00	4,317,042·22	4,377,991·36	7,524,970·77	7,467,904·15
1885	5,798,949·00	5,633,177·54	3,709,479·64	3,753,842·34	6,939,273·07	6,965,070·89
Balans till år 1886	—	2,580,412·00	—	1,002,743·05	—	1,283,084·18
Summa	24,374,100·12	24,374,100·12	18,307,817·54	18,307,817·54	36,920,124·61	36,920,124·61

År.	Depositioner		Upp- och afskrifning		Postremissvaxlar		Sammanlagda kassaomsättningen.
	insatta.	uttagna.	insättning.	uttag.	försålda.	infriade.	
Balans från 1880	2,304,804·11	—	820,210·36	—	112,032·81	—	—
1881	3,721,673·11	3,697,050·77	6,972,976·88	7,078,550·54	10,477,720·99	10,431,656·85	91,089,239·05
1882	3,434,466·29	3,372,540·14	7,095,168·94	7,019,403·36	10,587,841·66	10,533,480·55	96,327,248·13
1883	3,716,210·66	3,142,486·41	7,422,682·11	7,563,057·49	11,513,194·47	11,577,083·93	96,822,773·21
1884	3,754,552·85	3,303,335·15	8,073,594·69	7,874,728·01	11,760,539·19	11,766,096·71	102,114,478·53
1885	3,293,969·73	3,199,367·98	7,326,410·43	7,400,981·93	11,634,131·09	11,506,637·24	97,036,913·69
Balans till år 1886	—	3,510,896·30	—	774,322·08	—	270,504·93	—
Summa	20,223,676·75	20,223,676·75	37,711,043·41	37,711,043·41	56,085,460·21	56,085,460·21	483,390,652·61

Till badlasarettet vid Bie har jemväl under hela denna period landstinget lemnat ett årligt anslag af 850 kronor mot vilkor att minst 30 platser der upplåtas kostnadsfritt hvarje sommar åt af respektive kommunalstyrelser förordade obemedlade sjuke från länet, hvilka derstädes utan betalning erhålla bostad, bad, läkarevård, äfvensom kosthåll till nedsatt pris af 8 kronor för hel termin, räknad efter 6 1/2 veckor och utan afdrag af tilläfvventyrs derunder förkortad vistelse vid lasarettet.

Vid Oxelösund, hvilken plats under perioden bebygts med en mängd villor och sommarbostäder, anlades år 1884 varmbadhus. Derefter har platsen, som genom sin närhet till öppna hafvet, friska sjöluft och vackra belägenhet samt derstädes gjorda parkanläggningar och andra anstalter för de besökandes trefnad och bekvämlighet egnar sig till en synnerligen angenäm sommarvistelseort, börjat allt mera besökas ej allenast af invånarne i det närbelägna Nyköping, utan äfven af gäster från aflägsnare delar af riket.

C) **Kredit- och försäkringsanstalter.** Södermanlands enskilda bank är den enda kreditanstalten med hufvudsäte inom länet. Den har hufvudkontor i Nyköping, samt afdelningskontor i Eskilstuna, Strengnäs, Mariefred, Vingåker, Malmköping och Gnesta. Dess verksamhet inhemtas af tabellen *Litt. K.* (å föregående sida).

Dessutom har Mälareprovinsernas enskilda bank bedrifvit bankrörelse här i länet vid ett afdelningskontor i Eskilstuna och ett s. k. kommissionskontor i Nyköping.

För fastighetskrediten inom länet anlitas å landsbygden förnämligast Mälareprovinsernas Hypoteksförening och inom städerna Södermanlands stadshypoteksförening, hvilken sistnämnda omfattar länets samtliga städer och Södertelge. I sistnämnda förening voro vid periodens slut belånade 94 fastigheter till ett belopp af 647,600 kronor.

För Södermanlands läns *brandstodsbolag*, som lemnar försäkring å byggnader och lösegenom på landsbygden, redogöres i **tabell N:o 7.**

Vid en jemförelse med förhållandena under nästföregående femårsperiod synes, att försäkringsbeloppet, som vid nämnda periods slut utgjorde 115,426,630 kronor, vid 1885 års utgång vuxit till 131,182,260 kronor. Utbetalda brandskadeersättningar under förevarande period hafva utgjort 470,951 kronor, mot 253,199 kronor 41 öre under den föregående. Nytt reglemente för bolaget

antogs af delegarne och fastställdes af Konungens Befallningshafvande den 5 februari 1885.

För försäkring af egendom i länets städer anlitas mest: för fast egendom Städernas Allmänna Brandstodsbolag och för lösegenom Städernas bolag för Försäkring af Lösegenom. Dessutom anlitas dock äfven enskilda inhemska brandförsäkringsbolag, såsom Skandia, Svea och Sverige.

För det år 1879 bildade »Södermanlands läns *försäkringsbolag för hästar och nötkreatur*» redogöres i nedanstående tabell: se *Tab. Litt. J.*

Under år 1884 väcktes fråga om bildande inom länet af ett bolag för försäkring mot hagelskada. Men då på de för sådant ändamål af Rekarne härads hushållningssällskap utsända listorna tecknades allenast 227,500 kronor, allt inom Rekarne härad, måste frågan förfalla. De under nämnda år derefter gjorda bemödandena att vinna delaktighet för länet uti ett inom Vestmanlands län bildadt *bolag för försäkring mot hagelskada* kröntes ej heller med framgång. Den från sistnämnda läns Hushållningssällskaps Förvaltningsutskott utgångna inbjudning härtill, som genom kungörelse i tidningarne och medelst af ordförändarna i hushållningssällskapen utfärdade teckningslistor spreds bland länets jordbrukare, föranledde icke större teckning än af 31,000 kronor, medan ett minimibelopp af försäkrad gröda för 500,000 kronor i Södermanlands län fordrades såsom vilkor för vinnande af delaktighet i bolaget.

D) **Sparbanker.** Inom länet finnas fortfarande tolf sparbanker och får Landshöfdingeembetet rörande dessas verksamhet hänvisa till de årliga uppgifter, som meddelas i den af Kungl. Statistiska Centralbyrån utgifna »Statistisk Tidskrift». Här må dock nämnas, att antalet delegare, som vid 1880 års slut utgjorde 25,686 med en kapitalbehållning af 4,630,960 kronor, under perioden vuxit till 30,238 med en kapitalbehållning af 6,368,763 kronor 50 öre. Ökningen af sparbanksrörelsen har sålunda under denna femårsperiod varit ej obetydligt större än under den föregående.

Under denna, likasom under föregående period, har Hushållningssällskapet lemnat ett anslag af 200 kronor årligen, för att genom bestridande af förvaltningsafgifterna och andra dylika afgifter för mindre bemedlade, befordra insättningar i Lifränte- och Kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm. För detta ändamål har ock Hushållningssällskapet haft ett ombud i hvar och en af stä-

Tab. Litt. L.

Södermanlands läns försäkringsbolags för hästar och nötkreatur verksamhet 1881—1885.

	År, då verksamheten börjat.	Infutna försäkringsafgifter eller utdebiterade belopp 1881—1885.	Öfriga inkomster 1881—1885.	Utbetalda skadeersättningar 1881—1885.	Öfriga utgifter 1881—1885.	Försäkringsbelopp		Utdebiteringsgrund.					1881—1885 utbetald ersättning för antal kreatur.
						teknadt under loppet af år 1885.	qvarstående vid slutet af år 1885.	Utdebiterade öre för hvarje 100 kronors ansvarighetsbelopp.					
								1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	
K r o n o r .						Ö r e .							
Hästar	1879	144,479 ⁷¹	1,605 ⁴⁰	121,679 ⁰¹	37,332 ¹⁶	285,541	1,722,967	105	115	155	190	215	293
Nötkreatur	"	100,109 ¹⁸		87,183 ¹²		71,270	339,418	155	150	188	182	245	953
Summa	—	244,588 ⁸⁹	1,605 ⁴⁰	208,862 ¹³	37,332 ¹⁶	356,811	2,062,385	—	—	—	—	—	1,246

Ann. Uppgiften afser tiden 1/3 1881—1/3 1886.

derna Nyköping, Eskilstuna och Strengnäs samt ett å landsbygden, hvilka haft att bemedla dylika insättningar. De belopp, som genom dessa ombuds bemedling ingått till anstalten, hafva varit: år 1881 10,500 kronor, år 1883 11,299 kronor, år 1884 12,926 kronor och år 1885 9,318 kronor; för år 1882 saknas uppgift.

E) Fromma stiftelser. Härom hänvisas till **tabellen N:o 8.**

Bland nya sådana, som under denna femårsperiod tillkommit, anser sig Länsstyrelsen böra särskildt påpeka G. A. Lilljas stiftelse i Nyköping, uppgående till ett kapitalbelopp af ej mindre än 101,749 kronor 90 öre. Rörande denna donation torde därför, utöfver hvad tabellen innehåller, förtjena meddelas följande närmare upplysningar. Genom testamente den 9 januari 1877 förordnade f. d. magistratssekreteraren G. A. Lillja, att hela hans kvarlåtenskap — med undantag af en del effekter och några mindre penningebelopp, som anslogos åt vissa uppgifna personer — skulle efter verkställd realisation ställas under förvaltning af ett särskildt kuratel och i öfverensstämmelse med de föreskrifter, som blifvit i testamentet meddelade, användas till välgörande ändamål. Sedan Lillja den 17 december 1884 affidit samt utredningsmännen sedermera realiserat boet och fullgjort de legat, om hvilka i testamentet blifvit stadgadt, aflemnades i oktober

1885 redovisning till kuratelet. Fonden skall, enligt den affidnes uttryckta önskan, användas på det sätt, att kapitalet utlanas mot inteckningssäkerhet, att af räntan årligen afsättes en sjettedel, som hvart tionde år lägges till kapitalet, samt att den återstående räntan ($\frac{5}{6}$) fördelas i tre lika delar, af hvilka den ena tillfaller Nyköpings barnhem, den andra utgår till pauvres honteux och den tredje användes dels till stipendier åt studerande, utgångne från Nyköpings högre allmänna läroverk, och dels till allmosor åt stadens fattige.

Af de i förra femårsberättelsen omnämnda *arbetareföreningarna* har den i Eskilstuna under perioden upplöst sig, sedan den skänkt sin kvarvarande behållning till hjälp åt mindre bemedlade barn i skolåldern; men en inom föreningen bildad sjuk- och begravningskassa med särskild fond fortfar med sin verksamhet. Nyköpings arbetareförening räknade vid periodens slut 468 medlemmar och egde en behållning i sina kassor af 25,828 kronor 88 öre.

F) Fattigvården. Härom hänvisas till de af Kungl. Statistiska Centralbyrån offentliggjorda årliga uppgifterna, i hvilka fullständig redogörelse för sistberörda förhållanden finnes afgifven.

Nyköping i Landskansliet och Landskontoret den 2 augusti 1887.

Landshöfdingeembetet:

E. Ploman.

Johan Widén.

Tab. N:o 1.

FOLKMÄNGDEN I SÖDERMANLANDS LÄN ÅREN 1881—1885.

1.	2.	3.	4.	5. Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.						11. Beväringsmanskaf af alla 5 klass. enligt form. H. i nåd. förord. d. 9 febr. 1861.	12. Enligt årets mönsterullor approberade beväringstpligtige.			
				Den 31 december, enligt presterskapets uppgifter.			Hela folkmängden af					Deraf frie från mantalspenningar.		
				Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.			Mankön.	Qvinkön.	Summa.
A landsbygden	år 1881.....	64,294	66,075	130,369	64,306	66,684	130,990	29,548	32,264	61,812	4,913	820		
"	" 1882.....	64,185	66,035	130,220	64,380	65,903	130,283	29,594	31,919	61,513	4,944	782		
"	" 1883.....	64,233	66,255	130,488	64,074	65,872	129,946	29,289	31,772	61,061	4,857	879		
"	" 1884.....	64,611	66,353	130,964	64,483	66,276	130,759	29,440	31,973	61,413	4,871	862		
"	" 1885.....	64,685	66,456	131,141	64,673	66,443	131,116	29,310	32,004	61,314	4,993	926		
I Nyköping stad	år 1881.....	2,138	2,809	4,947	2,095	2,789	4,884	927	1,178	2,105	188	28		
"	" 1882.....	2,189	2,845	5,034	2,127	2,819	4,946	892	1,045	1,937	176	19		
"	" 1883.....	2,229	2,879	5,108	2,171	2,890	5,061	856	1,051	1,907	179	29		
"	" 1884.....	2,316	2,931	5,247	2,231	2,909	5,140	898	1,023	1,921	190	33		
"	" 1885.....	2,389	2,985	5,374	2,311	2,961	5,272	927	1,000	1,927	196	35		
I Eskilstuna stad	år 1881.....	4,124	4,162	8,286	4,131	4,145	8,276	1,907	2,052	3,959	417	69		
"	" 1882.....	4,234	4,290	8,524	4,276	4,306	8,582	2,002	2,174	4,176	414	73		
"	" 1883.....	4,330	4,434	8,764	4,349	4,469	8,818	1,971	2,215	4,186	444	85		
"	" 1884.....	4,418	4,606	9,024	4,459	4,625	9,084	1,981	2,207	4,188	473	72		
"	" 1885.....	4,543	4,728	9,271	4,577	4,746	9,323	2,121	2,278	4,399	505	87		
I Strengnäs stad	år 1881.....	675	920	1,595	704	938	1,642	281	332	613	51	9		
"	" 1882.....	686	926	1,612	706	959	1,665	284	343	627	56	12		
"	" 1883.....	677	902	1,579	701	948	1,649	272	317	589	50	7		
"	" 1884.....	688	919	1,607	720	964	1,684	271	321	592	57	7		
"	" 1885.....	691	923	1,614	733	969	1,702	294	348	642	56	13		
I Torshälla stad	år 1881.....	444	546	990	450	536	986	177	229	406	26	3		
"	" 1882.....	457	536	993	458	524	982	193	218	411	31	2		
"	" 1883.....	505	587	1,092	495	586	1,081	205	246	451	35	9		
"	" 1884.....	531	583	1,114	515	560	1,075	218	220	438	36	7		
"	" 1885.....	524	584	1,108	498	571	1,069	192	230	422	37	4		
I Mariefreds stad	år 1881.....	372	447	819	371	443	814	133	153	286	19	2		
"	" 1882.....	379	439	818	371	459	830	125	161	286	25	2		
"	" 1883.....	375	454	829	366	470	836	114	153	267	21	6		
"	" 1884.....	377	480	857	384	486	870	119	158	277	20	3		
"	" 1885.....	402	499	901	395	507	902	122	165	287	24	6		
I Trosa stad	år 1881.....	264	302	566	249	306	555	92	104	196	13	—		
"	" 1882.....	260	305	565	218	327	545	113	96	209	15	2		
"	" 1883.....	261	310	571	264	302	566	107	91	198	18	6		
"	" 1884.....	273	334	607	261	306	567	89	84	173	16	5		
"	" 1885.....	279	344	623	270	342	612	97	126	223	16	5		
I hela länet	år 1881.....	72,311	75,261	147,572	72,306	75,841	148,147	33,065	36,312	69,377	5,627	931		
"	" 1882.....	72,390	75,376	147,766	72,536	75,297	147,833	33,203	35,956	69,159	5,661	892		
"	" 1883.....	72,610	75,821	148,431	72,420	75,637	148,057	32,814	35,845	68,659	5,604	1,021		
"	" 1884.....	73,214	76,206	149,420	73,053	76,126	149,179	33,016	35,986	69,002	5,663	989		
"	" 1885.....	73,513	76,519	150,032	73,457	76,539	149,996	33,063	36,151	69,214	5,827	1,076		

Tab. N:o 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I SÖDERMANLANDS LÄN ÅREN 1881—1885.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
Särskilda slag af vägar.	Längd af hvarje vägslag vid 1885 års slut.	Deraf under åren 1881—1885		Kostnad för under åren 1881—1885				Längd af indelade, med skjutsanstalter för sedda vägar vid 1885 års slut.	Skjutsanstalter (vid 1885 års slut)			
		fulländade och afsy- nade nya vägar.	omlagda eller be- tydligt för- bättrade väg- sträckor.	fulländade nya vägar.		omlagda eller betyd- ligt förbättrade väg- sträckor.			med entreprenad.		utan	
				Af stats- medel.	Af lands- tingets el- ler kom- munernas medel.	Af stats- medel.	Af lands- tingets el- ler kom- munernas medel.		Gästgif- verier.	Skjuts- stationer.	entrepre- nad.	
	Mil.	Mil.	Mil.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Mil.	Antal.	Antal.	Antal.	
A landsbygden:												
allmänna landsvägar.....	93.6	—	1.24	—	—	26,780	15,399	93.6	28	22	1	
häradsvägar.....	31.6	—	—	—	—	—	—	28.2	—	—	—	
socknevägar.....	68.8	0.5	0.26	7,700	1,925	—	350	4.0	—	—	—	
I städerna.....	3.2	—	0.08	—	—	—	13,259	3.2	—	—	—	
Summa	197.2	0.5	1.58	7,700	1,925	26,780	29,008	129.0	28	22	1	
Skjutslegan per mil utgick vid 1885 års slut med:												
1.60 kronor	hvilket är <i>maximilega</i> med entreprenadbidrag..... vid								24	15	—	
	hvilket är " utan "..... " "								3	7	—	
1.06 kronor	hvilket är <i>under maximilega</i> ..... " "								1	—	—	
1.20 kronor	..... " "								—	—	1	
Summa (skjutsanstalter)									28	22	1	
									Kungs- och krono- skjuts.			
Antal utgångna hästar under år 1881..... vid	103	6,823	1,655	970								
" " " " " 1882..... "	110	6,735	1,781	1,122								
" " " " " 1883..... "	115	6,919	1,723	1,015								
" " " " " 1884..... "	157	6,527	1,646	850								
" " " " " 1885..... "	158	6,930	1,579	41								
Summa (hästar)	643	33,934	8,384	3,998								

Tab. N:o 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSJORDAR M. M. I SÖDERMANLANDS LÄN ÅR 1885.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
I. Landsbygden.	Hemman och lägenheter upptagna i jordeboken.			Antal brukningsdelar.	Antal lägenheter, verk och inrättningar, utom de i jordeboken särskildt upptagna (i kol. 2—4).					Taxeringsvärdet (i kronor)	
	Antal.	Mantal.			Jordtorp.	Ryttare-, soldat- och båtsmanstorp.	Backstugor.	Verk och inrättningar.	Hus i köpingar villor, kyrkor m. m.	å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
		Oförmedlade.	Nuvarande.								
A. Kronoegendomar.											
1) Under allmän disposition.											
a) Kungs- och kungsladugårdar samt säterier	27	85 $\frac{3}{8}$	80 $\frac{3}{8}$	18	126	—	22	—	1	1,536,000	8,200
b) Boställen: hemman.....	140	129 $\frac{3}{8}$	103 $\frac{3}{8}$	147	102	5	8	—	1	2,969,400	20,500
lägenheter.....	87	—	—	—	—	—	—	—	1	88,000	22,300
c) Hemman.....	179	118 $\frac{3}{8}$	101 $\frac{3}{8}$	159	102	8	12	3	—	2,490,200	6,500
d) Jordlägenheter.....	143	—	—	—	67	3	36	1	2	1,146,900	250,500
e) Fiskerier.....	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500
f) Verk och inrättningar.....	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50,100
2) Under enskild disposition.											
a) Säterier.....	1	1	1	1	—	—	—	—	—	16,000	—
b) Hemman.....	14	5 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$	14	—	—	—	—	—	57,200	—
c) Jordlägenheter.....	179	—	—	—	5	—	2	—	7	439,660	61,800
d) Fiskerier.....	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,000
e) Verk och inrättningar.....	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	331,500
B. Skatteegendomar.											
a) Boställen: hemman.....	4	2 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	3	2	—	2	—	—	34,000	—
lägenheter.....	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4,700	—
b) Säterier.....	31	38 $\frac{1}{2}$	36 $\frac{1}{2}$	29	171	7	19	4	1	1,397,000	34,400
c) Hemman.....	2,197	1,565 $\frac{1}{2}$	1,204 $\frac{1}{2}$	3,650	1,784	589	179	51	144	33,284,700	1,666,000
d) Jordlägenheter.....	518	—	—	—	1,389	148	342	2	381	800,940	853,600
e) Fiskerier.....	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23,300
f) Verk och inrättningar.....	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,007,500
C. Frälseegendomar.											
a) Boställen: hemman.....	8	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	8	21	—	2	—	—	122,000	70,500
lägenheter.....	4	—	—	2	—	—	—	—	—	3,000	2,000
b) Säterier och ladugårdar.....	261	406 $\frac{1}{2}$	376 $\frac{1}{2}$	284	971	1	77	37	7	15,172,900	236,100
c) Rå- och rörs (insockne) hemman.....	368	205 $\frac{1}{2}$	165 $\frac{1}{2}$	361	470	11	56	6	2	3,779,800	85,700
d) Hemman (utsockne).....	2,258	1,587 $\frac{1}{2}$	1,237 $\frac{1}{2}$	2,365	1,271	535	252	50	94	29,834,300	1,605,100
e) Jordlägenheter.....	687	1 $\frac{1}{2}$	—	—	1,106	128	227	3	145	923,000	750,000
f) Fiskerier.....	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,100
g) Verk och inrättningar.....	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,072,800
D. Andra fastigheter (som ej inräknats härofvän).											
Kyrkor och andra offentliga byggnader.....	—	—	—	—	—	—	—	—	623	—	4,295,305
Frälseräntor.....	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	171,300
Summa	7,143	4,153 $\frac{5}{8}$	3,320 $\frac{3}{8}$	7,041	7,587	1,435	1,236	157	1,509	94,099,700	13,632,605
Deraf fri från bevillning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,261,700	5,064,305
II. Städerna.											
Hela antalet nybygda boningshus 1881—1885.		Mantal.		Antal landerier, jordlotter eller andra brukningsdelar.	Tomter.		Befintliga boningshus 1885.	Verk och inrättningar.	Kyrkor o. andra offentliga byggnader.	Taxeringsvärdet	
		Oförmedlade.	Nuvarande.		Bebygda.	Obebygda.				å jordar.	å hus och tomter.
Nyköpings..... stad	42	—	8 $\frac{1}{2}$	81	565	79	443	26	35	420,200	5,562,700
Strengnäs..... »	16	—	14 $\frac{1}{2}$	250	164	13	209	7	8	298,500	2,423,600
Torshälla..... »	8	—	9 $\frac{1}{2}$ ¹⁾	—	126	8	126	6	4	196,598	583,790
Eskilstuna..... »	98	—	— ²⁾	11	353	32	705	12	10	25,100	6,461,300
Mariefreds..... »	2	—	3 $\frac{1}{2}$	—	86	5	96	—	4	171,350	527,785
Trosa..... »	39	—	5 $\frac{1}{2}$	—	117	27	126	—	5	112,530	503,364
Summa	205	—	41 $\frac{1}{2}$	342	1,411	164	1,705	51	66	1,224,278	16,062,539
Deraf fri från bevillning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,000	2,179,050

1) Jemte 2 $\frac{1}{2}$ mantal i Torshälla socken. — 2) Stadens jord är ej i mantal satt.

Tab. No 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I SÖDERMANLANDS LÄN ÅR 1885.

1. Fideikommissinnehafvarens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. Taxeringsvärdet (i kronor)			14. Summa.							
			Krono.	Skatte.	Frälse.					jordbruks- fastighet.	jordbruks- fastighet.	frälse- ränta.								
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.														
Kammarherre A. Sparre.....	Arnö.....	S:t Nikolai. Bergshammar. Stigtomta. Runtuna.	—	—	7½	12½	—	—	534,100	—	—	—	598,100							
A. Th. Wijubladh.....	Lundby.....	Lid.	—	—	1	—	1	2	34,000	6,500	—	—								
F. von Röök von Block.....	Egersta m. fl.....	Runtuna.	—	—	—	2½	1	—	50,800	—	—	—								
Friherre A. von Plomgren.....	Måstena.....	Bälinge. Tystberga. Lästringe.	—	—	2	12	1	—	223,000	—	—	—								
Grefve C. A. Löwen.....	Sörby.....	Torsäker.	—	—	3	11½	1	2	298,600	13,000	—	—	311,600							
Friherre Aug. Trolle Löwen.....	Gärdesta.....	Lästringe. Tystberga. Sätersta.	—	—	2	6½	—	3	247,000	4,500	—	—	818,700							
	Trollesund.....	Ludgo.	—	—	3½	1½	1	—	3,700	—	—	—								
	Sjösa.....	Svärta. Helgona. S:t Nikolai.	—	1	1	13½	2	—	9,800	—	—	—								
			—	½	—	5	—	—	106,000	—	—	—								
Friherre G. Lowisin å Brandalssund.....	Staf.....	Hölö.	—	2½	—	—	—	—	321,500	—	—	—	34½	3	—	—	38,200	—	—	818,700
Grefve Fr. Bonde.....	Hörningsholm.....	Mörkö.	—	—	6½	26½	2	—	80,000	—	—	—	80,000	—	—	—	—	—	80,000	
	Säfstaholm.....	V. Vingåker.	—	—	14½	9½	3	—	786,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Wibyholm.....	Årdala. Ripsa.	—	¾	8	10½	1	—	525,000	17,500	400	—	—	—	—	—	—	—	—	
			—	—	—	1½	—	—	448,000	22,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
			—	—	—	—	—	—	60,000	2,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Grefve Claes S. Lewenhaupt.....	Claestorp.....	Ö. Vingåker. Stora Malm.	1½	½	12½	6½	7	4	447,100	18,300	1,000	500	—	—	—	—	—	—	—	
Friherre C. J. Bonde.....	Eriksberg.....	"	½	—	14½	45½	3	3	1,515,500	140,100	100	—	—	—	—	—	—	—	—	
		Floda.	—	—	1½	2½	—	—	137,800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
		Skyllinge.	—	2½	—	—	1	—	65,900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
		Nykyrka.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
		Björkvik.	—	—	—	—	—	—	102,800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
C. Franc.....	Vegersberg.....	Floda.	—	—	1	1½	—	1	67,400	4,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Friherre C. Falkenberg.....	Lagmansö.....	Vadsbro. Bettna. Lerbo. Blacksta. Björkvik.	—	—	2	3½	—	1	210,000	—	500	—	—	—	—	—	—	—	—	
			—	—	—	3	—	—	65,000	14,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
			—	—	6½	6½	2	—	269,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
			—	—	—	3½	—	—	97,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Friherre H. Strömfelt.....	Tärnö.....	Husby-Oppunda. Vrena.	—	—	1	4½	1	—	180,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
			—	—	2	1	—	—	70,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kapten Fr. Celsing.....	Fjellskäfte Hellefors.....	Floda. Lilla Mellösa.	—	—	2	9½	4	3	297,700	5,500	2,400	—	—	—	—	—	—	—	—	
			—	7½	—	3½	5	4	201,000	126,300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Tab. No 4.

Södermanlands län.

Tab. N:o 4. (Forts.) EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I SÖDERMANLANDS LÄN ÅR 1885.

1.	2.	3.	M a n t a l.					9.	10.	Taxeringsvärdet (i kronor)					
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e.		Summa.			Antal utjordar, ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar, (fastigheter i städer).	jordbruks- fastighet.	ö annan fastighet.	ö frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.									
Kapten Fr. Celsing	Biby	Gillberga. Oja. Husby-Rekarne.	—	—	6 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{3}{8}$	45 $\frac{1}{8}$	3 4	5 —	364,600 141,000 233,400	11,500 — —	— — —	1,383,400		
Kammarherre L. A. Celsing.....	Fräkentorp Lindholm	Lilla Malma. Barfva.	—	1 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$ 6	18 $\frac{1}{2}$	1 —	3 4	173,900 375,600	16,800 30,800	— —	597,100		
Grefve C. A. Beck-Friis.....	Fiholm.....	Jäder. Kjula. Barfva. Vallby. Kloster.	—	1 $\frac{1}{2}$ 1 $\frac{3}{8}$	8 $\frac{1}{2}$	18 $\frac{3}{8}$ 5 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$	36 $\frac{7}{8}$ 2 $\frac{3}{8}$	4 5 1 —	3 2 — —	803,600 247,600 10,200 9,600 10,500	15,700 5,000 — — —	— — — — —	1,102,200		
Ryttmästaren Friherre J. G. Sack....	Bergshammar.....	Fogdö. Vansö. Barfva.	—	—	4 $\frac{3}{8}$	1 $\frac{3}{8}$ 2 $\frac{3}{8}$ 1 $\frac{1}{2}$	10 $\frac{3}{8}$	— — —	— — —	154,000 62,000 73,400	— — —	— — —	289,400		
Generalmajor S. V. Nauckhoff.....	Näsbyholm	Härad.	—	—	3	3 $\frac{3}{8}$	6 $\frac{3}{8}$	—	—	174,000	—	—	174,000		
Enkefriherrinnan U. Stiernstedt.....	Hesselbyholm	Fogdö. Helgarö.	—	1 $\frac{3}{8}$ —	3 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$ 5 $\frac{3}{8}$	16 $\frac{3}{8}$ 1 $\frac{3}{8}$	— —	— —	213,500 114,300	— —	— —	327,800		
Grefve V. Liljencrantz.....	Heby	Gåsinge. Dillnäs. Kattnäs.	—	1 1	2 $\frac{1}{2}$	— 2 1	7 $\frac{1}{2}$	— — —	— — —	86,800 91,900 14,000	— — 5,400	— — —	198,100		
Hofmarskalken N. A. Wattring	Jakobsberg.....	Björnlunda.	—	—	1 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$	—	—	157,000	—	—	157,000		
Friherre H. Klinckowström.....	Graneberg	Gryt.	—	—	2 $\frac{3}{8}$	$\frac{1}{2}$	3	—	—	118,000	—	—	118,000		
Ryttmästaren F. A. Boström.....	Tynnelsö	Öfver-Selö. Aspö. Strengnäs.	—	—	7 $\frac{3}{8}$	15 — 3 $\frac{1}{2}$	23 $\frac{3}{8}$	— 5 —	2 — —	505,300 25,000 69,000	8,000 — —	— — —	602,300		
Majoren Friherre C. O. Wrangel.....	Säby	Aspö. Strengnäs.	—	2 $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{8}$	2	4 $\frac{3}{8}$ 1 $\frac{1}{2}$	10 $\frac{5}{8}$	— —	— —	174,000 44,000	13,000 —	— —	231,000		
Summa			1 $\frac{1}{2}$	28 $\frac{66}{80}$	141 $\frac{5}{8}$	308 $\frac{3}{8}$	480 $\frac{7}{8}$	69	49	12,108,300	475,300	15,500	12,599,100		

Tab. N:o 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG I SÖDERMANLANDS LÄN ÅR 1885.

1.	2.	3.	M a n t a l.					9.	10.	Taxeringsvärdet (i kronor)					
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e.		Summa.			Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar, (fastigheter i städer).	jordbruks- fastighet.	ö annan fastighet.	ö frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.									
Stafsjö aktiebolag.....	Stafsjö.....	Kila.	—	4 $\frac{3}{8}$	—	2 $\frac{3}{8}$	7 $\frac{1}{2}$	4	4	377,500	170,000	—	547,500		
Hargs fabrikers aktiebolag.....	Harg	Helgona. St Nikolai. Nykoping.	—	1	—	—	—	—	1 1 2	45,000 — —	270,000 26,000 17,700	— — —	358,700		

Förola aktiebolag.....	Förola grufva.....	Svärta.	—	—	—	—	1	1	4,000	16,000	—	20,000	
Stockholms Mjölkförsäljnings-aktiebolag.....	Gustafsberg.....	Hölä.	—	—	—	—	—	1	—	700	—	—	
	Åby mejeri.....	Vagnhärad.	—	—	—	—	—	1	—	2,800	—	—	
	Mejeribyggnader vid Knutsberg.....	Gryt.	—	—	—	—	—	1	—	1,200	—	—	
	Bethesda.....	Frustuna.	—	—	—	—	—	1	—	8,000	—	12,700	
Verbols Fabriksbolag.....	Verbols fabrik.....	Ö. Vingåker.	—	—	—	—	—	1	—	238,900	—	238,900	
Gustafsors Fabriksbolag.....	Gustafsors fabrik.....	Floda.	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	20,000	100,000	—	120,000	
Eskilstuna Jernmanufaktur-aktiebolag	Bordknifs-grepfabrik ochvalk	Fors.	—	1	—	—	—	4	11,600	188,000	—	—	
	Tunafors och Bryggartorps qvarnar.....	Kloster.	—	—	—	—	—	2	—	137,800	—	—	
	Gård m. m.....	Eskilstuna.	—	—	—	—	—	1	—	54,700	—	392,100	
Öberg & C:ni Filfabriks-aktiebolag...	Arbetarebostäder.....	Fors.	—	—	—	—	—	1	—	30,000	—	30,000	
Nyby Bruks-aktiebolag.....	Nyby.....	Torshälla landsf.	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—	—	6	62,500	286,300	—	—	
		Gillberga.	—	1	—	—	—	—	27,300	—	—	—	
		Råby.	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—	3 $\frac{1}{2}$	1	66,000	—	—	442,100	
Hellby Brunnbolag.....	Hellby.....	Torshälla landsf.	—	—	—	—	1	5,000	27,500	—	32,500		
Hellby Hotellbolag.....	Hellby hotell.....	”	—	—	—	—	1	—	15,000	—	15,000		
Nyköpings Teater-aktiebolag.....	Teaterhus.....	Nyköping.	—	—	—	—	—	1	—	40,200	—	40,200	
Nyköpings Hotellbyggnads-aktiebolag	Stora hotellet.....	”	—	—	—	—	—	1	—	180,800	—	180,800	
		”	—	—	—	—	—	1	—	71,000	—	—	
Aktiebolaget Mälaremejeriet.....	Mejeribyggnad.....	Eskilstuna.	—	—	—	—	—	3	—	62,800	—	133,800	
		Gård m. m.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Nyköpings Badhus-aktiebolag.....	Badhuset.....	Nyköping.	—	—	—	—	—	1	—	4,300	—	4,300	
Nyköpings Qvarn- och Bränneri-aktiebolag.....	Qvarn och bränneri.....	”	—	—	—	—	—	2	—	54,000	—	54,000	
Periodens Spinneri-aktiebolag.....	Perioden.....	”	—	—	—	—	3	1	8,200	160,900	—	169,100	
Nyköpings Ångfartygs-aktiebolag.....	Vedgård.....	”	—	—	—	—	—	1	—	1,000	—	1,000	
Per Löfvenii Ångfartygs-aktiebolag...	”.....	”	—	—	—	—	—	1	—	1,000	—	1,000	
Eskilstuna Öfre Kanal-aktiebolag.....	Hamnområde.....	Eskilstuna.	—	—	—	—	—	1	—	2,000	—	2,000	
Eskilstuna Bryggeri-aktiebolag.....	Gård m. m.....	”	—	—	—	—	—	4	—	196,300	—	196,300	
		”	—	—	—	—	—	10	—	410,700	—	—	
Munktells Mekaniska Verkstads aktiebolag.....	Afsöndring från Eskilstuna kungsladugård.....	Kloster.	—	—	—	—	—	1	—	4,500	—	415,200	
		Eskilstuna.	—	—	—	—	—	1	—	41,500	—	41,500	
Söderbloms Gjuteri-aktiebolag.....	Gård m. m.....	Eskilstuna.	—	—	—	—	—	1	—	41,500	—	41,500	
		Summa	—	10 $\frac{1}{2}$	—	2 $\frac{1}{2}$	13 $\frac{3}{4}$	10	59	627,100	2,821,600	—	3,448,700

Tab. N:o 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAGTERS UNDERSÅTAR I SÖDERMANLANDS LÄN ÅR 1885.

42 Södermanlands län.

1. Främmande magtens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken.	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satta jord.	10. Antal verk och inrättningar.	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	Frälse.		Summa.			jordbruksfastighet.	å annan fastighet.	å frälseränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Schweitz, Grefve W. von Halwyl.....	Erikslund.....	Vesterljung.	—	3	3	5½	8½	—	1	200,000	10,000	—	210,000
Frankrike, Hertig G. A. d'Otrante...	Stjernholm..... Elghammar.....	S:t Nikolai. Björnlunda. Gryt.	—	—	5½	6½	—	2	1	344,400	1,500	—	—
			—	1½	5½	½	19½	—	2	216,000	18,700	—	—
			—	—	—	½	—	—	—	16,500	—	—	597,100
		Summa	—	2½	14	12½	28½	2	4	776,900	30,200	—	807,100

Tab. N:o 7.

BRANDFÖRSÄKRINGS-INRÄTTNINGARNES VERKSAMHET I SÖDERMANLANDS LÄN ÅREN 1881—1885.

1. Inrättningens namn och verksamhetsområde.	2. År, då verksamheten börjat.	3. Infutna försäkringsavgifter (eller utdebiterade belopp). 1881—1885.	4. Öfriga inkomster. 1881—1885.	5. Utbetalda brandskadeersättningar. 1881—1885.	6. Öfriga utgifter. 1881—1885.	7. Befintliga fonder eller tillgångar vid slutet af år 1885.	8. 9. Försäkringsbelopp		10. Utdebiteringsgrund. Utdebiterade öre för hvarje 100 kr. ansvarighetsbelopp.					11. Eldsvådor, för hvilka under 1881—1885 utbetalts ersättning		12. Anmärkingar.
							tecknad under loppet af år 1885.	qvarstående vid slutet af år 1885.	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	endast för fast eller lös egendom.	både för fast och lös egendom.	
Nyköpings läns Brandstods- bolag.	1844	Kr. 586,387	Kr. —	Kr. 470,951	Kr. 95,177	Kr. 7,973	Kr. 2,413,150	Kr. 131,182,260	Öre. 10	Öre. 12	Öre. 10	Öre. 5	Öre. 6	Antal. —	Antal. 150	

Tab. N:o 8.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DERMED JEMFÖRLIGA INRÄTTNINGAR I SÖDERMANLANDS LÄN ÅR 1885.

Tab. N:o 6, 7 o. 8.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. 6. Utdelning år 1885		7. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	8. Stiftelsen förvaltas af:	9. Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
A. Å Landsbygden.								
1. Nylénska donationen.	Beredande af bidrag till aflönande af en skolmästare i Tuna socken.	Prosten och kyrkoh. Henrik Nylén.	1812 10/6	1	137.50	2,500	Skolrådet i Tuna s:n.	1)
2. Bonnedahlska donationen.	Belöning åt två tjänare inom Tuna församl. för långvarig och trogen tjänst.	F. Possessionaten A. Bonnedahl.	1880 30/6	2	30	500	Kommunalnämnden i Tuna s:n.	

3. Anton Kjellbergs donationsfond.	Uppmantran till ogift tjenstefolk och utdelning till i fattighuset befintliga fattighjon af röntan å 800 kr. till de förre och å 150 kr. till de senare.	Läraren vid Väderbrunns landbruksskola Anton Kjellberg.	1868 ¹⁴ / ₃	11	39	950	Kommunalnämnden i Bergshammars socken.	2)
4. De Besche'ska testamentet.	Bidrag till skolundervisningen inom Tunabergs socken.	Hofjunkaren Isak Georg De Besche.	1795	—	33:33	—	Näfveqvarns bruk.	3)
5. De Besche'ska testamentet.	Årlig utdelning af röntan till 18 fattiga inom Tunabergs socken.	Kammarherren Gerh. Gillis De Besche.	1780	18	9	150	Kommunalnämnden i Tunaberg.	
6. Näfveqvarns sjuk-kassa.	Bidrag till medlemmarnes underhåll under sjukdom.	Näfveqvarns arbetare.	1870 ²⁴ / ₉	32	526:50	870:12	Styrelse, vald årligen af delägare i sjuk-kassan.	4)
7. Höns-gummans testamente.	Årlig utdelning af röntan till 2 åldriga bruks- eller grufarbetare i Tunabergs socken.	Höns-gumman Brita Ersdotter.	1825	2	2	33:33	Kommunalnämnden.	
8. Bjuggrenska fonden.	Bidrag till underhåll af 6 fattiga inom Tunabergs socken.	Brukspatron C. E. Bjuggren.	1852	6	18 kpr råg	6 tr råg	Kommunalnämnden i Tunabergs socken.	
9. Fanny Öströms fond.	Beklädnad och bokpremier åt fattiga skolbarn inom Tunabergs socken.	Disponenten G. Öström och hans fru Jakobina Öström, född Helmberg, vid Näfveqvarn.	1881 ²⁶ / ₃	50	147:25	3,033:44	Skolrådet i Tunabergs socken.	
10. Nylénska skolnämningen.	Underhåll af 2 småskolor i Lunda socken.	Prosten Henrik Nylén.	1816 ⁹ / ₁	2	300	6,450:35	Skolrådet.	
11. Lundbergska fonden.	Understöd åt 4 högst 6 fattiga af begge könen inom Lunda socken.	Kamereraren och lifrustmästaren Nils Lundberg.	1806 ¹² / ₈	2	13:50	225	Kyrkoherden och båda kyrk-vårdarne.	
12. Söndags-skolefonden.	Inrättande af en söndags-skola inom Björkviks socken.	Friherre Carl Leijonhufvud.	1866 ⁹ / ₈	—	—	1,269:84	Skolrådet.	5)
13. Fröken Karins syster.	Meddelande af undervisning i slöjd för flickor från Hagbyberga egendom i Björkviks socken.	Fröken Karin Leijonhufvud.	1863 ¹ / ₁₁	—	30	1,046:13	D:o.	
14. Hofflerska stiftelsen.	Årlig utdelning vid jul till fattige inom Stigtomta socken.	Framlidna fru Sofie Nyman, född Hoffler.	1830 ⁹ / ₉	1	6	100	Kommunalnämnden i Stigtomta socken.	
15. Sofie Hofflers fond för fattiga barn.	Årliga röntan tillfaller ett inom Stigtomta församling boende fruntimmer, som undervisar mindre bemedlade barn i slätsömnad.	Densamma.	1863 ¹ / ₉	1	60	1,000	D:o d:o.	
16. Martin Arvedssons donation.	Utdelning till dels fattiga skolbarn i Valinge skola, dels nattvårdsungdoms förseende med testamenten.	Brukspatron Martin Arvedsson.	1844 ⁴ / ₁₁	56	50	1,000	Skolrådet i d:o.	
17. Jakob Arvidssons på Vahlinge donation.	Röntan är anslagen till skodon och beklädnad åt fattiga skolbarn inom Stigtomta socken.	Brukspatron Jakob Arvidsson.	1809 ¹³ / ₉	12	60	1,200	D:o i d:o.	6)
18. Medicinalrådet L. C. Tingstadii på Vik donation.	Röntan skall användas till aflöning åt skolläraren i Stigtomta socken.	Medicinalrådet L. C. Tingstadius.	—	—	—	1,500	— — —	7)
19. Jenningska skolkassan i Råby socken.	Inrättande af en skola.	Friherrinnan S. E. Jennings.	1829 ¹⁴ / ₃	—	162:47	2,112:71	Kyrkorrådet.	8)
20. Knorringska stiftelsen i Råby socken.	Kläder åt fattiga nattvårdsbarn.	Friherre N. A. von Knorring.	1868 ¹¹ / ₆	4	36	553:27	D:o.	
21. Berglundska stiftelsen i Råby s:n.	Underhåll för oförsörjda barn.	Anna Kath. Berglund.	1867 ⁵ / ₂	2	135	2,200	Kom.-nämndens ordförande.	
22. Erik Olssons i Morpanstiftelse.	Beklädnad åt fattiga skolbarn.	Hemmansegaren Erik Olsson.	1864 ¹² / ₁₀	11	55	1,000	Densamme.	
23. Bonnedahlska donationen i Råby socken.	Belöning för långvarig och trogen tjenst.	Landbrukaren A. Bonnedahl.	1880 ¹² / ₆	2	30	500	Densamme.	
24. C. O. Vougtas donation i Råby socken.	Tilldelas årligen Sofia Lind för trogen tjenst.	C. O. Vougt.	1874 ⁹ / ₆	1	57	1,050	Densamme.	9)
25. Magasinsfonden.	För församlingen nyttigt.	Församlingen.	1772 ²⁵ / ₁₁	—	—	2,000	Kommunalnämnden.	
26. Lundbergska donationsfonden.	Utdelning till 5 fattiga inom Lids socken, som ej åtnjuta annat understöd.	C. Lundberg.	1824 ¹¹ / ₁₂	5	75	1,500	Pastor och kyrkoråd.	
27. Sätterbergska fonden.	Fördelning till fattighjon i Lid.	Hemmansegaren C. E. Sätterberg och hans hustru.	1864 ¹² / ₂	19	120	2,000	Ordf. i kommunalnämnden.	
28. Magasinsfonden i Lid.	Socknens behof.	Församlingen.	—	—	—	1,550	Kommunalnämnden.	10)
29. Fattigkassan för Åboö underhafvande.	Understöd åt behöfvande å Åboögodset i Ripsa socken.	Sekreteraren A. F. Thorsson.	1856 ¹⁴ / ₆	6	30	500	Särskild direktion.	
30. Fröken Sofie von Eckermans donation.	Till mjölk åt i Ripsa fattighus boende.	Fröken Sofie von Eckerman.	1854 ¹ / ₃	6	12	200	Kommunalnämnden.	
31. Ripsa slöjdskolekassa.	Slöjdskola för undervisning åt allmogens barn.	Sekreteraren A. F. Thorsson.	1856 ¹⁴ / ₆	—	—	8,829:86	Särskild direktion.	
32. Thorsonska medicinalfonden i Ripsa socken.	Församlingens fria disposition.	Brukspatron S. Thorsson.	1816 ²⁰ / ₁	—	38:73	1,054:14	D:o.	
33. Thorsonska kyrko- och fattigkassan i Ripsa socken.	I händelse af våld eller annat olycksfall får en del af kapitalet användas för kyrkans räkning, eljest en del af röntan till medicinalkassan m. fl. ändamål.	Densamme.	1816 ⁹ / ₃	24	163:35	2,600	D:o.	
34. Magasinskassan i Ripsa socken.	Användes till kommunens fattiges underhåll.	Församlingen.	1866	—	79:75	1,450	Kommunalnämnden.	
35. Douglaska fattigkassan.	Särskild utdelning åt de fattiga i Runtuna socken.	Grefvinnan Beata Douglas.	1812 ²⁰ / ₂	17	129	2,410:70	Fattigvårdsstyrelsen i Runtuna socken.	
36. Levin-Bromsiska donationen till de fattige.	Särskild utdelning åt Runtuna sockens fattige till julen.	Doktor P. A. Levins fru och Godsegaren C. J. Broms.	1873 ¹⁵ / ₁₁	29	60	1,000	Densamme.	
37. Rotetorpsfonden.	Befrämjande af slöjd.	Grefvinnan Beata Douglas.	1807 ⁵ / ₃	—	—	864:55	Skolrådet i Runtuna socken.	
38. Bromsiska donationskassan.	Skolväsendets befrämjande m. m.	Brukspatron A. J. Broms.	1862 ¹ / ₉	—	—	2,771:22	D:o.	
39. Magasinskassan i Runtuna socken.	För socknens nödiga utgifter.	Församlingen.	1750 ²⁷ / ₁₀	—	446:48	5,227:47	Kommunalnämnden.	
40. Hüchelstaröntan.	Till Ludgo sockens fattige.	Kammarjunkaren, frih. Posse och hans fru.	1783 ¹ / ₃	—	—	—	D:o.	11)

Tab. N:o 8. (Forts). FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning år 1885		7. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	8. Stiftelsen förvaltas af:	9. Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
41. Walekerska fonden.	Understöd åt fattiga och belöning åt flitiga skolbarn i Ludgo socken.	Skolläraren G. E. Waleker.	1868 ²² / ₁₁	—	72 ⁵⁵	1,920 ⁵⁶	Skolrådet.	
42. Frölichska donationen.	Folkskolelokal och natura underhåll.	Grefve Oscar Frölich.	1869 ⁶ / ₃	—	—	—	Skolrådet i Ludgo.	
43. Groönska fonden.	Aflöning af ambulatorisk lärare i vaxelundervisnings-skola i Ludgo och Spelviks socknar.	Godsegaren W. Groön.	1833 ⁶ / ₁	—	360	6,000	Sockenarnas skolråd.	
44. Magasinsfonden i Ludgo.	För församlingens behöfvande i missväxtår.	Församlingen.	1821 ⁶ / ₈	—	100 ⁹⁰	1,985	Kommunalstyrelsen.	
45. Smedbergiska fonden.	Understöd för behöfvande under Björksunds och Helgö gods.	F. kammartjenaren J. E. Smedberg och hans hustru.	1852 ²⁹ / ₁₁	4	95	2,252 ²³	Kommunalnämnden i Tystberga socken.	
46. Mörnerska välgörenhetsfonden för fattiga gubbar och gummor.	Understöd åt 2 gubbar och 2 gummor under Björksunds och Helgö gods i Tystberga socken.	Hofmarskalken grefve C. G. Mörner och hans fru.	1815 ⁸ / ₆	4	80	1,981 ⁶¹	Björksunds egare.	
47. Mörnerska skolfonden.	Aflöning åt skollärare och sockenkirurg i Tystberga socken.	Grefve C. G. Mörner.	1823 ¹² / ₁₂ 1815 ⁶ / ₆	2	350	7,000	Kyrkoherden.	
48. Mörnerska välgörenhetsfonden för fattiga barn.	Uppfostran af 1 å 2 fattiga barn under Björksunds och Helgö gods i Tystberga socken.	Grefve C. G. Mörner och hans fru.	1815 ⁵ / ₆ o. 1823 ¹² / ₁₂	—	38	2,826 ⁰¹	Björksunds egare.	
49. Mörnerska skolfonden i Tystberga socken.	Aflönande af 1 skollärare och 1 sockenkirurg samt till anordnande af en folkskola.	Desamma.	1815 ⁵ / ₆ o. 1823 ¹² / ₁₂	—	350	7,070	Densamme.	
50. Mörnerska socken-kirurgsfonden i Tystberga.	Underlättande af sjukvården.	Desamma.	1815 ⁵ / ₆ o. 1823 ¹² / ₁₂	—	—	2,122 ²¹	Densamme.	12)
51. Cedermanska donationen i Tystberga socken.	Inköp af kläder åt flitiga och fattiga flickor, då de lemna skolan.	Enkefru Kath. Cederman.	1847 ²⁴ / ₁₁	2	25	500	Kyrkoherden.	
52. Nymanska fonden i Tystberga socken.	Fattiga skolbarns beklädnad.	Båtsmannen Erik Nyman.	1872 ²⁴ / ₁	—	—	298 ⁷⁷	Densamme.	13)
53. Berglingska donationen.	Aflöningsbidrag till skolläraren i Tystberga.	Enkefru M. E. Bergling.	1781 ²⁴ / ₂	—	16 ⁶⁷	333 ³³	Densamme.	
54. Ericsonska fonden i Bälinge socken.	För fattiga barn inom Bälinge.	Kammartjenaren J. E. Ericsson.	1813 ⁹ / ₆	10	51	1,020	Pastor i Bälinge.	
55. Smedbergiska fonden i Bälinge.	För åldriga tjenare vid Hånö.	Mamsell Hedda Smedberg.	1850 ¹⁴ / ₈	5	75	1,500	Densamme.	
56. von Plomgrenska fonden i Bälinge.	För åldriga tjenare vid Mostena.	Friherrinnan von Plomgren.	1856 ¹ / ₁	3	15	300	Densamme.	
57. Grefve Löwens donation i Torsåkers socken.	För Torsåkers sockens fattiga.	Grefve Ax. Löwen.	1800 ¹ / ₃	7	33 ⁵⁰	—	Ordföranden i kommunalnämnden.	
58. G. B. von Schewens donation i Torsåkers socken.	Reparation och underhåll åt kyrkan.	Agenten von Schewen.	1756	—	—	6,225 ⁵⁰	Ordföranden i kyrkorådet.	
59. Fröken Gyllenbågas donation i Lästringe socken.	Belöning åt skolbarn inom Lästringe.	Fröken Planting Gyllenbåga.	1796 ³ / ₂	6	60	1,000	Ordföranden i kommunalnämnden.	
60. Ökna grundränta i Lästringe socken.	Aflöning åt skolläraren i Lästringe.	B. Blommenberg.	1849 ²⁷ / ₁₀	2	800	16,000	Densamme.	
61. Blommenbergiska donationen i Hagby.	Skolmateriel, kläder och mat åt skolbarn inom Lästringe.	Densamme.	"	obest.	300	6,000	Densamme.	
62. Blommenbergiska reservfonden.	Aflöning åt skolläraren i Lästringe.	Densamme.	"	2	16	400	Densamme.	
63. Körnings donation i Lästringe socken.	Slöjdskola för gossar inom Lästringe socken.	Häradadomaren And. Larsson.	1861 ²³ / ₄	5 elever 1 lärare	76 ⁰⁶	1,585 ⁶⁰	Densamme.	
64. Körnings donation i Lästringe socken.	Till kyrkklocka.	Densamme.	"	—	—	5,254 ⁹³	Densamme.	
65. Söderbergs fond i Sätersta socken.	Understöd för de i Sätersta fattighus boende utöfver ordinarie underhåll.	Komminister C. G. Söderberg.	1866 ³⁰ / ₁₁	9	50	1,000	Ordföranden i kommunalnämnden.	
66. Söderbergs fond i Sätersta socken.	Understöd åt fattiga skolbarn.	Densamme.	"	34	69 ⁷²	1,038 ¹⁵	Skolrådet.	
67. Söderbergs fond i Sätersta socken.	För kyrkans behof.	Densamme.	"	—	—	987 ⁹⁴	Kyrkostämman.	
68. Österholmska fonden.	För Sätersta kyrkas värmugn.	Enkan J. H. Österholm.	1881 ¹⁹ / ₂	—	14 ⁵⁷	260 ⁸⁸	Kyrkorådet.	
69. Jungfru Margaretha Tystbergs fond.	Årlig utdelning till fattiga i Sätersta socken.	Margaretha Tystberg.	1881 ²⁷ / ₁₀	—	35	700	Ordföranden i kommunalnämnden.	
70. Magasinskassan i Sätersta.	För församlingen nyttigt.	Sockenmagasinet.	1869 ¹³ / ₁	—	—	1,060	Densamme.	
71. Baron von Rosens fond i Bogsta socken.	Altarprydnader.	Baron C. von Rosen.	1874 ¹⁵ / ₁₂	—	—	21 ⁰⁴	Gifvaren och församlingen.	
72. Magasinskassan i Bogsta.	För församlingen nyttigt.	Bogsta socknemän.	1863 ¹⁴ / ₆	—	15 ⁵⁰	2,692 ⁵⁹	Kapten Oskar Thorman.	
73. Friherrinnan Löwens fond.	Hjelp åt fattighjonen i Svärta vid jultiden.	Enkefriherrinnan Löwen.	1858	4	90	1,500	Kommunalnämnden i Svärta socken.	

74. Magasinsfonden i Helsingborg. För lån åt sockneman.		Församlingen.	1757 ²⁰ / ₁₁	—	—	3,022	Grefve Fr. Wachtmeister på Christineholm.
75. Enkedrottning Josefina donationsfond i Hölö.	Åt Hölö sockens fattiga.	H. M. Enkedrottning Jose- fina.	1874 ³⁰ / ₁₀	—	519'03	10,000	Ordföranden i kommunalnäm- nden.
76. Premiefonden i Hölö.	Belöning åt fattiga skolbarn.	Donationsbrevet har ej i skolans eller kyrkans arkiv kunnat igenfinnas.	1885	Ingen	utdelning	543'08	Ordföranden i skolrådet.
77. Gustafssonska fonden i Hölö.	Beklädnad åt fattiga, qvinliga nattvardsbarn inom Hölö.	Landtbrukaren A. G. Gustafs- son.	1883 ¹⁸ / ₄	6	55	1,000	Ordföranden i kommunalnäm- nden.
78. Åmanska donationen.	Premiefond vid Hölö skola.	Komminister J. U. Åman.	1865 i mars	—	30	500	Skolrådet.
79. Schultziska stiftelsen.	Beklädnad åt fattiga barn i Hölö skola.	Handlanden Ad. Fr. Schultz i Stockholm.	1855 ¹ / ₃	1	90	1,500	Ordföranden i kommunalnäm- nden.
80. Lönefonden i Mörkö.	Förbättrande af skollärarens i Mörkö lön.	Grefve Nils Bonde.	1814 ² / ₃	1	72	1,200	Patronus ecclesie.
81. Skolfonden i Mörkö.	Inköp af inventarier och skolmateriel för fattiga barn.	Grefve Nils Bonde och gref- vinnan Anna C. Fleming.	1813 ¹⁸ / ₁₁	—	—	300	Skolrådet.
82. Understödsfonden i Mörkö.	Understöd åt fattiga bönder.	Grefve Nils Bonde.	1813 ⁷ / ₆	12	108	1,800	Patronus ecclesie.
83. Magasinsfonden i Mörkö.	Understöd åt mindre, fattige jordbrukare.	Hofmarskalken grefve Gustaf Bonde.	1847 ⁶ / ₁₂ 1848 ³ / ₁₂	—	—	1,727	—
84. Banérska grafkassan i Mörkö socken.	Underhåll af friherrliga Banérska grafven.	Friherrinnan Cath. Charl. de Geer, född Ribbing.	1786 ¹⁴ / ₁₂	—	—	2,936	Patronus ecclesie och pastor.
85. Bondeska grafkassan i Mörkö socken.	Underhåll af grefliga Bondeska grafven.	—	—	—	—	420	Skall förvaltas af pastor men handhafves nu af patronus.
86. Högajö bruksskolefond.	Undervisning af brukets och godsets barn.	Brukseg. F. U. von Aken.	1842	—	—	25,000	Högajö gårds egare i Vestra Vingåkers socken.
87. En donation å 4,000 kr.	Föda och kläder åt fattiga skolbarn i Högajö skola.	Fru Amalia von Aken.	1869 ³⁰ / ₁₁	—	—	4,000	Densamme.
88. En donation å 4,000 »	Att bispringa fattiga, ålderstigna och sjukliga kvinnor.	Densamma.	»	6	—	4,000	Densamme.
89. En donation å 1,000 »	Förökande af sistnämnda fond.	Enkefru Carolina von Aken.	Okändt.	—	—	1,000	Kommunalnämnden i Vestra Vingåkers socken.
90. En donation å 1,290 »	För skolväsendet i Vestra Vingåkers socken.	Kyrkoherden Tiburtina.	1739	—	—	1,290	Skolrådet i d:o.
91. En donation å 2,000 »	Understöd för de ynglingar eller jungfrur från vissa gårdar, som begagna folkhögskola eller dylik anstalt.	Doktor O. Eneroth.	1881 ²¹ / ₅	—	—	2,070'50	Kommunalnämnden i d:o.
92. Arfvedsonska fonden.	Understöd till fattiga i Östra Vingåkers socken.	Brukspatron Martin Arfved- son.	1839 ³¹ / ₃	48	180	3,000	Skolrådet och fattigvårdsstyrel- sen i Östra Vingåkers s:n.
93. Andel i Lundmarkska ku- ratelen.	Uppfostringshjelp åt 6 fattiga barn.	—	1776 ¹³ / ₁₂	6	75	—	Fonden förvaltas i Nyköping.
94. Mamsell Ulla Åkerblads testamentsfond.	Räntan utdelas till 12 fattiga barn.	Mamsell Ulla Åkerblad.	—	12	60	1,000	Fattigvårdsstyrelsen i Östra Vingåkers socken.
95. Palbitzkyiska donationen.	Räntan utdelas till behöfvande under Julita gård.	Friherrinnan Beate Palbitz- sky.	1858 ⁸ / ₁₂	33	249	3,900	Pastor i Julita socken.
96. Kerstin von Posts dona- tionsfond.	Utdelning åt fattiga skolbarn.	Friherrinnan K. von Post.	1873 ¹⁵ / ₉	5	25	500	Densamme.
97. von Postska arfvingarnes donationsfond.	Insättning i lifrätteanstalt för barn från Äs.	Löjtnant von Post m. fl.	1874 ¹ / ₈	11	90	2,156'47	Densamme.
98. Norénska donationen.	Utdelning åt skolbarn.	Komministern P. O. Norén.	1859 ¹ / ₅	5	15	262	Densamme.
99. Jurellska d:o.	Räntan insättes i Lifrätteanstalt för barn i församlingen.	Inspektör Jurell.	1873	10	50	1,000	Ordföranden i kommunalnäm- nden.
100. Holtermanska stiftelsen.	Till komministern i Österåker, läkarevård m. m.	Bruksegaren Niklas Holter- man.	1824	—	350	5,975	Kommunalnämnden och kyrko- rådet i Österåkers socken.
101. Djulö skolfond.	Understöd åt fattiga skolbarn.	Okänd.	1872 ⁵ / ₃	—	—	110'76	Skolrådet i Stora Malms socken.
102. Fallénska kassan.	Uppfostran af fattiga barn.	Kyrkoherden J. E. Fallén.	1838 ¹⁷ / ₈	6	77	1,367'35	Kommunalstämman i d:o.
103. Lindrothska fonden.	Beklädnad af fattiga skolbarn.	Enkan Johanna Lindroth.	1876 ¹ / ₇	3	15	116'68	Skolrådet i Stora Malms socken.
104. Norénska kassan.	Underhåll åt " " "	Komminister P. A. Norén.	1859 ¹⁸ / ₄	—	—	222'25	D:o d:o.
105. Nybergska kassan.	Fattigunderstöd.	Trädgårdsmästaren O. Ny- berg.	1814 ¹ / ₁₁	2	16'08	315'85	Fattigvårdsstyrelsen i Stora Malms socken.
106. W.6-fonden.	Understöd åt fattiga bara.	Sällskapet W. 6.	1880 ⁵ / ₇	7	35	500	Skolrådet i d:o.
107. Bergstedtska spanmålsfon- den.	D:o d:o.	Prosten J. J. Bergstedt.	1768 ³¹ / ₁	8	130	1,200	Pastor i Floda socken och 2 magasinsföreståndare.
108. Jonssonska fonden.	Understöd åt fattiga barn från Abbotnäs.	Trädgårdsmästare Jonsson.	—	11	54'20	1,084	Skolrådet i Floda socken.
109. Er. Erssons donationsfond.	D:o d:o från Granheds rote.	Er. Ersson i W. Granhed.	—	9	35	700	D:o d:o.
110. Fridhemsstiftelsen.	Beredande af bostad vid lägenheten Fridhem åt en prest- enka i Skyllinge socken.	Prosten E. Annell.	1845	—	20 tr råg till under- håll af bo- staden	—	Pastor i Skyllinge socken.
111. Erik Jonssons stiftelse.	Belöning af trogen tjänst.	Kyrkovärden E. Jonsson och hans hustru.	1871 ²⁰ / ₅	1	25	500	Pastor och kommunalnämnden i Skyllinge.
112. Lars Petter Jonssons i Kulsta donation.	Underhåll af skola och kyrka i Blacksta, understöd åt Jonssons hushållerska samt understöd åt en välartad yngling för studier vid högre läroverk.	L. P. Jonsson.	1862 ²⁵ / ₁	1	500	18 ⁷ / ₂₅₄ mtl tax.v.; 27,000 kr.	Nämndemannen A. P. Eriksson i Bjudby.
113. Bo Leijonhufvuds fond.	Understöd åt fattiga skolbarn.	Friherre Sten Leijonhufvud.	1875 ¹⁶ / ₁₀	2	20	662'41	Skolrådet i Bettna socken.
114. Assessor Södergrens fond.	D:o åt fattige, särdeles från Binklinge.	Assessor Södergren.	1855 ²⁶ / ₇	14	18	300	Kommunalnämnden i Vrena socken.
115. von Celsingska fonden.	Premier till folkskolebarn.	Kammarherren G. Celsing.	1876 ¹⁵ / ₁₀	20	50	1,000	Skolrådet i Hyltinge socken.
116. Bibelfonden.	En bibel utdelas årligen till en kyrkogångs-hustru.	Okänd.	1877 ¹⁶ / ₂	1	—	127	Pastor i Dunkers socken.

Tab. N:o 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning år 1885		6. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	7. Stiftelsen förvaltas af:	9. Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
117. Hedvigsgåfvan.	Gratifikation till qvinliga fattighjon.	Okänd.	1846	9	13 ⁵⁰	225	Kommunalnämnden i Malma socken.	
118. Lovisinska testamentet.	Understöd åt en åldrig qvinna från Sundby säteri samt inköp af 2 biblar åt nattvardsbarn, helst från Sundby.	Friherrinnan Ulrika Charlotta Ridderblad, född Lovisin.	1845 ¹ / ₅	3	14	300	Densamma.	
119. Kristina Mathilda-fonden.	Understöd åt 2:ne fattiga.	Löjtnant J. F. Grevesmühl.	1852 ¹³ / ₃	2	30	500	Skolrådet i Malma socken.	
120. Bibelfonden.	En bibel årligen till en kyrkogångshustru.	Okänd.	1877 ¹⁹ / ₂	1	—	143 ⁹⁷	Pastor i Malma socken.	
121. Sigridslund.	Skol- och uppfostringsanstalt för 4 gossor och 4 flickor å Vibyholms gods.	Öfverstekammarjunk. Grefve F. U. Boude.	1826 ² / ₆	8	1,600	11,500	Egaren till Vibyholm jemte 4 bönder under samma gods.	
122. Hellefors bruksarbetares sjuk- och begravningskassa.	Understöd vid sjukdom samt begravningshjälp.	Hellefors bruksarbetare.	—	42	733 ⁷⁵	717 ²³	Hellefors bruk i Lilla Mellösa socken.	
123. Svedénska fonden.	Begravningskassa.	Hattmakaren A. Svedén.	1866 ¹ / ₁	1	30	31 ⁷¹	Ordningsmannen i Malmköping.	
124. Wallströmska fonden.	Understöd åt ett fattigt skolbarn.	Postmästaren Wallström och enkan Strandberg.	1855 ²² / ₃	—	7 ⁵⁰	150	Densamma.	
125. Öijerska testamentsfonden.	D:o till 2 fattiga skolbarn.	Garfvaren G. Öijer.	1866	2	10	200	Densamma.	
126. Helgesta sjukvårdskassa.	Till läkarevård och medikamenter till fattiga i Helgesta.	Kyrkoherden Lars Widholm.	1840 ²⁴ / ₅	—	—	89 ¹⁷	Kommunalnämnden i Helgesta socken.	
127. Mamsell Hagströms fond.	Utdelning till fattiga i Lilla Mellösa, som ej erhålla full fattighjälp.	Mamsell Hagström.	Okändt	12	90	1,500	Pastor i Lilla Mellösa socken.	
128. Horsholms donation.	Aföning åt pastor, komminister och skolmästare i Jäders socken.	Rikskanslaren Gabr. Oxenstierna.	1659 ² / ₁₂	—	550 ⁵⁶	1 mtl Horsholm	Kyrko- och skolrådet.	16)
129. Dohna-Soopiska fonden.	Underhåll af Jäders kyrka och 3 Oxenstjernerka grafvarne derstädes.	Grefvinnan Hedvig Ulrika Dohna, född Soop.	1767 ¹² / ₈	—	3,028 ⁶⁰	13,937 ⁵⁸	Pastor och fideikommissarien på Fiholm.	16)
130. Ljunglöfska fonden.	Kläder och föda till fattiga skolbarn i Kjula socken.	F. d. tobaksfabriksegaren Ljunglöf i Stockholm.	1862 ²⁰ / ₂	—	—	1,500	Skolrådet.	
131. Häggmanska fonden.	D:o	Mamsell O. N. Häggman.	1863 ²⁶ / ₁₂	—	—	2,100	D:o.	
132. Hörstadiska fonden.	D:o	Advokatfiskal J. E. Hörstadius.	1862 ³⁰ / ₁₁	—	—	2,000	D:o.	
133. Kjula skolförbättringsfond.	D:o	V. pastor B. C. Häggman och Hemmanseg. C. Carlsson.	1845 ²⁹ / ₄	19	310	615	D:o.	
134. Sundby församlings återgåldsfond.	Att bereda lifränta åt ogifta fattiga qvinnor.	Olga Natalia Häggman.	1870 ¹⁹ / ₈	—	—	400	Kyrkorådet i Kjula socken.	17)
135. Gyllenhjelmiska donationen.	Skolmästaren vid Sundby skola.	Franlidne riksamiralen Carl Carlsson Gyllenhjelm.	1629 ²⁰ / ₁₁	—	—	—	Skolrådet.	18)
136. Vallby skarpskytte-donationsfond.	Understöd åt välförtjenta fattige i Vallby socken.	F. d. Vallby skarpskytteförening.	1877 ¹⁴ / ₄	3	15	143 ⁸¹	Skolstyrelsen.	
137. Christina Fägerströms testamentsfond.	Fattiga skolbarn i Hammarby socken.	Enkan Chr. Fägerström.	1863 ³⁰ / ₃	2	4 ⁸³	610 ⁸¹	Kommunalnämnden.	
138. Setterlundiska fonden.	1,000 kronor till Stenqvista socken för ett nyttigt och kristligt ändamål.	Landtbr. L. Setterlund och fru S. Setterlund.	1873 ¹⁶ / ₁₂	—	—	712 ³³	Pastor och församlingen.	19)
139. Setterlundiska fattigkassafonden.	Understöd åt fattiga ålderstigna personer och fattiga barns kristliga uppfostran i Ärla socken.	Egendomsegaren L. Setterlund och fru S. Setterlund.	—	6	440	8,800	Fattigvårdsstyrelsen.	
140. Gallénska skolfonden.	Lärares aföning och fattiga skolbarns understöd i Ärla socken.	Kommerserådet O. Gallén.	1837 ² / ₃	36	1,400	25,567	Hofjägmästaren E. Bohnstedt.	
141. Setterlundiska skolfonden.	Till samma ändamål inom Qvarntorps rote i Ärla socken.	Landtbr. L. Setterlund och hans hustru S. Setterlund.	1873 ¹⁶ / ₁₂	26	825	14,000	Skolrådet.	
142. Setterlundiska fonden.	Nytt kyrktak af plåt i Ärla.	Desamme.	—	—	—	7,332 ⁰⁹	Pastor och församlingen.	
143. Setterlundiska lasarettfonden.	Frisångar för fattiga från fögderiet och Eskilstuna stad å Eskilstuna lasarett med företrädesrätt för sjuka från Ärla socken.	Desamme.	—	—	—	15,000	Lasarettidirektionen.	
144. Gallénska skolfonden.	Lärares aföning och litiga skolbarns understöd i Husby-Rekarne socken.	Kommerserådet O. Gallén.	1837 ² / ₃	40	1,264 ⁷⁰	25,294 ⁰⁷	Skolrådet.	
145. Loheiska donationen.	Skolväsendet i Husby-Rekarne socken.	Lohe (yrke ej känt).	Okändt	10	31	627 ⁷⁵	Kyrkorådet.	
146. Enkefru Arfwedsons skolefond.	För skolbarnens undervisning i lannesömnad m. m. i Näsuhulta socken.	Af. fru S. Arfwedson.	—	—	33	3,000	Herrar R. Arfwedson på Åstorp o. L. Arfwedson vid Hedensö.	
147. Gallénska fonden.	Aföning åt skollärare och understöd åt fattiga barn i Klosters socken.	Kommerserådet O. Gallén.	1837 ² / ₃	—	1,500	26,824 ⁷⁸	Förvaltaren utses af kyrkostämman.	
148. Wallqvistska fonden.	Fattiga barns i Klosters socken undervisning och uppfostran.	Prosten Seth Wallqvist och hans hustru Chr. El. Strang.	1833 ¹ / ₅	—	152	3,200 ⁶²	Pastor i församlingen.	
149. Klosters sockens barnhemsfond.	Värnlösa barns vård, föda och beklädnad.	Olof Olsson i Skiftinge.	1870 ¹ / ₁	9	—	12,596 ⁵⁵	Vald styrelse.	20)

150. Sockenbibliotekskassan.	Anskaffande af böcker att utlånas i Klosters socken.	F. riksdagsmannen A. P. Andersson.	1874 ¹ / ₂	—	8	563 47	Pastor och kyrkoråd.	
151. Rothoffska fonden.	Fattiges understöd, skolundervisningens befrämjande och andra för kommunen nyttiga ändamål i Fors socken.	Revisionssekreteraren Birger Fredrik Rothoff.	1858 ²⁸ / ₇	14	880	26,774 38	Kommunalnämnden.	
152. Wallqvistska fonden.	Fattiga barns i Fors socken undervisning och uppfostran.	Prosten Seth Wallqvist och hans hustru Chr. El. Strang.	1833 ¹ / ₅	—	152	3,751 15	Pastor i församlingen.	
153. Gallénska fonden.	Aföning åt skollärare och understöd åt fattiga skolbarn i Fors socken.	Kommerserådet O. Gallén.	1837 ² / ₃	—	1,500	29,892 35	Förvaltare utses af kyrkostämman.	
154. Nyströmska premiekassan.	Belöningspengar till förtjenta skolbarn i Fors socken.	Läraren D. W. Nyström.	1850 i mars	—	10	221 71	Pastor och skolråd.	21)
155. Karl Gustafs stads gamla sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjälp 50 öre per dag och 50 kr.	A. Andersson, gevärshandverkare.	1853 i sept.	1	52	2,863	Vald styrelse.	
156. Karl Gustafs stads nya sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	Majoren G. Blix.	1869	205	1,566	6,873	D:o.	22)
157. Tunafors fabriksarbetares sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Tunafors fabriksarbetare.	1878 ¹⁴ / ₃	34	962 50	2,083 78	D:o.	23)
158. Olof Janssons äldre donation till Torshälla sockens fattiga.	Årliga röntan fördelad i lotter på 3 kr. till 7 fattiga.	F. d. kyrkovärden Olof Jansson.	1862 ²⁰ / ₃	7	21	350	Fattigvårdsstyrelsen.	
159. Olof Janssons senare donation.	Årliga röntan fördelad i lotter på 3, 6 och 9 kr. till fattiga i Torshälla socken.	Densamme.	1865 ²⁰ / ₃	12	99	2,000	D:o.	
160. Olof Janssons donation till stadens och socknens fattiga.	Understöd åt fattiga, 4 från Torshälla stad och 6 från Torshälla socken.	Densamme.	1846 ²⁹ / ₉	10	30	500	Pastor och kyrkoråd.	
161. Borgmästaren Erik Nybohms testamentariska disposition.	Röntan till någon behöfvande, företrädesvis från Väsby egendom.	Erik Nybohm.	1783 ¹ / ₅	—	—	222 10 banko, deraf hälften till staden och hälften till landsförsaml.	Fattigvårdsstyrelsen.	24)
162. Hjelmiska donationen.	Understöd åt 6 från Torshälla stad och 4 från landsförsamlingen.	Borgmästaren Samuel Hjelm.	1837	10	30	500	Kyrkorådet.	
163. Karin Larsdotter donation.	Till Torshälla sockens fattiga.	Karin Larsdotter i Egelsta.	1870 ²¹ / ₉	5	25	500	Fattigvårdsstyrelsen.	
164. Olof Janssons äldre donation.	Till skolorna i Torshälla socken.	Kyrkovärden Ol. Jansson.	1862 ²⁰ / ₃	3	9	159	Pastor och skolråd.	
165. Olof Janssons yngre donation.	D:o d:o.	Densamme.	1865 ²⁰ / ₅	16	51	2,228 48	D:o.	
166. Hallgrenska donationen.	Till skolor eller välgörenhetsinrättning i Torshälla socken.	Mamsell Maria Sofia Hallgren.	1841 ²⁸ / ₁₀	—	20	434 22	Pastor och kyrkoråd.	
167. Torshälla skarpskyttekårs donation.	Till lifräntor åt skolbarn i Torshälla socken.	F. d. skarpskyttekåren i Torshälla.	1874 ¹⁴ / ₄	3	18	443 34	Skolrådet.	25)
168. Lista sockens lasarettfond.	Fattige sjuke från Lista & lasarettet i Eskilstuna.	Lista socknemän.	1873 ¹⁶ / ₅	—	—	—	Kommunalnämnden.	26)
169. Öfverstinnan C. v. Haijs donationsfond.	Till fattige under Sundbyvik och Österby i Tumbo socken.	Öfverstinnan Carolina von Haij.	1859 ⁴ / ₇	4	30	500	Fattigvårdsstyrelsen.	
170. Per Anderssons i Munkhammar donation.	Till Tumbo församlings fattige.	F. d. riksdagsmannen Per Andersson.	1858 ³ / ₁₂	6	90	1,500	D:o.	
171. Lithells fond för f. d. torpare och statfolk.	F. d. torpare eller statfolk under Tumbo pastorsboställe.	Afl. kyrkoherden L. Lithell.	1856 ²⁸ / ₄	1	4 50	75	Pastor och kyrkovärden.	
172. Lars Wallqvists fond.	Till kläder åt fattiga, sediga skolbarn i Tumbo socken.	Nämndemannen Lars Wallqvist i Löfsta.	1870 ¹³ / ₁₁	2	10 25	202 70	Skolrådet.	
173. Fabrikör Gustaf Olssons premiefond.	Till arbetsamma och välartade skolbarn i Tumbo socken.	Gustaf Olsson, smidesfabrikör.	1876 ⁹ / ₁₁	—	—	1,000	D:o.	27)
174. Margreta Charlotta Eklunds fond.	Kläder och böcker till flitiga fattiga skolbarn i Råby-Rekarne socken.	Hushållerskan Margreta Charlotta Eklund.	1868 ²¹ / ₁	7	30 50	580 28	D:o.	
175. Hultska fonden.	Fattiges i Öja socken understöd.	Afl. nämndemannen Per Persson i Stora Hult.	1846 ¹ / ₅	—	—	300	Fattigvårdsstyrelsen.	
176. Grefve Sparres fond.	Aföning åt skolmästaren i Öja socken.	Riksrådet m. m. grefve Erik Sparre och grefvinnan B. Lillie.	1725	—	—	2,050	Skolrådet.	28)
177. Enkegrefvinnan Christine Beate Sparres »anordning».	Kyrkans och familjegravars underhåll i Öja socken.	Enkegrefvinnan C. B. Sparre, född Lillie.	1727	—	16 67	200 daler kopparmynt årligen	Kyrkorådet.	
178. Grefve Baltzar v. Platens lönefond.	Skolväsendets förkofran i Vestermo socken.	Amiralen m. m. grefve B. v. Platen.	Okändt	—	—	1,650	—	29)
179. Fahlstedtska donationen.	Understöd åt fattige i Åkers socken.	Grefvinnan A. B. Douglas.	1812 ²² / ₂	12	60	1,000	Kommunalnämnden.	30)
180. D:o d:o.	Folkundervisningens befrämjande.	Densamma.	"	—	90	1,500	Pastor och kyrkorådet i Åkers socken.	
181. Olof Svedins i Bråtorp donation.	Understöd till de mest behöfvande i Åkers socken.	Hemmansegaren Olof Svedin.	1870 ²⁴ / ₃	12	20	400	Konsistorium i Strengnäs.	
182. Barnhusfonden.	Uppfostran af unga flickor från Åkers styckebruk till dugliga tjenare.	Kommerserådet J. D. Wahrendorff och hans fru.	1801 ²⁷ / ₄	—	—	6,000 specier, 4,500 kr.	Egaren af Åkers styckebruk.	31)

Tab. N:o 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning år 1885		7. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	8. Stiftelsen förvaltas af:		9. Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
183. Åkers styckebruks sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjelp.	Arbetare vid Åkers styckebruk.	1883 ⁶ / ₁₀	29	516 ¹¹	250 ¹²	Vald styrelse.		32)
184. Billbergska donationen.	Bidrag till aflönande af skollärare i Härads socken.	Majoren Fr. A. Billberg.	1806 ¹⁷ / ₈	1	120	3,432	Biskopen i Strengnäs.		33)
185. Billbergska fonden.	Understöd åt fattige.	Densamme.	1804 ¹¹ / ₁₁	15	108	1,800			
186. Generalmajor S. W. Nauckhoffs donation.	Räntan insättes för inom Härads socken födde barn under 15 år i ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm.	Generalmajoren S. W. Nauckhoff.	1884 ¹³ / ₁₂	5	50	1,000	Kommunalnämnden.		
187. Friherre och Friherrinnan Stjernstedts donation.	Kläder, föda och böcker åt behöfvande skolbarn under Hesselbyholms gods.	Ceremonimästaren Friherre A. V. Stjernstedt och hans friherrinna.	1873 ²² / ₂	7	196 ²²	5,344 ⁷⁰	Kyrkoherden i Fogdö och Helgarö socknar.		
188. Premie- och beklädnads-kassan.	Premier och kläder åt fattiga skolbarn.	Okänt.	1854 ¹ / ₉ 1857 ²⁹ / ₉ 1858 ²⁷ / ₉ 1880 ² / ₃	10	54	900	Skolrådet i Fogdö socken.		
189. F. Häradsdomaren A. Halm-lins fond.	Kläder, företrädesvis skodon och linne åt fattiga skolbarn.	F. häradsdomaren A. Halm-lin.	1873 ²⁸ / ₆	—	—	781 ³²	D:o.		
190. A. P. Anderssons donation.	Räntan tilldelas någon medellös, sjuk och svag gosse eller flicka mellan 15—20 års ålder, för inhemtande af någon passande lärdom.	F. riksdagsmannen A. P. Andersson.	1877 ¹ / ₂	15	36	316 ⁰¹	Kyrkorådet i Fogdö socken.		
191. Fogdö sockens fond för insättningar i ränte- och kapitalförsäkringsanstalten.	Att bereda insättningar i anstalten för fattiga barn inom Fogdö socken.	Fogdö församlings medlem-mar.	1727 ⁶ / ₁₁	—	—	17,926 ³⁸	Pastor i Helgarö socken.		
192. Testaments-spanmålkas-san.	Underhåll af Helgarö kyrka och Cruusiska grafven.	Gustaf Jesper Cruus.	1829	12	123	3,891 ⁹⁸	Pastor och kyrkovårdarne i Gä-singe socken.		
193. Domvallafonden.	Understöd åt fattiga skolbarn.	Hemmanseg. P. Andersson.	—	8	26	725	Pastor i Dillnäs socken.		
194. Anderssonska donationen.	Premier åt fattiga skolbarn och till fattigvårdsbidrag.	F. riksdagsmannen A. P. An-der-sson.	1865 ¹¹ / ₁	36	278	5,000	Skolrådet i Frustuna socken.		
195. Sileniska donationen.	Till inköp af mat, kläder och böcker åt fattiga, väl-artade skolbarn.	Källarmästaren C. L. Sile-nius i Stockholm.	1869 ²⁵ / ₁₀	1	6	100	Kommunalnämnden i Frustuna socken.		
196. Köhlerska donationen.	Beredande af lifränta åt ett under året födt barn.	Löjtnant Köhler.	1817 ²⁵ / ₇	3	90	1,500	Kyrkoråden i Frustuna och Kattnäs socknar.		
197. Graffmanska donations-fonden.	Underhåll af fattiga, helst fader- och moderlösa barn.	Domprosten Hans Graffman.	1875	—	—	242 ⁷⁶	D:o d:o.		
198. Frustuna och Kattnäs blind- och döfstumkassa.	Till underhåll af något blindt eller döfstumt barn.	Komminister P. A. Ekstrand donerat största delen.	1882 ²⁶ / ₁₁	12	75	146	Vald kassaförvaltare.		34)
199. Gnesta Goodtemplar-or-dens sjuk- och begraf-ningskassa.	Sjuk- och begravningshjelp.	Ledamöter af orden.	1881 ¹ / ₆	26	652 ⁵⁰	727 ⁰⁹	Af ledamöterna vald styrelse.		35)
200. Gnesta hundramannaföre-ning.	D:o d:o.	V. länsman A. Engman.	Okänt	—	1,572 ⁹⁸	16,048 ⁴²	Kommunalnämnden i Björn-lunda socken.		
201. Welanderska skolfonden.	Underhåll af skola och aflönande af skollärare.	Kommerserådet J. A. We-lander.	Okänt	36	287 ¹³	5,513 ⁶⁷	D:o d:o.		
202. Axala-fonden.	Understöd åt fattiga skolbarn.	Lars Nilsson och hans hustru.	1809 ¹⁵ / ₂	—	431 ⁴⁶	13,960 ¹²	D:o d:o.		
203. Harbroska fonden.	Kyrkans prydnad.	Jonas Andersson i Harbro och hans hustru.	1811	1	40	1,244 ³²	D:o d:o.		
204. von Essenska stiftelsen.	Bidrag till aflönande af barnmorska.	Kaptenen A. R. v. Essen.	1862 ¹² / ₂	—	163 ¹⁰	1,727 ¹⁹	D:o d:o.		37)
205. Fattigkassan, deri inbe-gripet Rosenska och He-denstjernska donationerna.	Understöd åt fattige.	Grefve F. C. v. Rosen och öfverste F. Hedenstjerna.	1824 ¹⁴ / ₃	11	415 ⁵⁰	407 ⁸⁵	Vald styrelse.		38)
206. Björnlunda Hundramanna-förening.	Sjuk- och begravningshjelp.	Snickaren K. Öberg.	1872 ⁶ / ₉	2	55	1,000	Kommunalnämnden och kyrko-rådet i Gryts socken.		
207. Almska donationen.	Understöd åt behöfvande qvinnor.	Enkan Sofia Alm.	1817 ²⁰ / ₈	3	622	10,724	Pastor och kyrkoråd i Gryts socken.		
208. Wellerska donationen.	Lön och underhåll åt skolmästare.	Bruksinspektör P. Weller.	—	3	19 ⁵⁰	325	Kommunalnämnden i Toresunds socken.		
209. Stahreska fonden.	Understöd åt 3 fattiga barn.	Assessor Stahre.	—	2	93 ⁹⁰	1,565	D:o d:o.		
210. Stahre-Duvallska fonden.	D:o åt skollärare.	Assessor Stahre, general J. A. Duvall, löjtnant S. Du-vall och magister P. We-string.	—	1	45 ⁹⁰	765	D:o d:o.		
211. Liljenbergska fonden.	D:o åt barnmorskan.	Grefve Liljenberg.	—	1	45 ⁹⁰	765	D:o d:o.		

212. Baltzarska fonden.	Understöd åt 2 fattiga barn.	Öfverste Baltzar.	—	2	6 90	115	Kommunalnämnden i Toresunds socken.
213. Tåströmska fonden.	Mat åt skolbarn.	Kommissarien Tåström.	—	—	13 80	230	D:o d:o.
214. Eenska fonden.	Understöd åt klockaren.	Kyrkoherde Een.	—	1	2 40	40	D:o d:o.
215. Grefve Liljenbergs arfvingars fond.	D:o åt fattiga barn.	Grefve Liljenbergs arfvingar.	—	3	20 70	345	D:o d:o.
216. Vesterlindska fonden.	Kläder åt fattiga barn.	Kyrkoherden Vesterlind.	1877 ¹³ / ₂	2	45	1,033	Skolrådet i Toresunds socken.
217. Grandinska fonden.	Understöd åt fattiga skolbarn.	Inspektören E. Grandin.	1839	14	50	1,186	D:o d:o.
218. Zetterbergska fonden.	D:o d:o.	Hemmanseg. E. Zetterberg.	1868 ⁵ / ₁₂	14	15	300	D:o d:o.
219. Beklädnadskassan.	Kläder åt fattiga skolbarn.	Majoren F. U. Tersmeden.	1868 ⁴ / ₁	1	11	100	D:o d:o.
220. Stahreska donationen.	Understöd åt fattiga barn.	Assessor Stahre.	1780 ⁹ / ₅	2	18	360	Kommunalnämnden i Öfver-Selö socken.
221. Hebbeska donationen.	Till en skola.	Brukspatron P. Hebbe.	1786 ¹⁷ / ₂	—	67 50	1,500	Skolrådet i Öfver-Selö socken.
222. Hebbeska donationen.	Understöd åt fattiga.	Kungl. sekret. F. Hebbe.	—	31	750	25,000	Kommunalnämnden i d:o.
223. Hebbeska donationen.	D:o åt fattiga barn och till sockenupotek.	Densamme.	1849 ¹⁵ / ₅	3	200	10,000	D:o d:o.
224. Stahreska donationen.	Till fattiga barn och en skolmästare.	Assessor Stahre.	1782 ⁹ / ₅	4	41 8 kub.- fot spanmål d:o	302 4 kub.- spanmål d:o	Kommunalnämnden i Ytter-Selö socken.
225. Fersenska donationen.	Till fattiga barn under Mälsäckers gods samt till skolmästares aflöning.	Grefvinnan H. C. Fersen, f. De la Gardie.	1798 ²⁴ / ₅	4	—	—	D:o d:o.
226. Cruusiska donationen.	Till Aspö folkskolas lärare, skolbarn och skolmaterialier.	Excellensen frih. E. Wrangel och fröken H. C. Cruus.	—	1 lärare, 8 barn, o. materialier	75	3,730 67	Innehafvaren af Säfby fideikommiss i Aspö socken.
227. Soopiska donationen.	Understöd åt soldatenkor.	Grefvinnan A. M. Soop.	1735	2	12	200	Kommunalstyrelsen i Aspö s:n.
228. Hultinska donationen.	Till skolmästares aflöning.	Prosten Hultin.	—	1	45	750	D:o d:o.
229. Wahrendorfska donationen.	Bidrag till skollärares aflöning. Till folkskolans behof.	Baron A. v. Wahrendorff.	1842 ²⁵ / ₁₀	—	90	1,500	Kyrko- och skolrådet i Taxinge socken.
230. Rundholmska fonden.	Understöd åt fattige välfredade enkör.	Skepparen A. Rundholm.	1853 ³ / ₂	7	80	1,600	Pastor och kyrkovårdarne i Öfver-Enhörna socken.
231. Forsselleska fonden.	Understöd åt nödens barn.	Kammarherren A. af Forsselles.	1879 ² / ₁₀	13	80	3,312	Kyrko- och skolrådet i Öfver-Enhörna socken.
			Summa	—	1,616	35,342 22	726,932 56

B. I Nyköpings stad.

1. Lundmarkska kuratelet.	2 stipendier åt studerande från länet, 30 pensioner åt fattiga barn och årligt understöd af 175 kronor till länslasarettet i Nyköping.	Brukspatron Johan Lundmark.	1776 ³⁰ / ₁₂	32	400	13,200	En direktion bestående af 5 personer, deribland landshöfdingen, kyrkoh. i Vestra stadsförsamlingen samt borgmästaren.
2. Fabriks- och handtverksföreningens fond.	Understöd åt sådana fattiga inom staden, som ej åtnjuta allmänt fattigunderstöd.	Frivilliga bidrag från åtskillige personer.	—	9	60	1,000	Fattigvårdsstyrelsen.
3. Nya Föreningens fond.	D:o d:o.	D:o d:o.	—	10	93	3,000	D:o.
4. Malmbergska testamentsfonden.	Fattiga flickors danande till dugliga tjänare och husmödrar.	Enkefru Karin Malmberg, f. Lennung.	1856 ⁹ / ₁₀	—	—	9,046	En direktion bestående af pastor i Vestra församlingen, borgmästaren, en handlande o. 3 fruntimmer inom staden.
5. Elgeriska fonden.	Understöd åt nödställda personer.	F. borgmästaren C. F. Elgerus.	1863 ²⁶ / ₂	18	180	3,000	Fattigvårdsstyrelsen.
6. Hallkassan.	Understöd åt fattige orkeslösa arbetare samt oförsörjda barn.	Åtskillige fabriksidkare och handverkare i staden.	—	27	500	10,000	D:o.
7. Sundströmska fonden.	Beklädnad åt fattiga barn i staden och Nikolai sockens småbarnsskolor.	F. kronolänsmannen C. Sundström.	1878 ²⁹ / ₈	—	500	18,302	Skolråden.
8. Bartholomæi Sahlströmska fonden.	Understöd åt behöfvande fruntimmer i staden.	Fru Elisabeth v. Bartholomæi, född Sahlström.	1879 ¹⁹ / ₅	21	525	15,000	Magistraten.
9. Malmbergska testamentsfonden.	Understöd åt sådana fattiga inom staden, som ej åtnjuta allmänt fattigunderstöd.	Enkefru Karin Malmberg, född Lennung.	1856 ⁹ / ₁₀	18	90	1,500	Fattigvårdsstyrelsen.
10. G. A. Lilljas stiftelse.	Bidrag till barnhemmet i Nyköping, understöd åt pauvres honteux, stipendier åt studerande och allmosor åt fattiga.	F. magistratssekreteraren G. A. Lillja.	1877 ⁹ / ₁	—	—	101,749 93	En direktion, bestående af landshöfdingen, borgmästare, kyrkoherdarne i Vestra o. Östra församlingarne samt 3 af stadsfullm. valde personer.
11. Adolf Svenssons nödhjelpsfond.	Understöd åt älderstigna eller fattiga tjänstehjon i Nyköping.	Regementsskrifvaren Sven Adolf Svensson.	1881 ²² / ₇	16	160	5,091 67	Magistraten.
			Summa	—	151	2,508	180,880 60

C. I Mariefreds stad.

1. Setterholmska donationen.	Att understödja de fattige i stadens fattighus.	Garfvaren Johan Setterholm.	1874 ²⁴ / ₃	5	10	200	Fattigvårdsstyrelsen.
2. Jernströmska donationen.	Bidrag till sjukvård åt fattige.	Gårdsegariinnan Anna Lovisa Jernström.	1856 ⁹ / ₆	2	54	900	D:o.

Tab. N:o 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.		7.	8.	9.
				Utdelning år 1885	Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885.			
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkn.
3. Lennbomska donationsfonden.	Att understödja de fattiga samt 2:ne tjenstepigor, som oförvitligen sig förbällit.	Smeden Anders Fredrik Lennbom.	1862 ¹⁶ / ₁₀	24	150	3,000	En komité af 5 personer, utsedde af staden.	
4. Hyckertska donationen.	Understöd åt fattiga i staden.	Prosten Gustaf Hyckert.	1822 ²⁶ / ₁	5	75	1,500	Kyrkorådet.	
5. Blomstedtska fonden.	Anslag till skor och strumpor åt fattiga skolbarn.	Öfverstelöjtnanten Henrik Wilh. Blomstedt.	1861 ¹⁰ / ₅	5	18	300	Fattigvårdsstyrelsen.	
6. Mariefreds och kringliggande landsorts arbetareförening.	Att understödja och utgöra sjuk- och begravningskassa åt föreningens ledamöter.	Nio personer, som till en början lemnat bidrag.	1876 ¹⁶ / ₁	10	192	3,142	C. J. Åkerberg.	
Summa			—	51	499	9,042		
D. I Strengnäs stad.								
1. 1877 års nyårsfond.	Åt ett fattigt fruntimmer.	Fröken L. A. Ekmark.	Stadsfullm. prot. i mars 1882	1	26	716	Drätselkammaren.	
2. 13:de Novemberfonden.	Åt 3 fattiga tjenstemannaenkor eller döttrar.	Okänd.	1867 ¹³ / ₁₁	—	—	500	Fattigvårdsstyrelsen.	
3. Insulinska och Östermanska pensionsfonden.	Understöd åt fattiga prestenkor och pauvres honteux.	Biskopinnan Insulin och enkan Österman.	1806 ⁶ / ₁₁	28	680	14,825·76	Strengnäs domkapitel.	
4. Gyllenborgska donationsfonden.	Understöd åt gamla och sjuka fattige i stads- och landsförsamlingen.	Grefve C. A. D. Gyllenborg.	1858 ¹³ / ₇	32	1,325	25,964·62	D:o.	
5. Graffmanska pensionsfonden.	Understöd åt fattiga prestdöttrar i stiftet.	Domprosten H. Graffman.	1825 ¹⁵ / ₇	2	75	1,572·56	D:o.	
6. Ljungbladiska pensionsfonden.	D:o d:o.	Prosten Bengt Ljungblad.	1832 ² / ₄	2	75	1,580·55	D:o.	
7. Betulinska pensionsfonden.	D:o d:o.	Mamsell B. S. Betulin.	1833 ³ / ₂	2	75	1,744·09	D:o.	
8. Fallénska pensionsfonden.	D:o d:o.	Prosten J. E. Fallén.	1831 ⁶ / ₉	2	75	1,587·88	D:o.	
9. Wollrathska pensionsfonden.	D:o d:o.	Mamsell C. S. Wollrath.	1831 ³¹ / ₁₀	2	75	1,579·52	D:o.	
10. Aströmska fonden.	D:o d:o.	Komministerenkan S. Ch. Åström.	1853 ²⁷ / ₉	4	45	1,003·58	D:o.	
11. Lithanderska donationsfonden.	D:o d:o.	Komministerenkan L. Lithander.	1859 ²¹ / ₁₁	2	100	2,242·41	D:o.	
12. Tingstadiska gåfvan.	Understöd åt gamla, fattiga och sjuka.	Professor P. O. Gravander.	1835 ¹⁹ / ₁₁	—	50	1,036·63	D:o.	
13. Olof Sundins donationsfond.	För Åkers sockens fattiga.	Hemmansegaren O. Sundin.	1870 ²⁴ / ₃	—	20	416·94	D:o.	
14. Strengnäs stifts kassa.	Till fattiga prester och prestenkor m. m.	Presterskapet i stiftet.	1795	7	2,490·04	26,285·89	D:o.	
15. Öfverskottsmedel å komministerkontingentförriksdagsombud.	Understöd till fattiga prestenkor eller prestbarn.	Prestmötet.	1866	1	25	605·96	D:o.	
16. Strengnäs stifts allm. enkehjulsfond.	D:o åt fattiga prestenkor.	Prestmötet i Strengnäs.	—	42	2,772	skuld 5·19	D:o.	
17. Strengnäs stifts enskilda enkehjulsfond.	D:o åt fattiga prestenkor och prestdöttrar.	K. bref d. ¹⁸ / ₂ 1653, d. ¹³ / ₈ 1685 samt stiftsstämman år 1875.	—	50	1,498	skuld 3·87	D:o.	
18. Wikströmska fonden.	Fattiga folkskolebarn i Strengnäs till skodon.	Anna Helena Wikström.	1874 ³¹ / ₁₂	—	60	1,000	Skolrådet.	
19. En barnaväns fond.	Till tyginköp till fattig i siskola.	Okänd.	1879 ²² / ₁₀	—	26·22	556·52	D:o.	
20. För fattiga skolbarns beklädnad.	Beklädnad.	Artisten W. Lemoine.	1845 ¹⁹ / ₇	—	—	227·14	D:o.	
21. Söndagsskolan i Strengnäs.	—	—	1841 ¹³ / ₁₀	—	—	154·41	D:o.	
22. Wattringska donationen.	Till kollegernas understöd vid trivialskolorna i stiftet.	Godseg. Carl Henr. Wattring.	1763 ¹⁷ / ₁₂	3	2·84	47·18	Rektor.	
23. Anonymi donation.	Lönförbättring åt 3 kolleger i stiftet.	Biskop Insulin.	1799 ²⁷ / ₁₁	3	10·26	6,778·54	D:o.	
24. Billbergska donationen.	Lönförbättring åt kollega i 1:sta klass vid Strengnäs allmänna läroverk.	Godseg. Fr. O. Billberg.	1800 ¹² / ₁₁	1	13·11	266·07	D:o.	
25. Lida-donationen.	Lönförbättring åt 6 lektorer i Strengnäs.	Hauptman J. von Westphal.	1710 ¹ / ₂	6	47·20	—	D:o.	
26. Sereniska donationen.	Till en lektor och skolungdomens läkare.	Biskop Jacob Serenius.	1775 ⁶ / ₁₂	3	400	13,921·70	Strengnäs domkapitel.	
27. Ljungbladiska donationen.	Till 2 gymnasister.	Prosten B. Ljungblad.	1827 ²⁰ / ₂	1	150	6,740·58	Rektor.	
28. Lennéiska donationen.	Åt en gymnasist.	Kyrkoherden Bengt Lenneus.	1840 ¹⁷ / ₂	1	100	2,102·04	D:o.	
29. Södermanlands-Nerikes gille.	2 afgångsstipendier vid Strengnäs läroverk.	Södermanlands och Nerikes gille i Stockholm.	1818, 1826 och 1830	2	150	—	—	
30. Grefliga Soopiska donationen.	Åt 8 fattiga gymnasister i Strengnäs.	Grefvinnan A. M. Soop.	1734 ⁸ / ₄	8	360	8,731·05	Rektor.	
31. Herdmanska donationen.	2 stipendier i d:o.	Prosten Gust. Herdman.	1756 ²⁰ / ₁	2	20	603·95	D:o.	
32. Linnéuska donationen.	1 stipendium i d:o.	Anna Cath. Bröms, enka	1756 ¹² / ₄	1	5	122·22	D:o.	

33. Arckenholtziska donationen.	2 stipendier i d:o.	Bibliotekarien J. Arckenholtz.	1766 och 1770 ¹⁰ / ₂	2	15	342	D:o.
34. Leufstedtska donationen.	1 stipendium i d:o.	Prosten Pehr Leufstedt.	1783 ¹² / ₁₂	1	10	232:88	D:o.
35. Stafviska donationen.	1 d:o i d:o.	Kyrkoherden Nils Staf.	1794 ¹⁴ / ₇	1	7	169:76	D:o.
36. Levinska donationen.	4 stipendier i d:o.	Adolf Ludvig Levin.	1795 ²⁶ / ₇	4	56	1,144:72	D:o.
37. Insulinska donationen.	4 d:o i d:o.	Biskopinnan Christ. Insulin.	1806 ⁹ / ₁₁	4	120	2,592:15	D:o.
38. Segerströmska donationen.	2 d:o i d:o.	Kammarrådet Lars af Segerström.	1807 ⁸ / ₄	2	30	586:80	D:o.
39. Graffmanska donationen.	8 d:o i d:o.	Domprosten H. Graffman.	1825 ¹⁰ / ₇ 1826 ²⁴ / ₅	8	171	3,563:96	D:o.
40. Tillbergenska donationen.	2 d:o i d:o.	Professor G. S. Tillberg.	1845 ²² / ₇	2	150	3,324:51	Strengnäs domkapitel.
41. Blommenbergiska donationen.	Studeraende släktlingar eller från födelseorten.	Direktör B. Blommenberg.	1849 ²⁶ / ₉	1	150	6,880:88	D:o.
42. Södergrenska donationen.	Stipendium till lärjunge vid Strengnäs skola.	Assessor L. M. Södergren.	1857 ²⁵ / ₇	1	100	2,025:56	Rektor.
43. Weylandtska donationen.	1 stipendium för lärjungar vid Strengnäs läroverk.	Enkefru Anna Sofia Weylandt.	1859 ²² / ₉	2	120	2,406:49	D:o.
44. Holmströmska donationen.	1 premium för latinskriifning.	1859 års prestmöte i Strengnäs.	1859	1	5	134:06	D:o.
45. Enkedrottning Kristinas donation.	Dels stipendium, dels andra behof vid Strengnäs läroverk.	Drottning Kristina af Holstein, konungarne Gustaf II Adolf och Gustaf IV Adolf.	1626 ⁴ / ₀ 1647 ²⁴ / ₃ 1651 ²⁰ / ₁₂ 1808 ⁸ / ₂	—	3,929	Frälseräntan af 16 hemman, belägna i Vestmanlands och Örebro län	Läroverkets ombudsman.
46. Hebbeska donationen.	Till inköp och underhåll af instrument vid Strengnäs läroverk.	Kungl. sekret. J. P. Hebbe.	1840 ²⁶ / ₉	—	90	1,500	Rektor.
47. Musiksällskapets donation.	Till underhåll af musikaler.	Kyrkoherden C. L. Lindberg.	1858 ⁸ / ₀	—	68	769:11	D:o.
48. Abeniska fonden.	Premier åt gossar i slöjdskola.	Häradshöfdingen och Ridd. Abenius.	1879 ¹ / ₁₀	—	10:47	220:26	Skolrådet.
49. Strengnäs stads handverksförening.	För arbetsskicklighet och understöd.	Flertalet af stadens handverkare.	1865 ¹⁸ / ₁₀	3	30	876	Föreningens styrelse.
50. Strengnäs stifts läroverks byggnadskassa.	Allmänna läroverkets behof.	— — —	—	—	657:09	12,401:36	— — —
51. Strengnäs stifts läroverks Emeritikassa.	Att ingå till lärarnes vid elementarläroverkets enke- och pupillkassa.	Kungl. brefvet.	1823 ⁵ / ₃	—	882:09	13,080:42	Strengnäs domkapitel.
52. Strengnäs stifts läroverks premie- och fattigkassa.	Fördelas på stiftelsens allmänna läroverk.	— — —	—	5 läroverk	365:41	—	D:o.
53. Strengnäs folkskolas fonder.	Folkskolan i Strengnäs.	Biskop Chr. Insulin m. fl.	1806 ⁹ / ₁₁ m. m.	Till skolrådet	1,368:71	32,342:33	D:o.
54. Strengnäs Arbetareförenings sjuk- och begravningskassa.	För sjuk- och begravningshjelp.	Vaktmästaren A. P. Wideblom och F. J. Fagerberg.	1873 ¹⁰ / ₂	7	156:30	1,957:11	Styrelse af 6 personer.
55. Goodtemplarlogen »Strengnäs framtids» sjukhjelpfond.	Att bilda sjuk- och begravningskassa.	Logen Strengnäs framtid.	1885 ²⁰ / ₇	—	—	74:57	Logens skattmästare.
56. Igneliska donationsfonden.	Åt adjunktenskor i Strengnäs.	Enkan Anna Maria Ignelius.	—	—	336:60	14,105:46	Strengnäs domkapitel.
57. Levinska donationsfonden.	Vård af bibliotek å Muskö prestgård.	V. presidenten C. A. Levin.	1832 ⁹ / ₁₀	1	37:50	782:87	D:o.
58. Wallqvistska donationsfonden.	Till 3 lärare vid folkskolan i Eskilstuna.	Prosten Seth Wallqvist.	1835 ¹² / ₉	3	75	1,711:43	D:o.
59. Strengnäs stifts presterskaps allmänna pensionsfond.	Understöd åt ecklesiastika tjänstemäns enkor.	Prosten Bo Gust. Ribbing.	1847 ²⁰ / ₇	—	600	14,190:29	D:o.
60. Ljungbladiska donationsfonden.	D:o åt predikanten i Torö kapell.	Prosten Bengt Ljungblad.	1834 ¹³ / ₁₀	1	112:50	2,569:54	D:o.
61. Duvallska donationsfonden.	Understöd åt komminister i Taxinge.	Friherre J. D. Duvall.	1801 ² / ₃	1	25	526:74	D:o.
62. Bergholmska donationen.	D:o åt d:o i Toresund.	Prosten A. F. Bergholm.	1850 ⁹ / ₁	1	75	1,561:66	D:o.
63. Hallmanska prestatipendiefonden.	D:o åt teologie studiosi.	Prosten C. A. Hallman.	1850 ²¹ / ₆	4	145	3,096:77	D:o.
64. Ljungbladiska donationsfonden.	D:o åt behöfvande prestmän m. m.	Prosten Bengt Ljungblad.	1832 ⁶ / ₅	1	50	3,142:18	D:o.
65. Uppmanska donationsfonden.	D:o åt obefordrade adjunkter.	Pastor J. A. Uppman.	1836 ²⁸ / ₅	1	175	7,501:93	D:o.
66. Graffmanska donationsfonden.	D:o åt prestenkor i stiftet.	Domprosten H. Graffman.	1825 ¹⁹ / ₇ m. m.	2	75	1,575:61	D:o.
67. Ljungbladiska donationsfonden.	D:o åt behöfvande prestenkor.	Prosten Bengt Ljungblad.	1833 ⁶ / ₅	2	100	2,103:77	D:o.
68. Norenska fonden.	D:o åt komministerenkor i stiftet.	Komminister P. U. Norén.	1859 ¹⁸ / ₄	1	25	597:98	D:o.
69. Anonymi donation.	Till Strengnäs stifts prestenkassas.	Okänd.	1867 ⁸ / ₆	6	250	6,058:36	D:o.
70. Besparade stamboksmedel.	Hospitalvård.	Kungl. bref.	1821 ²² / ₃	1	38:49	1,790:96	D:o.
71. Johan Wikströms donationsfond.	Strengnäs vårdanstalt för sinnesslöa barn.	Mamsell A. H. Wikström.	1874 ³¹ / ₁	—	500	10,402:72	D:o.
72. Mamsell Helena Sjöbergs donationsfond.	Till underhåll åt idioter.	Helena Sjöberg.	1884 ¹⁰ / ₈	—	4,000	4,000	Styrelsen för idiothemmet.

43)

44)

Tab. N:o 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning år 1885		6. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	7. Stiftelsen förvaltas af:	9. Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
73. Mamsell Anna Helena Wikströms fond.	Till en frisäng vid lasarettet.	Anna Helena Wikström.	1874 ³¹ / ₁	—	240	4,000	Lasarettedirektionen.	
74. Strengnäs djurskyddsförening.	Djurskydd.	Expeditionssekret. A. L. Nordvall.	1870 ²⁰ / ₅	2	10	851·57	Styrelsen.	
75. Goodtemplarlogen »Strengnäs framtids» byggnadskassa.	Byggnadskassa: att bygga ordenshus.	Logen Strengnäs framtid.	1886 ¹⁸ / ₄	—	—	36	Logens skattmästare.	
76 D:o d:o logekassa.	För logens utgifter.	Målaren Thunqvist.	1883 ⁸ / ₇	—	—	26	Skattmästaren.	
Summa			—	274	26,111·33	368,749·55		
E. I Torshälla stad.								
1. Ruthska fonden.	Understöd åt »pauvres honteux».	Rådman L. F. Ruth.	1864 ¹⁸ / ₇	6	90	1,500	Fattigvårdsstyrelsen.	
2. Hjelmiska donationen.	D:o åt fattiga.	Rådman Hjelm.	—	6	18	333	Pastor och kyrkoråd.	
3. Olof Janssons donation.	D:o d:o.	Kyrkovården O. Jansson.	1876 ²⁰ / ₇	4	12	166	D:o.	
4. Nybohmiska fonden.	D:o d:o.	Borgmästaren E. Nybohm.	1783 ¹ / ₈	2	10·50	175	Fattigvårdsstyrelsen.	
5. Skeppare-kassan.	Understöd åt behöfvande skeppare, deras enkör och barn.	F. d. Skepparembetet.	—	3	120	2,000	Drätselkammaren.	
6. Ruthska fonden.	Anskaffande af lokal för en småskola och lön åt lärare och lärarinna.	Rådman L. F. Ruth.	1864 ¹⁸ / ₇	1	50	8,495	Kyrko- och skolråd.	
7. Hallgrenska donationen.	Till förmån för skola eller välgörenhetsinrättning.	Mamsell S. Hallgren.	1841 ⁵ / ₁₀	—	20	436	Pastor och skolråd.	
8. Torshälla skarpskytte-kårs donation.	Insättning i ränte- och kapitalförsäkringsanstalten för skolbarn.	Torshälla upplösta skarpskyttekår.	1877 ¹⁴ / ₄	2	12	295	Skolrådet.	
9. Torshälla fabriks-, handtverks- och handelsförening.	Ålderdomsunderstöd och begrafningshjälp åt medlemmarne.	Upplösta handelssoçieteten och handtverksskråen.	1847 ²² / ₇	2	25	2,000	Styrelsen.	
10. Sjuk- och begrafningskassan »Enighet och hjälpsamhet».	Att lemna sjuk- och begrafningshjälp åt delegare.	Torshälla Goodtemplarorden.	1885 ¹ / ₂	20	283·50	191·84	D:o.	
11. Torshälla stads och Nybybruks sjuk- och begrafningskassa.	D:o d:o.	Smidesarbetare i Torshälla stad och Nyby bruk.	1866 ¹⁶ / ₁₁	42	912·80	4,159·77	D:o.	
Summa			—	88	1,553·80	10,751·61		
F. I Eskilstuna stad.								
1. Norlingska fattigvårdsfonden.	Fattigas understödjande.	Garfvaren Lars Norling.	1846 ²⁸ / ₄	64	256	4,386	Fattigvårdsstyrelsen.	
2. Sofia Wahlströms donationsfond.	Gamla tjenarinners understödjande.	Maria Sofia Wahlström.	1854 ¹⁴ / ₁₂	4	76	132·04	D:o.	
3. Jeannette Zetterbergs vedfond.	Underlättande af vedköp för fattiga.	Enkan Jeannette Zetterberg.	1857	43	43	726	D:o.	
4. Jeannette Zetterbergs fattigvårdsfond.	Understöd åt behöfvande, dock ej fattighjon.	Densamma.	1867 ²⁸ / ₂	10	150	2,500	D:o.	
5. C. O. Nysellsfonden.	D:o åt fattiga smidesgesällsenkor.	Jernhandlanden C. O. Nysell.	1878 ²⁶ / ₁	25	600	10,003	Drätselkammaren.	
6. Galléenska fonden.	Scholæ-inrättningen samt fattiga barns uppfostran, kläder och underhåll.	Kommerserådet O. Galléen.	1837 ² / ₃	—	2,250	37,500	Pastor och 4 å kyrkostämma utsedde personer.	
7. Zetterbergska donationsfonden.	Premier och understöd vid allmänna läroverket.	Jeannette Zetterberg.	1867 ²⁸ / ₂	—	308	5,000	Läroverkskollegium.	
8. Wedbergiska fonden.	D:o vid allmänna läroverket.	Handlanden Jac. Wedberg.	1875 ⁸ / ₆	2	30	500	D:o.	
9. Anderssonska fonden.	D:o d:o.	Riksdagsmannen A. P. Andersson.	1876 ² / ₁₀	1	12	250	D:o.	
10. Axenborgska donationen.	Stipendier för från allmänna läroverket till högre läroverk afgående lärjungar.	Rektor P. Axenborg.	1880 ⁸ / ₂	1	100	10,000	Rektor och lärare.	(*)
11. Axenborgska donationen.	Understöd åt elementarläroverket för flickor.	Densamma.	—	2	217	11,600	Läroverkets styrelse.	(*)
12. Walénska donationen.	D:o d:o.	Fabrikören Johan Walén.	1881 ²⁹ / ₃	—	60	1,000	D:o.	
13. F. W. Dambergsgåfvofond.	Fattiga skolbarns understödjande.	Enkan Wilhelmina Damberg.	1881 ¹¹ / ₇	239	736	10,769	3 å kyrkostämma utsedde personer.	
14. Eskilstuna Arbetareföreningsfond.	D:o d:o.	Eskilstuna arbetareförening.	1884 ¹⁴ / ₆	—	—	3,815	Skolrådet.	
15. Zetterbergska premiefonden.	Premier i tekniska skolan.	Jeannette Zetterberg.	1867 ²⁸ / ₂	8	275	6,098	Skolans direktion	

16. Fonden af den 16 April 1871.	Yngre manufakturarbetarens yrkesbildning.	Komiterade för firande af Fristadsinrättningens hundraåradag.	1871 $\frac{1}{11}$	2	500	12,986	Drätselkammaren	
17. A. P. Anderssons premiefond.	Premier i tekniska skolan.	Riksdagsmannen A. P. Andersson.	1876 $\frac{2}{10}$	1	10	279	Skolans direktion.	
18. Eskilstuna fristadsmedels premiefond.	D:o d:o.	Kungl. Kommerskollegium.	1877 $\frac{2}{11}$	11	130	3,596	D:o.	
19. Axenborgska donationen.	Resestipendier vid d:o.	Rektor P. Axenborg.	1880 $\frac{6}{2}$	—	—	11,124	D:o.	
20. C. J. Nelins premiefond.	Premier vid d:o.	Handlanden C. J. Nelin.	1880 $\frac{9}{3}$	2	100	Obekant	Norrköpings Drätselkammare, som redovisar medlen. Styrelse af 3 ledamöter.	(47)
21. Manufakturisternas sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	Bergsrådet S. Schröderstjerna.	1774 $\frac{22}{7}$	12	639	9,299	D:o af 4 d:o.	(48)
22. Arbetareföreningens sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	(Icke uppgifven).	1865 $\frac{1}{10}$	101	3,802	15,935	D:o af 7 d:o.	(49)
23. Goodtemplarordens i Eskilstuna sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Bokbindaren F. T. Pettersson.	1880 $\frac{27}{6}$	23	679	191	D:o af 7 d:o.	(49)
24. Jeannette Zetterbergs sjukvårdsfond.	Lasarettsvård för fattiga sjuka.	Jeannette Zetterberg.	1867 $\frac{28}{2}$	95	2,099	29,660	Kyrkorådet.	
25. Eskilstuna hundramannaförening.	Sjuk- och begravningshjälp.	Garfvaren A. Lindelöf.	1875 $\frac{10}{10}$	24	1,281	1,685	Styrelse af 5 ledamöter.	(50)
26. Jeannette Zetterbergs lifräntefond.	Lifräntor åt uppgifna personer.	Jeannette Zetterberg.	1867 $\frac{28}{2}$	9	2,775	54,000	Kyrkorådet.	(51)
27. Bibel- och katekeskassan.	Biblar åt nattvardsungdom och bidrag till folk-afton-skolan.	Prosten Seth Wallqvist.	1814 $\frac{28}{9}$	—	293	4,100	Pastor.	
28. Jeannette Zetterbergs kyrkofond.	Ny kyrkobyggnad.	Jeannette Zetterberg.	1867 $\frac{28}{2}$	—	—	77,906	Kyrkorådet.	
Summa			—	679	18,229	325,040 ⁰⁴		

G. I Trosa stad.

1. Pastorskan Sophia Wilhelmina Nyqvists fond.	Till beklädnad åt fattiga nattvardsbarn af kvinnokönet.	Prosten C. J. Nyqvist.	1854	2	20	200	Kyrkoherden.	
2. Makarne Lundgrens minne.	Understöd åt en fattig enka eller jungfru, känd för redbarhet, sparsamhet och ordentlighet.	Rådman Claes Lundgren och hans hustru.	1876	1	60	500	Kyrkostämman.	
Summa			—	3	80	700		

H. Gemensamma för länet.

1. Fonden för länets arbets- och förbättringsanstalt.	Till bekostande af varnartiga barns utackordering och ordnande af länets sjukvård.	Södermanlands läns innevä-nare.	1808	2	150	35,656 ⁶⁸	Södermanlands läns landsting.	(52)
2. Södermanlands läns krigsmanskassa.	Till understöd åt fattiga krigsmansenkor.	H. K. H. kronprinsen Karl Johan och Södermanlands läns innevä-nare.	1815—17	25	300	14,535 ⁴⁵	D:o d:o.	(53)
Summa			—	27	450	50,192 ¹³		

A n m ä r k n i n g a r .

¹⁾ Sedan nya skolor blifvit inrättade, har räntan användts till församlingens skolväsande och ej särskildt till någon viss skolmästare. — ²⁾ Vilkor för utdelning är att tjenare skall hafva insatt minst $\frac{1}{10}$ af sin lön i sparbank, och tjent å samma ställe troget och väl minst 2:ne år. — ³⁾ Bidraget utbetalas årligen af Nufveqvärns bruk på grund af stipulering i köpebref. — ⁴⁾ Delaktighet i sjukkassan är beroende af årlig insättning, som utgör 3 kronor för hvarje person. — ⁵⁾ Någon söndagsskola har ännu ej kunnat inrättas. — ⁶⁾ Redogöres i sammanhang med hvad skolkassan i öfrigt eger. — ⁷⁾ Stiftelseurkuuden finnes ej i Stigtomta. Summan är inräknad i skolkassan sedan årtionden tillbaka. Årsräntan, 90 kronor, användes för folkskolans behof, i likhet med hvad skolkassan i öfrigt afkastar. — ⁸⁾ Dertill årligen 20 tunnor spanmål. — ⁹⁾ Fonden tillkommen genom Linds egna besparingar af löner m. m. — ¹⁰⁾ Tillkommen af räntesåd. — ¹¹⁾ Beroende på rättegång. — ¹²⁾ Ännu ej fullt färdigbildad. — ¹³⁾ Räntan utdelas först 1894. — ¹⁴⁾ Fonden utgjordes ursprungligen af 100 tunnor råg, men år 1874 såldes säden på auktion och lemnade i behållning 1,727 kronor, hvaraf räntan användes dels till lön åt barnmorskan med 37 kub.-fot 8 kappar råg efter medelmarkegång, dels till fattigvårdens utgifter. — ¹⁵⁾ $\frac{1}{2}$ mantal, tax.-värderadt till 8,400 kr., disponeras af kyrkoherden; $\frac{1}{3}$ mantal, tax.-värderadt till 4,800 kr., af komministern och $\frac{1}{6}$ mantal, tax.-värderadt till 2,400 kr., af skolrådet. — ¹⁶⁾ 16 tunnor spanmål jemte 17 dal. 4 $\frac{1}{2}$ öre kopparmynt, som årligen utgå från 1 mantal Björsund i Helgarö socken. — ¹⁷⁾ Räntan uppbäres tillävidare af gifvarinnan. — ¹⁸⁾ Utgår in natura från Sundbyholms kungsgård med 448 kub.-fot 9 kannor spanmål tillika med utsyning af behöfliga skogseffekter från Ribbingelunds kronopark samt dessutom bostad och 18 tunnland jord på Sundbyholms kungsgårds egor. — ¹⁹⁾ Resten af kapitalet jemte räntan användt för en värmugn i kyrkan, gilladt genom Strengnäs' domkapitels utslag ²⁰⁾ 1885. — ²⁰⁾ Till fonden hör ock egna hus på Skiftinge egor. — ²¹⁾ Medlemmarnes antal f. n. 23 och årliga afgiften för hvarje medlem 3 kronor. — ²²⁾ Manlig medlem betalar 75 öre och qvinlig medlem 37 öre i månaden. — ²³⁾ Inträdesavgift för medlemmar: från 15 till 30 år 3 kr.; från 30 till 40 år 5 kr. och från 40 till 50 år 8 kr. samt dessutom en månadsavgift å 50 öre för hvarje medlem. — ²⁴⁾ Sedan landsförsamlingens andel 1828 förakingrats, beslöts genom kommunalstämmobeslut den 17 mars 1882, att ny fond skulle bildas till jemn summa af 170 kr. — ²⁵⁾ Hälften tillhör landsförsamlingen. — ²⁶⁾ Årlig afgift med 6 öre på hvarje i församlingen mantalsskrifven person. — ²⁷⁾ Testators syster uppbär

räntan till sin död. — ²⁸⁾ Räntan till skolkassan. — ²⁹⁾ Räntan till skolkassan. — ³⁰⁾ Af räntan utbetalas 15 kr. till inom fattighuset boende och 45 kr. till öfriga fattige. — ³¹⁾ Donationen bekräftades af bergsrådet, baron A. v. Wahrendorff den 13 mars 1838 och ökades då med 4,500 kr. — ³²⁾ Vid 1885 års slut uppgick antalet delegare till 138. — ³³⁾ Af understödet utgår hälften till fattige i Härads socken och hälften till fattige i Vansö socken. — ³⁴⁾ Minst hälften af räntan insattes för barn af personer, bosatte vid Näsbyholm med underlydande hemman. — ³⁵⁾ Till förstärkande af grundfonden uttaxeras af hvarje medlem 30 öre hvar tredje månad under 4 års tid. — ³⁶⁾ Inträdesavgift 3 kr. 50 öre. — ³⁷⁾ Årsräntan ingår i fattigvårdsräkenskaperna. — ³⁸⁾ Medlem betalar 10 öre i månaden. — ³⁹⁾ Donationsmedlen ingå i lönebeloppen. — ⁴⁰⁾ Ränthebesparingar 300 kr. använda. — ⁴¹⁾ 50 kr. erhålles årligen från egendomen Lida. Inträdesavgift 3 kr. — ⁴²⁾ Utdelas af gillet på förslag af kollegium. — ⁴³⁾ Hvarje handverkare erlägger i inträdesavgift 3 kr. — ⁴⁴⁾ Räntan besparas tills kapitalet vuxit till 9,000 kr. — ⁴⁵⁾ Af räntan utgår äfven lifränta å 217 kr. — ⁴⁶⁾ Af räntan utgår äfven lifränta å 257 kr. — ⁴⁷⁾ Medlem betalar i inträdesavgift 10 kr. och är dessutom 2:ne gånger årligen underkastad uttaxering till sjukhjälp. — ⁴⁸⁾ Inträdesavgift för medlemmar: om 30 år 2 kr. 50 öre, 40 år 5 kr. och 45 år 10 kr. Månadsavgiften utgår med 75 öre för man och 38 öre för qvinna. — ⁴⁹⁾ Till hvarje sjuk erlägges af ledamot 50 öre i veckan. För hvarje dödsfall utgör afgiften för ledamot likaledes 50 öre. — ⁵⁰⁾ Inträdesavgift utgår med 5 kr., månadsavgift med 25 öre och afgiften till sjuk med 10 öre i veckan af hvarje medlem. — ⁵¹⁾ Vid lifräntetagers död tillfaller ledigt kapital fonden för ny kyrkobyggnad. — ⁵²⁾ Fonden ursprungligen bildad genom sammanskott för inrättande af en korrektionsanstalt för länet, som år 1851 upplöstes. Genom Kungl. bref den 21 maj 1867 öfverlemnades fonden till landstinget med föreskrift, att 10,000 kr. af fondens medel skulle undantagas för det med fonden afsedda eller annat dermed likartadt ändamål och att återstoden finge disponeras till ordnande af länets sjukvård. Genom Kungl. bref den 30 november 1876 och den 21 oktober 1881 bestämdes ytterligare att högst 600 kr. finge årligen användas för vanartiga barns intagande å räddningshem. Under åren 1881—1885 hafva af fondens medel utgått 13,000 kr. till lasarettbyggnader. — ⁵³⁾ Fonden, bildad genom gifva af dåvarande kronprinsen Karl Johan och frivilliga sammanskott af länets invånare, bestämdes genom dessas beslut inför länsstyrelsen den 23 augusti 1859 att användas till pensionering af 25 afskedade krigsmän.